

Перетворюємо Луцьк
на світовий центр
можливостей

Текст: Ярослава Тимощук, Дар'я Свистуха

Імпульс для Луцька

**// П'ять трансформацій для розвитку міста
від співзасновників «Алгоритму дій»
Розповідає Адам Харлампович**

Із часів, коли я був студентом у Луцьку, місто змінилося наскрізь. Посучаснішали його вивіски й кав'ярні, страви у закладах. Не дивина почути у вуличних розмовах хорошу англійську — не російську, як раніше. А головне — змінилися лучани. Підросла вільна проактивна молодь, яка не боїться ризикувати, мріяти і діяти масштабно. Місто повертає свої споконвічні суперсили: мультикультурність і міжнародні зв'язки, зумовлені близькістю до кордону. Надивленість після поїздок світом дозволяє впроваджувати найкращі практики в себе — і водночас пропонувати ідеї, цікаві глобальній спільноті.

Підприємництво — це теж про свободу, і недарма його багато в Луцьку. У час Радянського Союзу бути нехай дрібним, але бізнесменом означало ще й певну форму протесту. Данину традиціям, що панували тут до СРСР. Підприємництво — це ще й про віру. Ти настільки захоплений власною ідеєю (нехай якою космічною вона може видаватися іншим), що готовий ризикнути, щоб спробувати втілити.

В історії «Алгоритму» теж є місце ризику. Вона могла б розпочатися як комерційна, коли ми, познайомившись із майбутніми співзасновниками, почали міркувати про спільну справу. Вони налягали на нерухомості: купувати або ж будувати об'єкти, здавати у найм. Але я взявся переконувати, що в сучасному світі так не працює, не варто мислити квадратними метрами. Бракує якогось гачка, концепції. Якщо твою ідею легко повторити, тоді конкуруєш лише ціною. Тож разом ми почали думати в бік креативних хабів. Поїхали в Івано-Франківськ знайомитися з «Промприладом». Я став інвестором, а команда натомість пообіцяла нас променторити, якщо виникне така потреба. Пізніше ми відвідували схожі хаби в Україні і за кордоном, і всюди помічали патерни: потрібно починати з навчальних центрів, із освітніх ініціатив, які підтягнуть аудиторію для подальших проєктів.

Дійшовши до підрахунків та складання фінансових моделей, ми знайшли дві потенційні ділянки для наших задумів. На кожній із них можна було б звести споруди площею приблизно 40 000 квадратних метрів, та на це треба 40 млн доларів. Таких грошей ми не мали — і нам би точно було цікаво попрацювати з інвесторами. Але суто з людьми нової генерації, з тими, хто готовий працювати в довгу, у перспективі десятиліть. Тож ми зійшлися на висновку, що найправильніше залучати дипломатів, великих інституційних донорів, партнеритися з ЄБРР, Світовим банком тощо. Від початку нам ішлося про етику, чесність, залучення людей із сучасним світоглядом. Це можливо тільки у форматі громадської організації: по-перше, з міркувань прозорості, по-друге, йдеться про інтереси спільноти, а не однієї людини.

Водночас у спілкуванні з урбаністами ми зрозуміли, що потрібно розвивати локальні спільноти.

Щоб вони стали одним великим середовищем і наповнили життям креативні простори. Тому наступним кроком стало урбаністичне дослідження, що дало нам змогу підтвердити багато гіпотез. Наш підхід — привозити до Луцька найкращих експертів країни та з-поза її меж, організовувати з ними воркшопи, спільні заходи, переймати їхній досвід та пробувати застосовувати ці практики в місті. Матеріали нашого дослідження навіть були внесені у стратегію розвитку Луцька-2030. У 2025-му у Луцьку проходив Український урбаністичний форум, локальним партнером якого ми стали. Ми налагодили співпрацю з багатьма міжнародними організаціями й тими, що базуються в Україні: Create Streets у Лондоні, We build Ukraine у Києві, що мають намір пропрацювати з нами економічну стратегію регіону, французькою командою Les Ateliers de Cergy, що разом із «Алгоритмом дій» та містом визначають проблему й підготують експертні сценарії її вирішення, Інститутом Тоні Блера, ORG Permanent Modernity з офісами у Брюсселі та Нью-Йорку. Усього цього не було б, якби ми свого часу не зробили навчання й дослідження стержнем «Алгоритму».

Пішов четвертий рік, як ми стартували — і після відчутних результатів уже можна закладати бізнесові моделі у екосистемі наших ініціатив. Нещодавно ми заснували інвестиційний фонд і аналітичну агенцію — щоб мати власний дослідницький центр, який дозволяє побачити галузі, що потребують інвестицій. На підставі цього можна укласти публічне портфоліо проєктів, щоб із ним могли ознайомитися бізнес, місцева влада. Щоб усі перебували в одному інформаційному полі, розуміли, які інвестиційні можливості існують, та готові були співпрацювати.

Понад те, головна мета інвестиційного фонду — проводити локальні навчання

для підприємців, виявляти капітал і потенціал. Для цього плануємо привозити до Луцька успішних стартаперів та інвесторів. Кафе суспільного впливу misto.cafe у цьому сенсі було перевіркою гіпотези — і зараз можливо йти у значно більші проєкти. Друга його важлива мета — бути точкою входу, локальним партнером для великих інвестиційних фондів і міжнародних донорів. Третя — створення умов, за яких локальний бізнес теж зможе залучати інвестування і виходити на глобальні ринки.

У Луцьку чимало модних брендів одягу, сильних IT-компаній, талановитих дизайнерів, здібних інженерів. Усе це — потенціал для зростання креативних індустрій, для народження інновацій. А зустріч їхніх експертиз дозволить творити ще більше: на стику різних індустрій і технологій виникають найцікавіші ідеї. Усе це потрібно підсвітити для всієї України. Тому, з-поміж іншого, ми дбаємо й про те, щоб тут з'являлися продукти топ-рівня, про який говоритимуть в Україні і світі.

Наприклад, як про вже згадане misto.cafe, яке отримало міжнародну нагороду Red Dot Design Awards за брендинг, міжнародну премію International Hospitality Awards за дизайн кафе. Це один із неформальних KPI у нашій організації — щоб про Луцьк розповідали якомога більше.

Щоби втілювати проєкти, які мають вплив у довгостроковій перспективі, потрібно переглядати поточну політичну логіку й відходити від мислення каденціями. Співпраця стає результативнішою, коли працює трикутник влада — бізнес — громадський сектор. Коли політики спокійні, що проєкт триватиме незалежно від їхньої присутності. Коли підприємці мають амбіції підтримати такі довговічні ініціативи. Коли громадський сектор відчуває, що така підтримка полегшить їм роботу: деś можна розраховувати на спрощення бюрократії, деś — на залучення донора. Як це все працює, спостерігаємо на власних прикладах.

Наприклад, у нас є довготривале партнерство з фестивалем «Фронтера», на який у 2025-му завітав посол Іспанії. Ознайомившись із нашими проєктами, він висловив зацікавлення у співпраці щодо резиденції в «Домі Пако». Відтак на зустрічі іспаномовних посольств у Києві «Фронтера» презентувала стратегію, як працювати на іспаномовних ринках з українською літературою. Це про ефект, що має довготривалий вплив, — але для цього потрібне бажання працювати системно, великими відрізками, а не просто разовими проєктами. Зазирати вперед на п'ять, десять років: чи матиме у майбутньому значення те, що робиш сьогодні? Мислити не подіями, а системами.

«Алгоритм» у такому часовому відтинку бачить себе як платформа, що підсилює найсильніших у місті, створює локації, де відбуваються не просто події, а процеси. Як оператор усередині Луцька, що поєднує спільноти найкращих фахівців із освіти, науки, культури, мистецтва, урбаністики, економічної сфери і медіа. Плече, що допомагає їм із фінансуванням, інституційною підтримкою, нетворком, навчанням. Бустер, що заохочує робити те, на що вони не зважувались до цього. Своєю чергою, у довгостроковій перспективі це приведе до того, що люди залишатимуться у Луцьку. Навіщо кудись їхати, якщо маєш усе, щоб втілити мрії тут? Доступ до капіталу, до аудиторії, до навчання — до всього.

З наступного року ми плануємо запровадити метрики для виміру довгострокового впливу: як всередині організації, так і у вимогах до наших партнерів. Один із показників — скільки нових концептів з'явилося в бізнесі, у громадській діяльності, наприклад, за п'ять років. Бо концепти — це те, що веде нас. Концепт креативного хабу, концепт урбаністичних досліджень — цього не існувало у Луцьку раніше.

А зараз це самодостатні життєздатні системи, що збагачуються новими зв'язками й вимірами. Що більше таких концепцій — то більш різноманітне середовище формується. З'являється більше вибору й інклюзії. Виникає сильна, правильна конкуренція: ідей та диференціації.

Постійне навчання сьогодні — не просто тренд, а життєва необхідність у світі, де безупинно змінюються правила. Тому другим показником, як виміряти вплив, буде те, що все більша кількість людей регулярно навчається. І ми створюємо для цього умови у всіх своїх проєктах.

Третій показник — рівень інвестицій. Певність того, що люди, які працюють на перетині дисциплін та індустрій, знайдуть капітал, щоб запустити ініціативу або стартап, відкрити чи масштабувати бізнес. Якщо є інвестиції, то є й робочі місця — а це означає більше податків, вищу винагороду за працю. В «Алгоритмі» ми підсвічуємо людей, а це впливає і на нас самих. Так формується екосистема, така собі спільнота спільнот.

Тригером, який, з-поміж інших, спонукав нас зібратися в команду чотири роки тому, були часті слова, мовляв, у Луцьку нічого робити. Той, хто хоче сьогодні приїхати оглянути місто, має закласти щонайменше день, аби охопити бодай частину. Тут вирує життя і чи не щодня щось відбувається. Є відчуття великого драйву, яке й визначає цікавість буття в місті.

Дослідження як основа для змін: повертати молодь

Розповідає Юрій Куць

У 2003 році молодість кликала мене далекими можливостями, а провінційне місто — тиснуло. Я спробував побудувати нове життя за кордоном, але повернувся до Луцька. Після вторгнення Росії в Україну у 2014 році моя родина знову зібрала валізи. Я був певен: ця країна не зупиниться на сході й Криму, піде далі. Повернувся додому уже вдруге у 2016 році з остаточним рішенням: більше нікуди не їду. Моє місце — тут, у Луцьку. А якщо прагну змін, то й творитиму їх саме тут — для своїх дітей та свого міста.

Мій старший син — цілеспрямований розумник, золотий медаліст і переможець олімпіад — у 2018 році поїхав навчатися до Відня, бо не бачив перспектив удома. Його вибір мені болів: якщо їде така перспективна молодь, то хто залишається? Коли останній дзвоник пролунав для молодшого, ситуація повторилася: із 30 його однокласників — 28 людей поїхали з Луцька. Прийшло страшне усвідомлення: місто, з якого втікає молодь, не має майбутнього. Водночас народилося бажання давати імпульс змінам. Щоб Луцьк став місцем, звідки не хочеться їхати. Адже в нас дуже комфортне для життя місто. Наприклад, до центру на авто можна дістатися за десять хвилин із будь-якої точки. Але комфорт — ще не розвиток. Потрібна можливість заробляти, навчатися, творити.

Я знайшов однодумців, з якими ми 23 лютого 2022 року офіційно запустили «Алгоритм дій». Восени 2022-го ми замовили дослідження, щоб зрозуміти, як лучани сприймають своє місто, — це було перше урбаністичне дослідження Луцька. Соціологи виявили цікаву картину: частина мешканців бачить Луцьк як центр Європи, інші — як боло-то. Причина асоціації з центром Європи — історичний «саміт». У 1429 році Великий князь Литовський Вітовт зібрав тут монархів, правителів майже всієї тодішньої Європи. Міські вулиці звучали різними мовами, майоріли різними прапорами. Зближували корони — Луцьк перетворився на арену великих дипломатичних рішень. Пам'ять про історичне минуле збереглася у свідомості лучан.

Впливові люди — посадовці, місцеві чиновники — здебільшого вважали, що, попри перспективи, місто не розвивається.

Молодь і креативний клас описували його як «болото» і не вірили у його розвиток. Представники малого та середнього бізнесу схилилися до думки, що у Луцька є потенціал. Соціологи здивувалися епітетам, використаним щодо міста: лучани бачать у ньому свій дім, будинок та сім'ю. Звертаються до нього, як до чогось рідного. Саме ця емоційна прив'язаність і відчуття комфорту стали головним сигналом: містяни люблять Луцьк і в нього є потенціал. Потрібно просто створити умови, щоб його розкрити.

Ми розуміли: треба почати працювати з тими, хто хоче розвитку. Малий і середній бізнес бачать майбутнє в місті. Поруч із ними — молодь і креативна спільнота, яким треба було вселити віру в те, що Луцьк — не «болото».

Історія «Алгоритму дій» розпочалася з першого проєкту — центру підтримки підприємництва Дія.Бізнес у Луцьку. Уже за два роки після запуску простір відвідало 13 тисяч людей. Шість тисяч — унікальні відвідувачі. Для міста, де проживає 200 тисяч жителів, така цифра вражає. Це шість тисяч осіб, які пройшли навчання та дізналися щось нове. Хтось із них відкрив кав'ярню, хтось — швейну майстерню, хтось навчився писати заявки на гранти. У місті побільшало ФОПів, з'явилися нові робочі місця, а з ними — відчуття, що тут можна стартувати з різними ініціативами. Статистика засвідчила про понад 200 нових підприємців, що зареєстрували бізнес завдяки проєкту. Та за кожною цифрою — жива історія: дівчина, яка шила вдома, відкрила власну справу, а відеограф, що знімає відео для Amazon, повернувся в рідний Луцьк і тепер працює звідси.

В екосистемі «Алгоритму дій» працює багато громадських організацій: ми не

диктуємо нікому, що робити. Просто даємо імпульси — і якщо люди поділяють наші цінності, то діємо разом. Людям потрібно, щоб у них вірили, — тому показуємо їм напям, але вони беруть на себе відповідальність щодо самого руху. Допомогаємо з пошуком грантів, об'єднуємо ініціативи, навчаємо й підтримуємо. Саме так поступово в Луцьку формується локальна екосистема — жива та енергійна. З'являється проєкт за проєктом. Раніше для Луцька слово «урбаністика» звучало як дивина, загадка. Але урбаністична організація «місто.ребут» чудово впоралася із просвітництвом. У її команді 12 людей: відеографи, архітектори, дизайнери. Майже всі вони колись поїхали з Луцька, проте війна повернула їх додому. Нині ж у рідному місті вони організовують лекції, розробляють публічні простори, запускають урбаністичні проєкти тощо.

ГО Urban Reform спільно з «місто.ребут» провели перше урбаністичне дослідження Луцька та розробили концепцію, як має розвиватися центр міста. На старті дослідження ніхто не розумів, що з цього вийде. Це була спроба міста подивитися на себе — без ілюзій та прикрас. Ми просто хотіли відповісти собі на запитання: які сильні сторони Луцька? Що він може дати Україні й світу? З часом Urban Vision Lutsk із серії урбаністичних досліджень переріс у повноцінну програму розвитку міста. Тепер ідеться не просто про аналітику, а про спільну дію. Команда Urban Reform допомогла нам побачити очевидне, але недооцінене: Луцьк — одне із найзеленіших міст країни. Відсоток озеленення, парків, скверів тут більший, ніж у багатьох європейських містах. Але поруч — чотири річки, забуті й заховані від людей. Сапалаївка, наприклад, може стати не просто річкою, а зеленою артерією, яка з'єднає два центри міста, розділених залізницею. Уявіть — пройти все місто вело- чи пішохідною доріжкою, не виходячи на магістралі.

Ми досліджуємо старі райони, колишні села, що стали частиною міста, шукаємо способи вдихнути в них життя.

«Алгоритм дій» ініціює проєкти, в яких взаємодіють бізнес, громада і влада. Дослідження у цій системі — не додаток, а фундамент, бо ми самі ж нічого не знаємо про власне місто. Коли почали копати глибше, виявилось, що навіть історикам не все відомо про Луцьк. Деякі містяни навіть не знали, що тут жив письменник і перекладач Юрко Покальчук — людина, яка відкрила Україні Борхеса, перекладач латиноамериканської літератури, свідок на весіллі Василя Стуса. Літературний фестиваль «Фронтера» підсвітив імена наших митців, а Urban Vision Lutsk своїми дослідженнями відкриває Луцьк та лучан. Досліджує не лише простори, а й соціальну структуру: що заважає людям почуватися в місті комфортно, що стимулює їх їхати та що тримає залишитися. Виявляється, що для лучан комфорт — не лише про дороги й лавки, а й середовище, де можна бігати, кататися й творити. У нас немає де бігати крос, окрім парку, немає місць для скейтерів або велодоріжок. Але це все можна змінити. Ми працюємо над тим, щоб у будь-якій точці міста людям комфортно жилося.

Як я вже зазначав, зміни стають помітними тоді, коли починає працювати трикутник: бізнес — громада — влада. А між ними посередині «Алгоритм дій» — як клей, який всіх об'єднує. Коли на наші заходи приходять і підприємці, і чиновники, і громадські активісти — це і є справжній розвиток. Спочатку нас сприймали як конкурентів й не вірили, що хтось готовий вкладати кошти в розвиток міста. Тепер все інакше. Коли їздимо тепер в інші міста на форуми, конференції, то чуємо, що про Луцьк говорять як про місто з потенціалом. Раніше на одному форумі ми почули, що нашою проблемою залишається траса «Київ — Чоп».

Тобто всі їдуть у Рівне, повертають на Львів, а Луцьк залишається осторонь. Люди подекуди сприймали наше місто як чорну діру. Проте нині ми привозимо сюди дивовижних спікерів. У вересні 2025-го до Луцька приїздив на наше запрошення відомий шведський архітектор і містобудівник Йоганнес Товатт. Людина, яка з 2005 року почала придумувати концепцію «міста в місті». Тобто місто в комфортній доступності для його жителів, у якому все, що потрібно, поруч — на дорогу не потрібно витрачати понад 15 хвилин. Він погодився виступати ментором в урбаністичних, архітектурних містопланувальних проєктах «Алгоритму дій» та «місто.ребут».

Усі питають, про що для мене Луцьк: для мене він — про людей. Саме люди мене вражають найбільше — ті, хто долучається до ініціатив, і ті, хто жив тут раніше. Креативні, відповідальні, небайдужі. Вони — головний потенціал міста. Молодь повертається. Місто отримало імпульс, що породжує нові сенси.

Раніше думав, що результати нашої роботи точно побачать мої діти. Але я вже відчуваю цю динаміку змін. І радію, що Луцьк стає сучасним, зеленим європейським містом зі своїм характером. І центром тяжіння для креативних індустрій. Час показує, що ми на правильному шляху.

Потенціал креативної столиці

Розповідає Вадим Махомед

Для мене Луцьк — не просто місце народження або точка на карті. Це місце сили. Тут, серед його зелених вулиць і старих мурів, формувалося моє Я: навчання, бізнес, родина, друзі й колеги — мій простір та ритм. Я не почав би будувати компанію саме тут, якби не вірив у потенціал цього міста. Луцьк — місце, яке може забезпечити все, що потрібно креативній індустрії. Потрібен маркетолог? Шукай у Луцьку. Дизайнер, музикант чи виробник мерчу? Знову Луцьк. Це місто, де таланти ходять поруч із тобою, просто треба вміти бачити й об'єднувати.

Луцьк має колосальний потенціал. Я бачив, як багато в місті енергії, талантів, креативу, та водночас їм не вистачає взаємодії. Кожен робив щось круте, але ніби у своїй окремій бульбашці. Нам бракувало культури партнерства — спільної дії.

Тому і захотілося об'єднати весь міський потенціал — і саме з цієї ідеї зародився «Алгоритм дій». Ми не керуємо й не нав'язуємо — ми задаємо напрям, що допомагає рухатися. Дати імпульс — найточніше формулювання того, що ми робимо. Бо все починається з маленької дії: з того, як ти виходиш зі своєї квартири й намагаєшся покращити простір навколо себе, з того, як ти ставишся до міста, до власного дому. Якщо змінюєш хоча б щось навколо себе — це вже імпульс. Інші бачать, надихаються, підхоплюють. Так виникає рух.

В основі організації — одна з ідей: об'єднати активних людей, бізнес, громаду й владу навколо спільних цілей. Ми починали з невеликих локальних ініціатив: воркшопи, зустрічі підприємців. Потім зрозуміли, що можемо масштабувати вплив і ставати платформою, яка запускає системні зміни в місті. Одним із перших великих кроків стала поява центру підтримки підприємців Дія.Бізнес у Луцьку. Це національний проєкт із розвитку підприємництва та експорту, ініційований Міністерством цифрової трансформації. У Луцьку такий центр створено за підтримки «Алгоритму дій». Підприємці й ті, хто тільки планував власну справу, мають можливість навчатися, отримувати консультації, відвідувати події. Ми вже провели сотні заходів: лекцій, бізнес-зустрічей, воркшопів. До спільноти долучилися як молоді креативні бренди, так і досвідчені локальні компанії. На першій події у просторі Дія.Бізнес у Луцьку я бачив, як горять очі в людей. Це були люди, готові щось змінювати. І тоді вперше по-справжньому відчув, що «Алгоритм дій» працює. Згодом ми розпочали втілювати в життя ідею хабу «Або Або» — простору для представників креативних індустрій. Там збиратимуться ті, хто створює ціннісні продукти власними руками й ідеями: дизайнери, музиканти, маркетологи, айтівці, архітектори.

Це місце живе, розвивається, дихає разом із містом. У таких просторах народжуються нові проєкти, партнерства, навіть нові бізнеси. Ми знали, що в Луцьку є багато талановитих людей, які працюють віддалено або на фрилансі, але не мають місця для спільної роботи, нетворкінгу й обміну ідеями. Хаб стане точкою тяжіння для таких фахівців. Ми віримо: проєкти, які вони створюватимуть на перетині експертизи, допоможуть залучити в регіон додаткові інвестиції. І з іншого боку — зробити Луцьк видимим у світі.

Вже бачимо зміни — з'являються нові проєкти, партнерства, компанії.

«Алгоритм дій» — більше, ніж громадська організація, це платформа для співпраці. Наш фокус — розвиток місцевого потенціалу. Разом втілюємо ініціативи з розвитку підприємництва, жіночого лідерства, екологічної відповідальності, урбанізму.

Кожна з цих ініціатив створює нову якість міського середовища. Наше завдання — допомагати їм розвиватися, шукати партнерів, залишаючись у Луцьку. Варто ставити перед собою максимально нереальні плани, щоб отримати неперевершені результати. Цілитися на дуже велике, або навіть неможливе, те, що здається дивним або божевільним. Тому в нас є ця шалена ідея зробити Луцьк столицею креативних індустрій в Україні. Ми не місто-мільйонник, але це не недолік, а наша сила. У менших містах люди ближчі одне до одного, їм легше об'єднатися, а отже, швидше діяти. Але для цього треба показати приклад та дати імпульс.

Схема майбутнього: захищати своїх і діяти спільно

// Розповідає Андрій Пеніщук

Ще кілька років тому в Луцьку відчувався застій. Місто ніби й дихало, але не злагоджено. А можливості лежали поруч: невидимі, неосвоєні, мов насіння під асфальтом. Треба було підняти плитку й показати, що під нею є життя. Я вмів бачити ці можливості, бо все життя щось будував. Не лише бізнес, а й світ навколо себе — зводив не лише з цегли, а з ідей та задумів. Усе, що я створював, мало стояти міцно — на своєму фундаменті й на своїй землі. Ніколи не вмів нічого робити на абияк. Якщо вже братися за справу, то так, щоб кожен болт був на своєму місці. Ми з Юрієм Куцем якось зустрілися — не як бізнесмени, а як давні товариші. Почали говорити не про цифри, а про сенси — про те, що далі. Тоді Юра запропонував познайомити мене з Адамом. Під час першої зустрічі ми довго говорили й малювали на папері схеми майбутнього. Я відчував, що горю ідеєю. Тоді вперше зауважив, що такі думки можуть стати планом не лише для мене, а для цілого міста. Адже це мій дім. Тут живу я, мої батьки, мої працівники, троє дітей. Хоча старша дочка живе у Польщі, середня також планує вступати в університет за кордоном. Проте хочу, щоб вони повернулися додому і знайшли своє місце тут.

У кожному місті є свої натхненники, своя команда — десь працює по двоє людей, десь півтора десятка. То й у

Луцьку настав час зібратися до купи — п'ятьом звичайним підприємцям.

Ми не хотіли чекати вдалого часу для змін, а почали діяти зараз. Ми знали, що нам не всі повірять, бо в країні існує скептицизм щодо ентузіазму — де-хто звик, що кожен рух означає вигоду. Перш ніж щось будувати, ми мали зрозуміти, що і для чого. Ми слухали містян, громадські організації, збирали думки, історії, бачення. Урбаністичне дослідження показало головне: Луцьку потрібне не просто оновлення, а відновлення зв'язків — між бізнесом і громадою, між людьми, які давно поруч, але часто не разом.

Поступово до наших ідей долучалися інші: хтось підтримував, хтось приносив свої ідеї або просто вірив у нас. Усі розуміли, що нам треба давати імпульс, тобто поширювати енергії. Ми почали з «місто.ребут» (Андрій Пеніщук та Юрій Куць — члени Наглядової ради ГО «місто.ребут») та Дія.Бізнес — зараз у команді платформи «Алгоритм дій» уже понад 30 людей. Кожен відповідає за свій напрям: хтось за адміністративну частину, хтось за урбаністику, хтось за комунікацію.

Також я приділяю увагу напряму патріотичного виховання. Окремо від «Алгоритму дій» у нас із Юрієм зародилася спільна організація «Добровольці

Підгайці». У лютому 2022 року, напередодні повномасштабної війни, ніхто не знав, що буде завтра. Та всі розуміли — чекати не можна. У сільській раді Підгайців, що неподалік Луцька, зібралися 800 чоловіків.

Готувалися чинити опір російським танкам, заступали на чергування, будували блокпости. Перші кілька місяців навіть спали зі зброєю в руках. Зараз нас близько 200 добровольців — майже всі тепер у гарячих точках фронту. Троє наших бійців загинули. Ми вчилися воювати, захищатися — ми об'єднувалися. Продовжуємо навчати місцеву молодь і школярів.

Екосистема «Алгоритму дій» працює як самодостатня структура завдяки

обміну енергією, ідеями, вірою. Луцьк сьогодні зовсім інший. Ми посадили за один стіл архітектора й волонтера, айтивця і будівельника, бізнесмена й учительку. Вони обговорюють події, партнерства, ремонти, допомогу військовим.

Ми формуємо культуру й відновлюємо віру в те, що в Луцьку можна і треба жити й розвиватися. Тепер до нас приїздять люди з інших міст і кажуть: «Ви нас перегнали. Розкажіть, як вам це вдалося?». Відчуваю тоді не гордість, а вдячність. Колись ми в них вчилися, а тепер — навпаки. Ми створюємо, люди долучаються, об'єднуються та допомагають втілити ідеї в життя. Я вірю в Луцьк та в його потенціал. Лучани також повірили у своє місто — й отримали імпульс для змін.

Архітектура простору: будувати нове на фундаменті історії

// Розповідає Юрій Савлук

Я народився в Луцьку, зростав разом із ним і спостерігав, як він змінюється, розростається новими мікрорайонами, чепуриться. Це комфортне для життя місто: компактне, охайне, зручне. Дистанції тут — короткі, а тому зустрічі — близькі. Єдине, чого бракувало, — це ініціативності, спільності. У Луцьку багато дрібних підприємців, я сам — співвласник агенції нерухомості, а раніше довгий час займався ремонтами та координував будівельну бригаду. Але часто місцевий бізнес міркує суто власними інтересами. А це — один із основних гравців у розвитку міста. То на що здатні підприємці, якщо їх об'єднати?

Я міркував про таке на зустрічі зі своїм другом Юрієм Куцем. Просто поговорили, помріяли. Тоді зійшлися в ширшому колі: з Адамом, Вадимом, Андрієм. Нашою початковою ідеєю було звести у центрі міста будівлю-кластер й отримувати прибуток від оренди. Але поки думали, як наповнювати майбутній простір життям, почали вивчати досвід «Промприладу» та інших схожих організацій. Поїздивши по різних містах і країнах, побачивши, як усе може працювати по-іншому, додому повернулися з наміром: працювати не для заробітку, а для розвитку. У суть роботи «Алгоритму» ми заклали принцип: до всього залучати людей.

Першопочатковий задум кластера перетворився в «Або Або» — центр розвитку креативних індустрій у колишній будівлі «Укртелекому» на Лесі Українки.

Я в команді відповідаю за інженерію проєктів за розробленими дизайн-планами, координую команду будівельників, дбаю про оздоблення. Перед нами постало завдання: зберегти шарм будівлі та водночас спроектувати сучасний простір. Відразу постановили: фасад не змінюємо, тільки відновлюємо там, де є пошкодження.

Він має залишитися таким, як є, бо хоч це і не історична будівля, але вона гармонує з інтер'єром та висотою сусідніх споруд, спроектованих разом.

Головне в роботі з такими будівлями — не порушити їхньої цілісності, не забувати все гіпсокартоном і пошпаклювати стіни. А показати історію, цінність простору. Вулиця Лесі Українки має зберегти свій оригінальний характер. Помітили, що це важливо і для лучан. Раз у раз, коли ми виносили будівельне сміття, підходили люди, цікавилися, що відбувається. Якось жінка обурилася: «Зараз ви усе тут розвалите». «Не переживайте, — відповів я. — Ми тут усе відновлюємо».

Усередині ж вирують інженерні роботи. Ми орендували будівлю з геть затопленим підвалом, розваленими стінами й комунікаціями, непотрібними перегородками. Пів року зайняла тільки гідроізоляція: зовні та зсередини. Ми вклали безмір часу й ресурсів у фундамент: він має бути надійним, сухим, довговічним.

До того ж повномасштабна війна перформатувала деякі наші плани: замість кафе на першому поверсі вирішили зробити комфортний конференц-зал із укриттям — такого в Луцьку ще немає ніде. Ще одна наша мета — зберегти конструктив усередині. Відчищаємо колони, стелі начисто, нагладко — щоб показати архітектуру бетону, первинне рішення цього простору. У споруді продумана інклюзивність. Ми подбали про два ліфти: один із вулиці, зовні фасаду, інший — усередині.

А вже тоді — справа за тим, щоб наповнити простір життям. Громадські організації, культурні ініціативи як резиденти «Або Або» матимуть тут можливості працювати над власними ідеями у близькому сусідстві.

А життєздатні ідеї мають властивість переростати в бізнес, впливати на місто й розвивати його.

Це вже робить misto.cafe — ще один простір, аналогів якому немає в Луцьку. Ідея спрацювала завдяки правильній подачі: охочі стати співзасновниками відразу побачили користь від майбутнього внеску. Сотня проактивних людей, що долучилися, стала такою собі бізнес-родиною, яка збирається не просто поговорити, а працює на результат: грантові сезони — тому свідчення. Ми ж із дизайнерською агенцією balbek bureau та командою будівельників дбали про естетику та комфортність кафе. Зараз помічаю, що воно стало живим простором. Люди приходять туди природно, з цікавості. Якось зустрів у misto.cafe свою вчительку англійської мови, прийшла з подругою посмакувати янтиками. Вони обговорювали, що бачать: ось продають сувеніри, а ось дохід із нашого замовлення передадуть на користь міста.

Це люди з іншого середовища, іншого віку, але їм зрозуміла й близька ідея.

Оживити простір здатні й маленькі рішення. Наприклад, біля центру підтримки підприємництва Дія.Бізнес у Луцьку ми облаштували лавки й висадили квіти там, де раніше були паркомісця. Або ж сквер «Зерно» з одноіменною скульптурою, облаштований на місці завжди запаркованої автостанки. Тепер там щовечора є молодь. Хтось співає, хтось грає на гітарі, хтось знімає тікток, хтось — проводить концерт. Локації ожили, бо люди там почувуються комфортно. У таких просторах і живому спілкуванні народжуються ідеї, вигідні місту.

Облаштовувати такі простори, як misto.cafe, «Або Або», — це для мене ще й про задоволення від процесу. Бачити, як стіни наповнюються життям, рухом, починами. Як сьогодні працює те, що

недавно існувало тільки в думках і розмовах.

Що дає результат: люди знайомляться, об'єднуються, працюють разом. Коли більше лучан, підприємців зокрема, проявляють свою соціальну відповідальність, то це зумовлює системні зміни.

“ Найкрутішим показником розвитку для мене буде, коли людина з будь-якого куточка України, чи то центру, чи то сходу, мовить: «Ви чули про “Алгоритм дій” у Луцьку? Треба собі такий у місті». Коли множитимуться організації, як наша, це буде круто для всієї України.

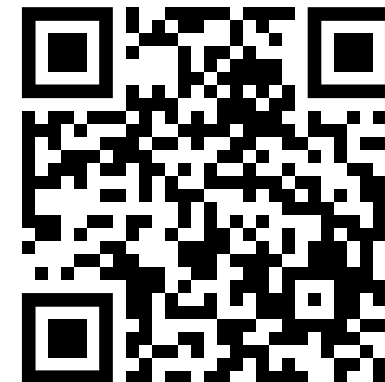

Текст: Іванна Лук'янчук

Зерно змін

// Як Urban Vision Lutsk формує нову ідентичність Луцька

Соцмережі
та дослідження UVL

«Чути місто — це відповідати на його запити», — так керівниця програми Лідія Гонтар описує постулати своєї роботи. Ініціатива Urban Vision Lutsk виникла з бажання дізнатися, що ж потрібно Луцьку та яким чином самі мешканці можуть долучатися до перетворень.

Жодна міська зміна не може зрости без сприятливого ґрунту — любові. Історія Urban Vision Lutsk показує, як ідея і співтворення здатні породжувати наскрізну систему міських змін — від центру до віддалених районів.

Старт міського перевтілення

Усе почалося з мрії локальних підприємців, співзасновників платформи «Алгоритм дій», про хаб креативних індустрій у Луцьку. Місту бракувало простору на зразок франківського Promprylad.Renovation чи київського Unit.City — де люди з різних галузей об'єднувалися б, щоб творити зміни в місті. З таким задумом звернулися до архітектора Левка Давидюка. Те, що він скаже, задасть поштовх майбутній стратегії.

“Якою б чудовою не здавалася ідея, — відповість Левко, — спочатку треба дослідити, чи потрібно це Луцьку.”

За це «Алгоритм дій» і взявся. Urban Vision Lutsk виник спершу як дослідницький проєкт. Перше комплексне урбаністичне дослідження міста з ініціативи «Алгоритму» провела харківська команда Urban Reform, яка працює над проєктами для українських міст, та локальна «місто.ребут». Упродовж кількох місяців вони проводили воркшопи, опитування, зустрічі та дискусії з мешканцями, аналізували відкриті дані та історичні матеріали. У результаті з'явилося два видання: «Урбаністичне дослідження Луцька» та «Концепція розвитку центральної частини Луцька». Їх презентували у 2024 році з головним підсумком: урбаністику у Луцьку треба продовжувати розвивати. Це лакуна, яка потребувала заповнення.

Дослідження запустило ефект доміно. Навколо «Алгоритму дій»

нашаровувалися нові урбаністичні ідеї і партнерства, виникали нові напрямки роботи. Команда розпочала співпрацю із американо-бельгійським бюро ORG Permanent Modernity, яке створює архітектурні й урбаністичні рішення. Вивчали модель найбільшого європейського технологічного центру BeCentral у Брюсселі. Urban Vision Lutsk потребував людини, яка б з'єднала усі ці процеси.

Так у проєкті з'явилася керівниця — Лідія Гонтар, історикиня за фахом і, як каже вона сама, «трохи урбаністка». Лідія мала досвід роботи у комерційних дизайнерських бюро, але тяжіла до діяльності із суспільним сенсом. З Urban Vision Lutsk у неї, зізнається, «стався ідеальний метч».

Натоді ініціатива Urban Vision Lutsk вже почала відповідати на виклики, які підсвітило дослідження. Робота вийшла за його межі й потребувала системності. Так Urban Vision Lutsk органічно пере-

ріс в окрему програму задля системного розвитку Луцька й активізації громади, бізнесу і муніципалітету.

До розробки долучилася керівниця відділу урбаністики аналітичного центру Cedos Мар'яна Куземська-Данилюк.

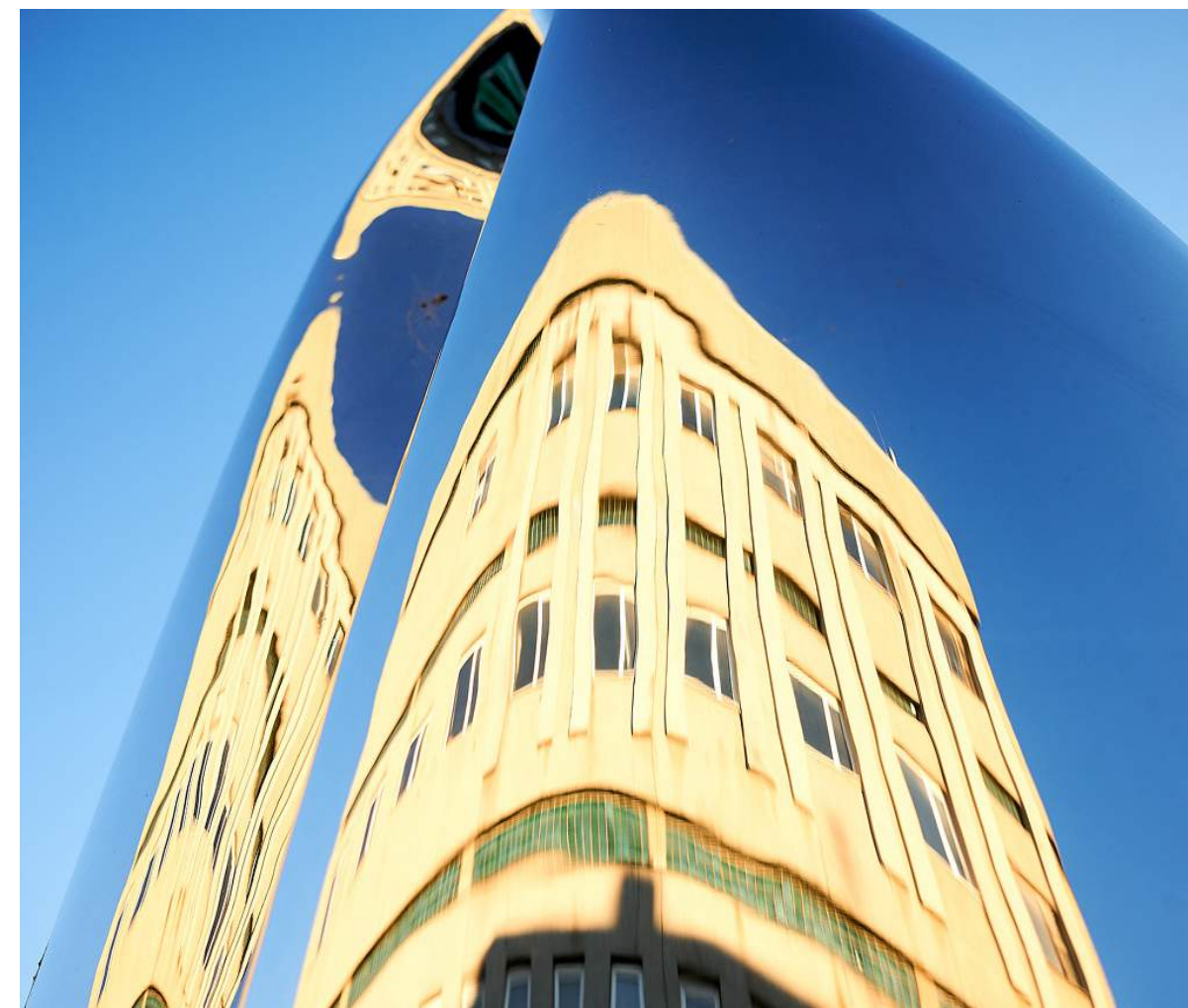
Сьогодні Urban Vision Lutsk є стратегічним ядром усієї екосистеми проєктів «Алгоритму дій». Механізмом, який показує, як певна ініціатива вплине на місто, і водночас двигуном міських трансформацій. Дослідження, до того ж, стають орієнтиром для інвесторів. Якщо аналіз показує, що певному району бракує, скажімо, кав'ярні, це слугує сигналом для бізнесу. Так місто отримує нові сервіси й економічний імпульс. Тож нині програма досліджує райони, розробляє концепції розвитку, популяризує урбаністику, втілює інфраструктурні проєкти й підтримує локальні урбаністичні ініціативи. А головне — залучає до усіх цих процесів самих лучан.

Бути почутими

У сонячну погоду на металевій поверхні «Зерна» відображаються навколишні будівлі. Сквер зі скульптурою як серцем цього місця з'явився у відповідь на потребу якісних відкритих просторів. «Зерно» постало на перетині вулиць Лесі Українки та Кривий Вал. «Алгоритм дій» почав його розробляти ще до оприлюднення висновків урбаністичного дослідження: запит на такі простори у центрі міста і так був промовистим. Пізніше цю гіпотезу підтвердять і аналітичні дані: у Луцьку бракує сервісів і просторів столичного рівня, а також відкритих якісних громадських просторів, де комфортно проводити заходи і творити спільноти.

«Зерно» засіяло зміни. Тепер тут збираються люди на культурні та урбаністичні події. А скульптура втілює своє символічне призначення ще й тим, що збирає гроші на розмінування України з благодійним фондом «Повернись живим».

“ У спілкуванні зі студентами на ідеатоні ми почули: добре було б створити більше таких місць, як наше «Зерно», — розповідає Лідія Гонтар. — Тут постійно щось відбувається, вирує життя.

Тут встановлений QR-код, за яким кожен може перейти і залишити донат на очищення землі від токсичного сміття війни. У 2024 році вдалося зібрати понад 420 000 гривень. За ці кошти благодійний фонд «Повернись живим» закупив 14 металошукачів.

Будівля, що відображається у відблиску поверхні «Зерна», — це майбутній Центр розвитку креативних індустрій «Або Або». Той самий фокусний проєкт «Алгоритму дій», з дослідження ідеї якого усе почалося. Поки команда продовжує ревіталізацію колишнього приміщення «Укртелекому», Центр уже збирає лучан на заходи у тестовому режимі. Кількість креативних хабів тим часом розрослася до семи, їх створюють у різних місцях Луцька.

Лідія Гонтар називає «Зерно» магнітом для молоді.

Озирнувшись навколо, легко помітити, що навколишня зона впливу не обмежується цим місцем. І misto.cafe, і «Майстерня місця» оживили вулицю Богдана Хмельницького — центральну, але, за результатами дослідження, досі недооцінену.

“ Усі ці локації тепер наповнені людьми і сенсами, — каже Лідія. — Невдовзі життя повною мірою повернеться і в раніше сіре, гнітюче і порожнє приміщення, де ми створюємо хаб «Або Або». Це буде абсолютно нова для Луцька історія.

Кафе суспільного впливу misto.cafe, про яке розповідає Лідія, є одним із проєктів екосистеми «Алгоритму дій». Воно працює за моделлю соціального підприємництва з осені 2024-го. Аби це стало можливим, сотня активних лучан зробила безповоротний грошовий внесок, а 80% від прибутку закладу щокварталу спрямовують на ініціативи для міста. Позаду вже чотири грантові сезони. Вісім проєктів, що розвивають міське середовище, створюють простір для взаємодії та зміцнюють соціальну згуртованість, вже отримали фінансову підтримку. Серед переможців — проєкт, який психологічно підтримує людей, чії партнери і партнерки — на війні, ветеранський ярмарок та впровадження інноваційної терапії для зниження стресу.

Попри понеділок і 16:00 на годиннику, у misto.cafe майже немає вільних столиків. Вочевидь, ідея кафе лучанам дуже відгукнулася. Кожен, хто приходить сюди випити кави чи перекусити, стає частиною міських змін.

«Чути місто — це відповідати на його запити», — каже Лідія Гонтар дорогою до іншої локації.

«Майстерню місця» відкрили у липні 2025 року у межах програми Urban Vision Lutsk поруч та у партнерстві із misto.cafe. Це відкритий простір для відпочинку, зустрічей та подій. Будь-яка організація може провести тут свій захід безоплатно, попередньо узгодивши час та умови. За три місяці, поки «Майстерня» працює, тут провели 40 подій, що зібрали 1200 учасників. Спектр широкий: від майстер-класів і фотовиставок до читацьких клубів і сеансів саундхілінгу (практик розслаблень та гармонізації стану). Усі процеси координує менеджерка простору Анна Пасека.

«Майстерня місця» стала унікальним відкриттям для лучан цього року, — каже Анна. — Відкритий простір, облаштований для втілення найрізноманітніших ідей, — те, чого Луцьку справді бракувало. З креативних ініціатив тут народжуються сталі співпраці. Наприклад, атмосфера благодійного літературного вечора «Нескорені рими» настільки надихнула організаторок, що вони видали однойменну збірку, зібравши в ній вірші всіх, хто ділився своєю творчістю того дня».

Дерев'яна восьмикутна конструкція легко трансформується. Її можна розібрати, доповнити чи перевезти. Тож у майбутньому цей простір може творити силу спільноти, наповнюватися ідеями та пропонувати різні сценарії дозволя вже в іншому місці.

Через активну взаємодію з лучанами вся екосистема «Алгоритму дій» фокусує проекти так, аби враховувати реальні запити на зміни. І misto.cafe, і «Майстерня місця» виникли з цього пориву. Їхня мета — розвивати культуру спільнотворення у місті.

Анна Пасека під час презентації «Майстерні місця»

Urban Talks: урбаністика поза професійним колом

Почути лучан та сформувати спільноту, натхненну покращенням міського середовища, допомагає також просвітницький проєкт Urban Talks. Це серія міських лекцій, дискусій та воркшопів. Архітектори, урбаністи й громадські діячі з України та інших країн Європи діляться з лучанами досвідом міського розвитку і разом генерують ідеї для Луцька.

Urban Talks розпочала організація «місто.ребут» у межах Urban Vision Lutsk. Коли до команди приєдналася Лідія Гонтар, формат уже існував. Зустрічі відбувалися у центрі підтримки підприємців Дія.Бізнес у Луцьку та збирали здебільшого архітекторів і дизайнерів.

Лідії ж хотілося вивести розмови про урбаністику за межі професійного кола, ближче до лучан. Вона вирішує обрати різні локації: від бібліотеки до берега річки чи центрального парку, залежно від тематики. Однією із найяскравіших подій Urban Talks стала розмова про річку Стир. На її березі учасники говорили про атрактивність водойми та потенціал Луцька як можливого центру водного туризму Волині. А коли сонце почало ховатися за обрій, усі разом сплавлялися течією. Хтось прийшов заради розмови, хтось — передусім заради пригоди. Та, зрештою, тема стала ближчою та більш зрозумілою для всіх.

У межах Urban Talks уже відбулося майже два десятки зустрічей, що зібрали понад тисячу учасників. Разом із залученими експертами лучани говори-

ли, з-поміж іншого, про зелену мережу, відродження Старого міста, спортивний потенціал, брендинг, дизайн-код та доступність Луцька.

“Спочатку ми підхопили ідею «місто.ребут», а згодом повністю взяли її втілення на себе. Ці просвітницькі лекції допомогли нам сформувати велику спільноту і пояснити лучанам, що урбаністика — це не щось складне і абстрактне. Це наше щоденне життя. Тут ми говоримо однією мовою, — каже Лідія.

Наприклад, зустріч із засновником і CEO архітектурної компанії «Архіматика» Дмитром Васильєвим зібрала сотню людей. У середньому на подію приходить близько 50 зацікавлених учасників.

Urban Talks з очільником
бюро «Архіматика»
Дмитром Васильєвим

Місто — як пазл: кожен фрагмент має сенс

Місто не обмежується суто центром, а, як пазл, складається з різних фрагментів. Не всі з них потрапляють на фото для туристичних путівників, але кожен має своє місце і сенс. Urban Vision Lutsk почав збирати цей пазл у цілісну картину. Дослідження за дослідженням. Район за районом. Ідея за ідеєю.

Зрозуміти місто — означає вивчити його від середмістя до віддалених мікрорайонів. Стартувавши з комплексним дослідженням, Urban Vision Lutsk почав рухатися до окремих районів.

«Ми доповнюємо вже наявну урбаністичну карту, поглиблюємо її, — каже Лідія. — Так і промотуємо ці місця, і перетворюємо їхніх мешканців зі спостерігачів на співавторів простору».

Після загального дослідження Луцька та розробки концепції центру команда Urban Vision Lutsk вирішила зосередитися на Кічкарівці — районі на березі Стиру.

Район досі живе у своїй споконвічній сільській атмосфері. Ще до 60-х років минулого століття більша частина Кічкарівки була селом. Між старими приватними будинками розкинулися городи. А сусіди — здебільшого добрі знайомі чи й родичі. Кічкарівка пахне свіжою випічкою з однойменної пекарні й вологим опалим листям, на яке вранці ліг туман, що стояв над Стиром.

Вивчати внутрішній контекст та потенціал цієї частини взялися не випадково. Команди літературної платформи «Фронтера» та «Алгоритму дій» мріють відновити розташований тут родинний

будинок письменника Юрія Покальчука та створити «Дім Пако» — екскурсійний і креативний простір, резиденцію для митців та культурних менеджерів.

Проект може стати центром тяжіння та подієвим майданчиком для Кічкарівки. Але перед цим треба зрозуміти, яким цей простір може бути та чи готова місцева спільнота його прийняти.

Дослідження Кічкарівки вже принесло чимало відкриттів. Наприклад, команда переглянула усталену думку, начебто Луцьк відповідає концепції «15-хвилинного міста»: йдеться про те, що для задоволення щоденних потреб мешканці можуть пішки, велосипедом чи громадським транспортом дістатися до всіх потрібних точок усього за 15 хвилин. Здебільшого так і є, але не скрізь.

Після опитувань та серії глибинних інтерв'ю із мешканцями Кічкарівки ми зрозуміли, що тут людям бракує так званого «третього місця» — простору, де люди могли б збиратися поза домом і роботою. Відчувається також брак аптек, велодоріжок і пішохідних смуг. Через те, що ця територія була селом із пішохідними дорогами, зараз не всюди є змога облаштувати дороги з тротуарами, — розповідає Лідія Гонтар.

Дослідження Кічкарівки вказало ще на одну проблему: відсутність офіційного поділу Луцька на райони. Навіть самі мешканці Кічкарівки по-різному називають її межі. Це теж виклик, із яким треба працювати: складність для планування, збору даних та комунікації з мешканцями.

Разом із командою Urban Vision Lutsk над дослідженням Кічкарівки працюють студенти Харківської школи архітектури та Київської школи економіки. Результати презентують як окремий посібник. Кічкарівка заслуговує бути частиною живого міського організму, яка водночас зберігає свій голос і характер, переконані в Urban Vision Lutsk.

Ще одним пазлом великої мапи міських трансформацій є район довкола дитячої залізниці та колишньої швейної фабрики «Лучанка». Аби створити комплексну концепцію, як розвивати цю територію, команда має намір детально вивчити густонаселений квартал у центрі й поблизу та оживити район. Крім залізниці й фабрики, тут розташовані наукова бібліотека, краєзнавчий та військовий музеї — зосередженість стількох об'єктів дозволить створити нову точку тяжіння у місті.

Досліджень та розробки концепцій потребують також Київський майдан та Парк ім. 900-річчя Луцька. Тож, імовірно, вони будуть наступними локаціями для вивчення.

Усі ці дослідження мають стати основою конкретних рішень для міста.

Так місто поступово складає себе. Пазли з'єднуються, і з них формується нова ідентичність Луцька — міста, що творить себе з любові.

Сильна спільнота — сильне місто

Екосистема «Алгоритму дій» формує спільноту та заохочує громаду до участі в міському плануванні. Кожен елемент підтримує інший. Події у *misto.cafe* дають ресурси для грантових сезонів, а урбаністичні дослідження підказують теми потрібних ініціатив. Ревіталізація покинутих просторів наповнює їх життям і сенсом. Поруч із оновленими локаціями поселяється бізнес, розбудовуються зв'язки. Люди створюють нові спільноти у відкритих просторах, а з них виростають нові ідеї та колаборації.

Навколо ініціатив формується колосальна спільнота: урбаністи, архітектори, митці, представники креативних

індустрій, малий та середній бізнес. Усе народжується із взаємодії та підсилення.

«Кожен наш кейс — це не просто дослідження, — пояснює Лідія. — Це інформація і готові рішення для міської влади, бізнесу, громадського сектору. Ми радіємо, що це вже стає в пригоді. Наприклад, результати дослідження бере до уваги громадська організація «Просторовий рух», яка акцентує на розвитку мобільності нашого міста. Чи команда «місто.ребут», яка опікується збереженням історичної спадщини та дизайн-коду».

Павло Білик під час воркшопу «Яким ти бачиш майбутнє дитячої залізниці?»

Місто тримає своїх

Усі проєкти екосистеми «Алгоритму дій» мають спільне бачення: зробити Луцьк містом, у якому натхненні люди — а це найбільший його капітал — втілюють свої ідеї.

«Міста конкурують за людей. Наприклад, Львів завжди чітко про це говорить. Луцьк поки що — ні, — зауважує Лідія. — Маємо змінити цей підхід і разом з муніципалітетом, бізнесом і громадським сектором робити все для того, щоб люди тут залишалися або поверталися».

Urban Vision Lutsk активно залучає урбаністів та архітекторів з інших міст і країн. Це розширює контекст і можливості, додає свіжого погляду ззовні. Але обов'язковою умовою залишається участь локальних фахівців і самих лучан.

Аліна Гончаренко, урбаністка та комунікаційниця Urban Vision Lutsk, називає Луцьк містом із величезним майбутнім та здатністю притягувати нових людей. Про це свідчить її власна історія. Аліна — киянка, студентка Київської школи економіки, працює у Луцьку й пише про місто дипломну роботу.

«Пішохідний, розмірений, комфортний, — каже про Луцьк Аліна Гончаренко. — Водночас кількість подій і можливостей тут зростає неймовірними темпами і народжується завдяки активній участі мешканців. Адже коли ти справді впливаєш на життя свого міста, шанс, що захочеш поїхати, стає набагато меншим. У цьому — місія Urban Vision Lutsk і причина, чому мені так цікаво тут працювати.

Разом із локальними спільнотами досліджуємо місто район за районом, намагаємося відчувати унікальні потреби кожної вулиці та зрозуміти логіку міста загалом. На основі цих досліджень формуємо наступні кроки й проєкти».

До просвітницьких лекцій, воркшопів, ідеатонів та досліджень Urban Vision Lutsk активно залучає молодь і студентів місцевих університетів, зокрема з факультету архітектури, будівництва та дизайну Луцького національного технічного університету. Таким чином плекає середовище майбутніх фахівців.

Міська рада спільно з Urban Vision Lutsk уже доєднала студентів до роботи над ідеями щодо фасадів в історичних ареалах міста Луцька на прикладі вулиці Лесі Українки. Понад те, нещодавно мерія оголосила архітектурний конкурс для студентів ЛНТУ. Його мета — розробити концепцію розвитку Луцької дитячої залізниці. До уваги взяли дослідження потенціалу цієї території, яке організовували у межах проєкту Urban Vision Lutsk.

Це — інвестиція у нове покоління урбаністів та міських активістів у Луцьку, створення тут «якорів» для них і потенціал для тяглих змін.

Студентка Марія Понк, яка здобуває фах архітекторки в ЛНТУ, часто відвідує події Urban Vision Lutsk. Саме вони, зізнається, поглибили її інтерес до урбаністики та відкрили теми доступності, впливу людини на середовище і навпаки.

Аліна Гончаренко у рідному Києві

«Завдяки цій залученості, дотичності до обговорень і міських змін я побачила свою перспективу саме тут, — ділиться Марія, — у Луцьку».

Місто говорить про себе гучніше й стає більш видимим. Луцьк стали сприймати як активного гравця на мапі урбаністичних ініціатив. Urban Vision Lutsk розбудував широку мережу партнерств, активно бере участь у тематичних форумах. У 2024-му луцька урбаністична програма стала партнером Lviv Urban Forum. А вже восени цього ж року Луцьк уперше приймав у себе Український урбаністичний форум, організований аналітичним центром Cedoss. Головним локальним партнером був «Алгоритм дій».

Йшлося, зокрема, про людиноцентричність як основу усіх міських процесів.

Саме люди, які люблять місто, є головною силою, здатною покращувати міське середовище.

«Луцьк швидко вписався в урбаністичну тусовку України та навіть певною мірою став одним із її лідерів, — вважає архітектор-урбаніст зі Львова, співзасновник bureau++ та викладач Київської школи економіки Павло Білик. — Досвідом Urban Vision Lutsk вже можна ділитися з іншими: міжнародна співпраця, кооперація з муніципалітетом, підтримка локальних ініціатив, розробка та втілення проєктів, партисипативні заходи. Urban Vision Lutsk виступає як медіатор між усіма стейкхолдерами, котрі можуть якісно змінити Луцьк».

Місто рухається

«Третє місце», з якими працює «Алгоритм дій», не обов'язково мають стіни. Вийти на пробіжку, спробувати нову активність, розслабитися, перемкнутися і знайти однодумців — усе це теж про «третє місце».

Саме таку роль виконує «Місто, рухайся!» — спільний проєкт видання *misto.media*, програми Urban Vision Lutsk і Департаменту молоді і спорту Луцької міської ради. Це серія публічних тренувань із вуличних видів спорту та спілкування про них.

«Щоб кожен знайшов своє місце для руху», — кажуть про ініціативу в «Алгоритмі дій».

Перший сезон уже позаду: вісім відкритих тренувань із різних видів спорту зібрали 345 учасників. Проєкт став спробою зробити фізичну культуру частиною міської культури і простором, де лучани взаємодіють. Також триває опитування, що допоможе з'ясувати, яких спортивних просторів потребують лучани та що варто покращити для зручніших занять спортом. Отримані відповіді ляжуть в основу рекомендацій щодо розвитку спортивної інфраструктури міста, пріоритетів модернізації та підтримки місцевих спортивних спільнот.

Щоб побачити системний вплив Urban Vision Lutsk, каже Лідія, потрібна витримка на дистанції. Але вже зараз відчутно, що місто гарно тримає ритм: «У різних колах ми часто чуємо: “У Луцьку несеться”. І це справді так. На одному з форумів щодо інклюзивності я спілкувалася з представницею громадської організації U-Cycle.

Вона розповіла, що її сестра перебралася до Луцька саме тому, що побачила, як усе тут активно відбувається. Люди, які долучаються до наших проєктів, нерідко приїжджають сюди жити з інших міст — їм близькі наші цінності і темп Луцька».

Як менторка-історикиня, Лідія часом працює з учнями. Багато хто з них виїхав за кордон, але часто пишуть: «Луцьк так розвивається. Хочу назад додому». Їй приємно бачити в цьому вплив команди.

Але Луцьк не змінюється миттєво. Його перевтілення — це не спринт із фінішем, а щоденний процес. Місто рухається за системно вибудованою логікою змін. Його нова ідентичність народжується з розмов у кав'ярнях і на Urban Talks. З досліджень районів міста і відповідей на запити, які вони відкривають. З бажання людей, які люблять місто, діяти.

Urban Vision Lutsk лише допомагає цим людям і процесам ставати видимими: дає їм форму, голос і сенс.

Географія друзів

- Луцьк (ГО «місто.ребут», ГО «Просторовий рух», ГО «Семиярусна гора»)
- Київ (Аналітичний центр та урбаністичне бюро Cedos, Урбаністична коаліція Ro3kvit, Центр урбаністичних студій, магістерська програма «Урбаністика та повоєнна відбудова» КШЕ, Платформа «Острів», bureau++ та ін.)
- Макаріїв (ГО «Наше місце»)
- Суми («Суми 1915» та «Суми Майбутнього», артпростір «Погріб»)
- Житомир («Житомирські ентузіасти»)
- Харків (проєкт «Запаркання», ХНУМН ім. Бекетова, ХША, Urban Reform)
- Дніпро (Urban Dnipro)
- Одеса (ГО «Мое місто»)
- Львів (Українська урбаністична платформа, LUF, ГО «Матерія Лаб»)
- Чернівці (NE:Urban)
- Коломия (ГО «Коло брами»)
- Дружківка (ГО «Нова Дружківка»)
- Запоріжжя (ГО «СпільноХаб»)
- Івано-Франківськ (Metalab, КО-ХАТИ)
- Коростень («Урбаністика Коростень»)
- І багато, багато інших

Країни: Франція, Італія, Польща, Бельгія, Швейцарія.

Плече для підприємців

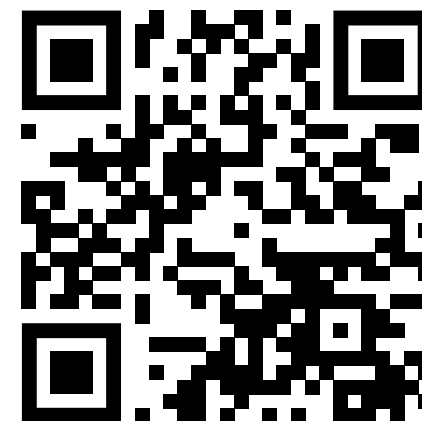
“ Як Дія.Бізнес у Луцьку створила екосистему підтримки для тисячі власників своєї справи

На календарі — весна 2022 року. Шестеро друзів у потязі з Луцька прямують на фронт. Під стукіт коліс вони дають одне одному обіцянку, якої досі ніхто з них не порушив, — вижити у цій війні.

Один із чоловіків — Віктор Шемедюк. 32 роки, ветеран, доброволець — про себе розповідає коротко. У нього блакитні очі, русаве волосся, вольове обличчя. Віктор тепер — не тільки ветеран війни, а й підприємець, який точно знає, чого хоче. До цієї миті його привело багато подій. Віктор ще зі школи вирішив працювати на себе, але по-справжньому вдалося втілити цей задум понад рік тому.

Перший день повномасштабного вторгнення для Віктора минув у думках, як захистити родину — дружину та десятимісячну доньку. А вже наступного Віктор пішов до військкомату. Перед тим сказав дружині: «Як би не закінчилась війна, відчуватиму сором до кінця життя, якщо залишусь осторонь».

Сайт Центру розвитку підприємництва Дія.Бізнес у Луцьку

У військкоматі сказали, що передзвонять, але такий варіант Віктора не влаштував. Домігся, щоб його з кумом записали в роту охорони. Так минуло два місяці. Там він багато чого навчився, а головне — накладати турнікет, аж до автоматизму. Трохи менше ніж за пів року це і рятує людину.

Далі були бої на Луганщині, Донеччині, Миколаївщині. А під час українського контрнаступу на Херсонщині у вересні 2022 року Віктор втратив ногу.

// Завжди при виїзді на позиції мені було страшно. Але не того разу. На той штурм мені було легко їхати, я був спокійний. Сидів на БМП, співав цілу дорогу — а їхати треба було довго, — Віктор переповідає свою історію в деталях. — По нас били всім. Одна з протитанкових ракет розірвалася поруч, уламок відсік мені ногу.

Болю, на подив, не було. Перед вибухом чоловік закрив обличчя рукою і зігнув ногу в коліні, захищаючись. Нога не розігнулась. Зиркнув — і побачив поранення. Різко зірвав турнікет з плеча бронежилета і почав накладати. Сили закрутити до кінця не вистачало, допомогли побратими. Чоловік непритомнів раз за разом, поки їхали. Потім була перша операція, гелікоптер до Одеси. Дружина зраділа: живий.

А далі — реабілітація у Вінниці та Львові, протезування. І поки Віктор відновлювався, то встиг пройти курс із підприємництва:

«Це було базове невелике навчання, але воно стало моїм першим кроком до того, щоб створити свою справу».

Екосистема підтримки

Центр підтримки підприємців Дія.Бізнес у Луцьку відкрився 21 березня 2023 року — тоді був наймолодшим центром в Україні. Але вже в перший рік діяльності показав результати. Загалом таких центрів 14 в Україні і один у Варшаві.

Національна команда проєкту Дія.Бізнес шукала, хто б узявся за такий центр на Волині, а команда «Алгоритму дій» міркувала, як змінювати місто, і провела дослідження. Воно показало, що саме власники малого і середнього бізнесу, а також крафтарі — найактивніші містяни. Тож важливо їх підсилити. Так стався метч — тепер такий центр у Луцьку працює з ініціативи Міністерства цифрової трансформації України, Офісу з розвитку підприємництва та експорту, за сприяння Волинської обласної військової адміністрації і за підтримки ІТ-компаній Ideil, redesign, UkrSibbank BNP Paribas Group та Mastercard. Центр оперується ГО «Діджитал вектор». А також — як частина «Алгоритму дій». Щомісяця центр Дія.Бізнес у Луцьку відвідує від 500 до 1000 людей.

// Будучи на фронті, питав себе: «Якщо я сьогодні загину, то що лишу після себе?». Я не знав, чи прокинувся завтра. Але хотів би залишити щось дійсно вагоме і значиме.

За півтора року Віктор зберіг 77 тонн свіжого повітря — про це повідомляє спеціальна програма на смартфоні.

// У мене не було зневіри, що ногу втратив. Навпаки, ейфорія: я вижив. Я так загорівся ідеєю, що був готовий, щоб усе безплатно працювало, просто щоб економило нам хороше повітря, — ділиться Віктор.

Ще до повномасштабного вторгнення Росії, на початку 2022 року, він придбав електроавтомобіль, і загалом «в темі» — підтримує переробку сміття, стежить за екоініціативами.

На українських дорогах тим часом більшало електрокарів. За даними Головного сервісного центру МВС, станом на 1 липня 2022 року в Україні зареєстрували понад 36 тисяч електромобілів. За три роки цифра зросла майже вчетверо: близько 167 тисяч авто використовують електрику замість палива. Це зумовлює й проблеми: де зарядитись? Віктор сам зіткнувся з такою у дорозі. Хотів полегшити водіям життя і закрити потребу в міжміських поїздках. Першу зарядну станцію поставив між Луцьком і Рівним.

Віктор показує рукою за вікно — там, майже у центрі Луцька, є вже другий його комплекс: потужна швидкісна зарядна станція і дві повільних. Розмістив його біля бізнес-центру.

// Я перфекціоніст у роботі. Не міг вибрати неякісне обладнання, взяв від європейського виробника Schneider Electric. Хоч зараз доводиться жертвувати терміном окупності, але я спокійний, що нікому машину не спалю, — ділиться підприємець.

На смартфоні Віктор показує графіки того, наскільки часто авто заряджаються, — стовпчики, що відповідають за літні місяці, трохи нижчі за травневі й вересневі. Але підприємець певен, що наступний стовпчик буде ще вищим.

Перша станція між Луцьком і Рівним, ще й має накриття із сонячних панелей — такий собі подвійний екологічний ефект. Надихнувся компанією Tesla. Сонце віддало енергію, нею заправили авто — і ніяких тобі шкідливих викидів. Поки що таке рішення закриває 30% енергії. Але сонячна енергія не акумулюється — і Віктор уже працює над акумуляторами. Частину вдалося придбати завдяки ще одному гранту.

Будь-яка консультація безкоштовна для підприємців. Є такі, що проводять наживо у центрі Дія.Бізнес, також на порталі доступні онлайн-консультації від експертів з різних міст України.

«Консультації — це перший контакт. Далі люди приходять до нас на події, стають нашими резидентами — не просто відвідувачами», — Максим Шуляка, керівник центру.

Центр створює цілу систему підтримки підприємців у Луцьку — від консультацій до грантових програм, подій та спецпроектів. Наприклад, мають проєкт Wellness & Balance для жінок-підприємців, що стосується не лише бізнес-тем, а й ментального здоров'я та пошуку балансу.

Також у центрі є додаткова місія — зменшувати дистанцію з владою. Бо часто люди розмежовують себе і представників влади, але у Дія.Бізнес також запрошують представників Податкової служби, Центру зайнятості, міських служб.

«Експерти можуть дати інформацію, яку мені самому треба було б шукати довго, і не факт, що б я знайшов правильну, бо інтернет переповнений», — пояснює Максим Шуляка.

Механізм первинних консультацій існує для того, аби скерувати людину і зрозуміти, яких іще відповідей вона потребує. Консультантка Ріта розповідає про те, як працює портал, які послуги є. Після цього підприємець чи той, хто тільки готується ним стати, може пройти й інші консультації, більш профільні (інтелектуальне право, фінанси, комунікації, маркетинг тощо), розповідає керівник центру.

«У нас немає мети перетворити всіх на підприємців, — каже Максим Шуляка. — Якщо людина прийде до нас, пройде 10 консультацій і зрозуміє, що підприємництво — не її, це теж гарний результат. Щоб не отямитись за 10 років із бізнесом, який не подобається. Тому ми — про людський теплий підхід».

“ Ми — медіатор, який допомагає цей процес оптимізувати і розставити фокуси, — каже керівник центру.

Рятувальне коло

Віктор сміється, що має погану звичку — все робити в останній момент. Чоловік після школи вирішив учитися на хореографа — але в останній день подачі документів забув удома результати ЗНО — і довелося йти туди, де їх не треба. Так Віктор став обліковцем з реєстрації даних. Не жаліє — адже зустрів багатьох друзів із підприємницьким мисленням, з якими досі спілкується.

Але танці не зникли з життя Віктора. Хоч після випускного він роками не вертався до брейкдансу, цьогоріч почав танцювати на протезі. Віктор показує відео у себе на смартфоні — впевнено робить кілька обертів під Freestyler.

Підприємець хоче ще пройти навчання про гранти, щоб і далі подаватися на фінансування. Загалом планів у Віктора багато — наприклад, переходити у нішу вантажних електромобілів. Їх поки що не дуже багато, але й зарядної інфраструктури для них ще немає:

// Свій розвиток бачу вже в облаштуванні комплексів, де водій і заряджає автомобіль, і відпочиває від дороги, приймає душ, їсть тощо.

На програмі «Міцність 2» було багато учасників із прифронтових регіонів, Максим пригадує одного з Миколаївської області — аграрія, який тричі починав усе з нуля:

«Спочатку удар по Каховській ГЕС — всі посіви змило. Фермер посадив заново. Далі — ракети. Ще раз посадив. Тоді його поле замінували. Дочекався розмінування — і знову садити. Він не здався. Бо часто бізнес для людей — рятувальне коло, що допомагає триматися на плаву», — каже керівник центру.

Максим додає, що з початком повномасштабної війни в «Алгоритмі дій» зрозуміли: Україну чекатимуть великі інвестиції з-за кордону. Але не всі підприємства відповідають міжнародним стандартам — тож у центрі працюють на випередження, допомагають виростити бізнес, що розвиватиме Україну й надалі.

Перші стрази з гаража

У Тетяни Приймачук усе почалося з декрету і трішки — з гаража. Як Стів Джобс спочатку працював над першим прототипом Apple у гаражі, а тепер його ідея майже у кожного в кишені, чи гурт Metallica, що робили перші не-сміливі, але амбітні кроки серед гітар, барабанів і, може, молотка й старого пилососа. Тетяна з чоловіком теж ризикнули — а тепер у їхніх стразах виблискують Бейонсе та Мадонна.

За фахом Тетяна кравчиня, до народження першої дитини працювала у ательє, та й удома шила на замовлення. Але не всиділа на місці у декреті — почала замовляти тканину з Китаю і продавати. Потім відкрила ще й ательє, залучила до бізнесу чоловіка. Але доходу не вистачало.

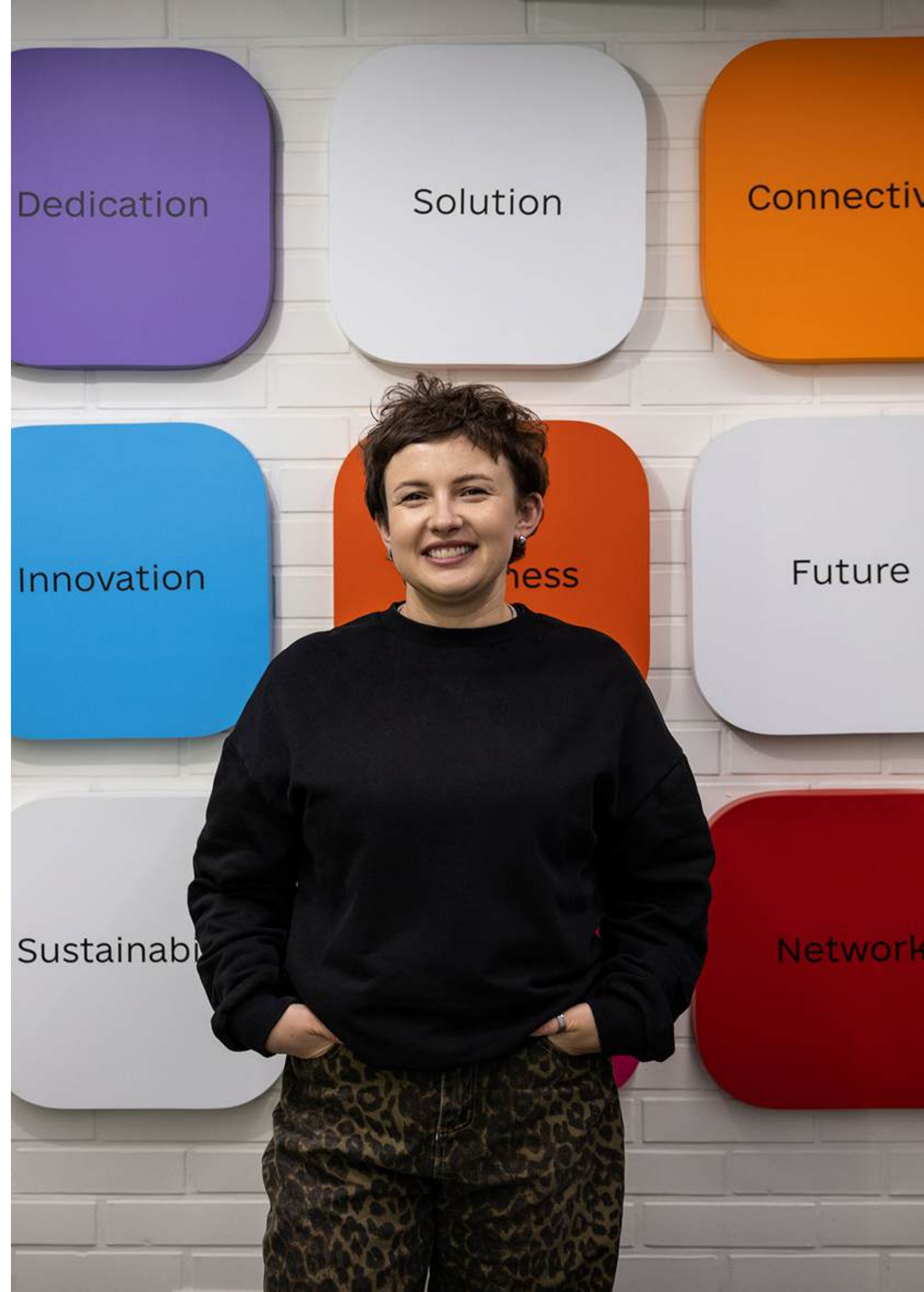
«У нас не було стратегічної розмови, мовляв, «зробімо свою справу!». Чоловік за кордоном працював далекобійником. Я вдома в декреті. На роботу піти не могла, бо дитині пів року — а реалізувати себе хотіла. Так, хотілося визнання, впізнаваності», — ділиться підприємниця.

Коли почалося повномасштабне вторгнення, було не до тканин. Тетяна з дітьми виїхала до Польщі, а власний бізнес сім'я призупинила. У новій країні жінка пішла працювати на швейну фабрику. І щось клацнуло — не обов'язково шити на замовлення, можна запустити власне виробництво одягу.

До Луцька повернулась з новою ідеєю — зробити бренд. Тож почали перелаштовувати своє ательє на масове пошиття.

Та перші стрази з'явилися у житті Тетяни ще раніше, коли займалась тканинами. Каже, загалом тканина зі стразами доволі популярна, тому замовляли таку з-за кордону. Але один із клієнтів спитав, чи можуть вони зробити інший дизайн стразів? Вирішили замовити обладнання, щоб самим наносити потрібний візерунок. Станок їхав морем. Ще пів року знадобилось, щоб його налаштувати. Словом, перешкод багато, але поставили його в гаражі й обоє працювали зі стразами. Поки Тетяна сиділа з дітьми — чаклував із сьйливими візерунками Ігор, а тоді мінялись.

Гараж змінився орендованим приміщенням, а за рік купили власне на 300 квадратів. Один станок перетворився вже на сім, а два працівники — Тетяна й Ігор, які викладали стрази поміж домашніми турботами, розрослися до команди з тридцяти.

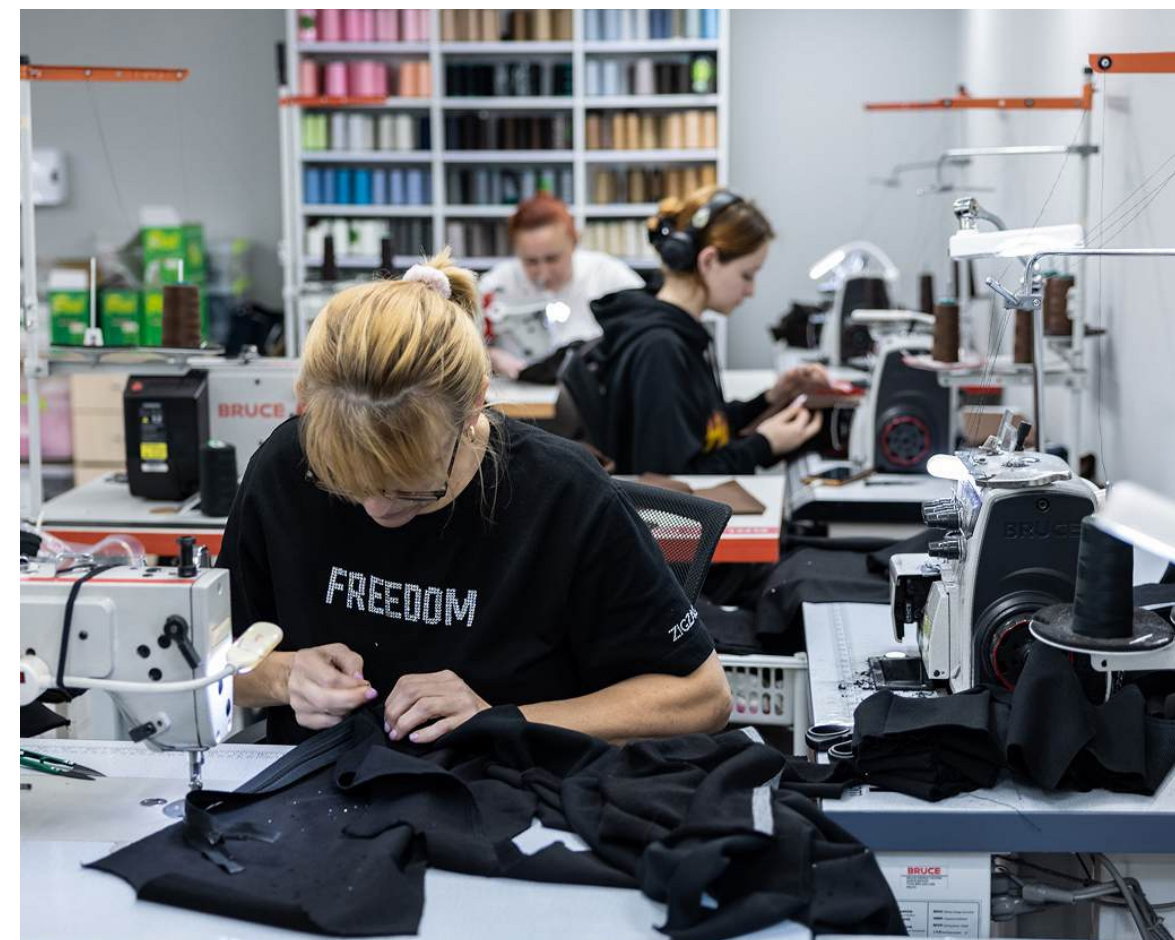

Одягнути в сяйво

Ролі у бізнесі подружжя поділило: Тетяна займається розробкою моделей, продажами, виробництвом. А Ігор — бухгалтерією, налаштуванням обладнання, зарплатами.

Невеликий магазин переріс у справжній бізнес, тепер у Zigzag можна купити футболки, лонги, сукні, купальники. А другий напрям роботи — нанесення стразів для інших брендів. Саме це відкрило для луцького виробника двері у світ моди — навесні 2022 року робили сяйливу сукню для Тіни Кароль із 350 тисячами мерехтливих стразів, костюми для дуету TVORCHI. А тепер у стразах, що дбайливо викладали лучани, красуються Бейонсе і Мадонна. Адже Zigzag співпрацює з командою Руслана Багінського, українського дизайнера та власника однойменного бренду. Тетяна сама написала їм з пропозицією, адже бачила у соцмережах, що вони викладають страси вручну самі — а тут таке підсилення.

Пошук партнерств тепер можливий і завдяки центру Дія.Бізнес у Луцьку — Тетяна із захватом ділиться, що налагодила співпрацю із луцьким взуттєвим брендом KADAR і зараз спільно готують туфлі зі стразами. А познайомилися вони на одному із заходів, які організувала Дія.Бізнес.

Урбаністичне дослідження від Urban Vision Lutsk показало, що у місті дуже активний малий та середній бізнес, каже Максим. Ще одним відкриттям стало те, що Луцьк — місто легкої промисловості і крафту. Тож спецпроект МрієДію добре вписався — це бізнес-екскурсії на місцеві виробництва, де власники діляться досвідом і показують зсередини, як працює їхній бізнес. Також на базі центру народилася фактично бізнес-спільнота BOARD у Луцьку, що об'єднує підприємців, — тож вплив росте.

Загалом Тетяна відвідує багато подій у центрі — тренінги про таргет чи «Бізнес-просмажку» від експерта-маркетолога Віталія Оксенюка. Це авторський спецпроект — представники бізнесів розповідають про себе й свою справу, виклики чи проблеми, а інші учасники та сам тренер шукають варіанти вирішення. Та, мабуть, найактивніше — саме екскурсії на виробництва резидентів Дія.Бізнес. Підприємниця сміється, що збрала чи не всі футболки і тепер колекціонує їх — наприкінці кожної екскурсії власники бізнесу, до якого завітали, пригощають гостей і дарують на згадку мерч.

Активна меншість

Zigzag продають близько тисячі одиниць різного одягу на місяць. Постійно оновлюють обладнання, щоб не відставати від трендів, — якраз привезли свіже з Кореї. Тетяна каже, коли привезли його у цех, то всі біля нього ходили й заглядали, бо нове й цікаве. Підраховали, що за місяць наносять три мільйони стразів.

Як відбувається цей процес? У Zigzag мають спеціальну програму для дизайну, яку придбали з Іспанії, дизайнерка розробляє малюнок і закидає у станок. Так програма фіксує, де саме мають розміщуватися стрази на тканині, майстер обирає розмір і колір стразів, закладає тканину і контролює нанесення. Стрази приклеюються завдяки звуковій хвилі, а тоді додатково термопресом — щоб перевірити, чи якісний матеріал, чи не надколотий, чи правильного кольору, бо в пачках буває брак. 170 градусів 15 секунд — і готово! Але для кожної тканини підбирають свої параметри. Наприклад, для шовку чи шифону менша температура, для пальтової — вища. Процес схожий на машинну вишивку, коли працює обладнання, але людина його контролює.

Для Тетяни бізнес зараз — це впевненість у завтрашньому дні. Каже, нащо переживати за те, на що не впливаємо, якщо можемо розвиватись і давати робочі місця людям?

«Нема зручного часу, треба просто брати і робити. От почала я тканини продавати — за рік «корона» настала, ще за два — повномасштабна війна. То що, скласти руки й нічого не робити? Для мене це не варіант», — міркує.

За весь час роботи центру його відвідало понад 18 тисяч людей. Для порівняння — у Луцьку населення близько 216 тисяч. Тож майже 10% мешканців вже відвідали центр Дія.Бізнес.

// 10% проактивного населення справді робить зміни. Нам не треба змінювати свідомість усіх мешканців. За активною меншістю підтягнуться інші, — вважає Максим.

Більше, ніж один

У часи, коли в Україні тільки почали з'являтися стаціонарні комп'ютери і не всі вміли їх увімкнути, Михайло Зданевич був студентом. Вчився на спеціальності «Фізика та інформатика» і вдома на власному компі навчав перших учнів. Каже, всі були старші за нього. Windows, Word, Excel, PowerPoint — ось такі теми занять розробляв Михайло. Трохи теорії, багато практики — і учні опановували те, що тепер здається базовими навичками.

Тепер Михайло має власну компанію «Квадрат Зданевича», навчає і готує персонал, допомагає запускати ефективні продажі і є ментором та експертом у центрі Дія.Бізнес. А також надає безкоштовні консультації з продажів на порталі.

«Ви — це більше, ніж один», — такими словами зазвичай починає тренінг. Адже головним завданням вважає зібрати спільний досвід групи, подивитись, де бракує інформації, додати теорії і закріпити на практиці — ось такий алгоритм пропонує.

Сам Михайло став підприємцем понад 20 років тому. Після репетиторства пішов працювати викладачем комп'ютерних курсів — запросив університетський професор. За рік став керівником такої школи. Відчув, що має хист до управління, організації процесу. Ще до випуску з університету відкрив із партнером навчально-тренінговий центр. Знайшли інвестора, що допоміг придбати техніку, набрали групи, до комп'ютерної грамотності додали вивчення іноземних мов, бухгалтерію.

А у 2005 році Михайло відкрив власний бізнес, щоб підвищувати результативність персоналу. Паралельно працював викладачем у «Львівській політехніці», й саме тоді вперше побував на тренінгу:

«Я сидів із відкритим ротом три дні і собі поставив за мету: «Я хочу вивчити цей формат навчання». Бо він за три дні може дати більше, ніж за три місяці лекцій».

Почав посилено шукати інформацію, відвідував навчання, сам проходив тренінги, щоб навчати дорослих: «Тоді ще в університетах навіть про таке не чули. Мій батько казав: «Тренінг — це що таке? Щось таке, як ворожки роблять?»», — сміється тренер.

Але формат уже доводив свою ефективність. Михайло став одним із перших бізнес-тренерів у Луцьку. За 20 років крізь експертизу Зданевича пройшло близько 200 компаній і 10 тисяч персоналу. З деякими компаніями він співпрацює постійно і за системами повного циклу: від підбору персоналу, введення на посаду, оцінки, мотивації, навчання — до розвитку й екологічного звільнення.

Перемогти у себе в бізнесі може кожен

До центру Дія.Бізнес Михайла запросили одразу ж — тепер регулярно долучається до активностей. Також як тренер працює із співробітниками центру — бо тут теж є сервіс і його потрібно вдосконалювати.

Михайло завжди обирає формат саме тренінгу, бо «лекції не працюють» — людей треба залучати. Імітувати ситуації, проводити парну і групову роботу, відігравати сценки й аналізувати.

Серед проєктів, де Михайло був ментором та спікером, є і акселератор «Відважна» для жінок-підприємниць, і «Міцність». Учасники групи — їх десять — мають п'ять спільних зустрічей з ментором і три індивідуальні. Три місяці вони працюють над домашніми завданнями, вчаться, а Михайло ставить оцінки. За результатами проводять пітчінг проєктів, і кілька учасників отримують фінансування. Проте головне — це не отримати найвищу оцінку, каже Михайло:

// Основна ціль — застосувати знання в себе у бізнесі, щоб давали результат. Бо у проєкті переможуть не всі, а перемогти у себе в бізнесі може кожен.

Михайлу подобається, з яким мисленням приходять учасники на програму: не «війна, криза, все погано і надії немає», а «як масштабуватися, примножити, які цілі поставити». Каже, його завдання — розкрити потенціал кожного. І добре, що приходять вмотивовані учасники.

Михайло стежить за своїми ментами у соцмережах, каже, приємно бачити їхній прогрес — новий продукт в асортименті, ще одна працівниця чи новий канал продажу.

«Михайле, твоє навчання відкрило багато дверей у моєму житті», — Михайло показує один із коментарів у соцмережах під дописом про тренінг.

Та Михайло і сам багато чого вчиться у центрі. Наприклад, приходить на події як учасник, як-то на тренінг про піар через особистісний бренд. Вивчає нові інструменти для роботи — Mastermind: коли хтось висловлює запит, а всі по черзі накидують варіанти і разом обговорюють рішення.

Михайло розмірковує, як змінився бізнес під час війни. Питання найму людей, каже, завжди було болючим — і є таким тепер.

Але підприємці більш системно почали враховувати ризики, бо вже зіткнулись з величезним — початком повномасштабного вторгнення. Дія.Бізнес працює із класичним малим та середнім бізнесом, але у фокусі часто саме креативні індустрії, бо це сильна сторона Луцька, «Алгоритму дій» та центру Дія.Бізнес.

За два з половиною роки роботи центру Дія.Бізнес у місті з'явилося понад 500 нових підприємств — у центрі їх консультували і направляли. За цією цифрою стоять здійснені мрії та амбіції, нові робочі місця, податки у бюджет міста. Рух до майбутнього, створеного разом.

Кафе небайдужих

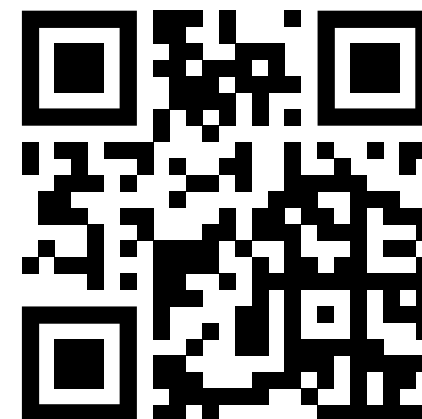
**// Як смакує минувшина і формується
майбутнє: історія misto.cafe**

Кафе, в яких творять і єднуються містяни, для Луцька — традиція, що триває понад сотню років. Із двадцятого століття у двадцять перше естафету підхопило кафе суспільного впливу на Богдана Хмельницького, 26, — misto.cafe.

«Вітаю! Мені як завжди» — так могли розпочинати розмову завсідники кондитерської «Розаліні», що працювала на вулиці Лесі Українки із 1912 року. Місце стало легендарним не лише завдяки своїм шоколадним ласощам, а й людям та їхнім ідеям. Тут гуртувалася творча інтелігенція, яка влаштовувала у закладі концерти, грала у більярд і обговорювала містобудівні проекти.

Ще одним із таких закладів для міста був «Дизель», також відомий місцевим за назвою «Лакомка». Там за кавою дискутували й читали вірші. Кава як ритуал слугувала ще й для того, щоб обмінятися історіями. Щоб завітати у простір, де тебе впізнають. Де відчуваєшся як удома.

Сайт misto.cafe:

Такі простори й справді можуть ставати для людей другим домом. Американський урбаніст-соціолог Ольденбург запропонував концепцію «третього місця» — і кафе розглядає як один із можливих його варіантів. Цей простір не є ані домом, ані місцем праці, але, проводячи там багато часу, людина урівноважує життя й поліпшує його якість.

У сонячну погоду промені м'яко просочують світло крізь широкі вікна. Простір пахне кардамоновими булочками й фільтром і наповнюється розмовами. За довгим столом між собою спілкується велика компанія юних людей, а в сусідньому залі за смарагдовими столиками зазвичай гамірно від подій.

Це кафе особливе тим, що певним чином у своїх стінах дублює життя міста. У нього немає єдиного власника, а всі значимі рішення ухвалюють через діалог. Тут можна просто посмакувати улюбленими стравами, а можна створити проєкт своєї мрії. Неподалік від кухні притулилася гримерка, де є можливість підготуватися до своєї події чи майстер-класу. 80% чистого прибутку від діяльності закладу — кафе, подієвого майданчика і крамнички — іде на соціальні ініціативи для розвитку міста.

Зростати, як дерева

У березні 2022 року в будівлі, де нині кафе, провели перший захід Центру підтримки підприємців Дія.Бізнес у Луцьку. Платформа «Алгоритм дій» публічно стартувала саме з цього проєкту, але потім засновники стали роздумувати і про кафе. Натоді ідея полягала в тому, щоб підприємці, які приходять на лекції і зустрічі, могли далі в неформальній атмосфері проводити час.

Але знайомство співзасновника «Алгоритму дій» Адама Харламповича з CEO «Промприладу» та співзасновником платформи «Тепле Місто» Юрієм Філюком змінило характер задуму кафе. До міркувань про звичайний заклад додалась ідея створити простір, концептуально подібний до громадського ресторану в Івано-Франківську Urban Space 100, лиш у Луцьку. Кафе заснували 100 соціально активних людей, які безповоротно інвестували у відкриття закладу по 80 тисяч гривень.

Коли Анастасія Гуліта ще мала роботу у сфері ІТ, її щораз більше тягнуло піти попрацювати не в офіс, а в кав'ярню. Вона любила фотографувати місто: його природу і життя. В якийсь момент усвідомила, що хоче перейти в онлайн і створювати щось, що має цінність і фізичне втілення. Відчула внутрішній порив: що важче, то цікавіше. Так у 2023 році долучилась як проєктна менеджерка до misto.cafe. Вона стала збирати стейкхолдерів, об'єднувати команду у спільні чати і планувати зустрічі.

«Це проєкт, який постійно росте із себе самого за допомогою нас, людей, і водночас навпаки: ростить місто й усіх, хто з ним працює, — каже Анастасія. — У людини немає обмежень в рості.

Ми, як дерева, які ростуть і розвиваються. У кожного свій шлях, і в цьому проєкті він видимий та ефективний».

Також цей шлях вимощений експериментами. Бізнес тут поєднався із громадським сектором. Ці два світи часто існують у місті самі собою, але тут вони тісно переплелися.

Більшу частину прибутку передають на суспільно корисні ініціативи некомерційним організаціям. Серед ста співзасновників, окрім бізнесменів, є чимало митців, культурних менеджерів і громадських діячів. Щоквартально проводять грантові сезони, а на загальних зборах спільно домовляються і вирішують фінансування проєктів. «Різнi люди — одне місто» — так звучить позиціонування misto.cafe, яке відзеркалилось у тих, хто його творить.

Квартирник, де всі свої

misto.cafe ставить собі за мету більше залучати людей до життя Луцька. Як результат, навіть люди без грантового досвіду стали подавати свої ідеї і втілювати їх. Позаду чотири грантові сезони. Наразі вдалось підтримати 11 проєктів, загальна сума підтримки — 902 270 грн.

Ніхто ні на що не впливає — misto.cafe працює над тим, щоб змінити це упередження серед містян. Чашка кави служить метафорою, щоб пояснити, як працює вплив кожного відвідувача. Кожен, хто купує тут напій або тістечко, долучається до прибутку закладу, більшість із якого згодом спрямовують на міські соціальні ініціативи. Так навіть люди, які не є соціально залученими або не активно вболівають за місто, без надміру зусиль роблять щось для його розвитку.

У попередньому сезоні два проєкти-переможці — це проєкти новачків або ж організацій, які ніколи не вели проєктів, але наважилися та отримали фінансування. Такою є громадська організація «Код» із ветеранським проєктом «LicRise» для екорекреації ветеранів у лісі. Це серія зустрічей просто неба: із буккросингом, розмовами, творчими активностями і психологічною підтримкою. А «Федерація лижного спорту Луцька» впроваджує ідею ролероспорту для місцевої молоді. Охочі зможуть кататися на лижоролерах і роліках: доступний вид спорту сприятиме здоровому способу життя.

Лучани шукають проблеми у місті і стараються вирішити їх через проєкти, які подають на гранти misto.cafe. Так і навчаються, і краще досліджують рідне місто. Важливим компонентом цих проєктів є ветеранська участь. Це підсилює не тільки місто, а й країну в цілому.

Одним із таких проєктів став «Сила очікування» від громадської організації «Номад Лів», яку очолює ветеран Олексій Кушнер. У межах ініціативи провели серію зустрічей із психологом для ментальної підтримки дружин військовослужбовців. Щоб жінки відчували, що мають опору і не проживають свій досвід наодинці.

«У процесі стало відчутно, що потреби учасниць змінюються — з'явився запит на більше різноманіття форматів і м'яких форм роботи з тілом і творчістю: від «просто помовчати разом» до створення колажів та занять йогою просто неба. Ми провели 16 заходів, у яких взяла участь 161 партнерка військовослужбовців», — розповідає Олексій Кушнер.

Більш як 80% учасників поверталися на наступні зустрічі, додає ветеран. Що їх спонукало?

«Найважливіше для мене — просто побути в колі таких, як я, і відчутти, що я не одна»; «Театральне мистецтво по-новому розкрило взаємодію між людьми. А природа надихає»; «Бути в колі жінок зі спільним досвідом — навіть мовчки — вже підтримує» — такими відгуками поділилися учасниці проєкту.

Луцька Спілка воїнів АТО Волині і раніше проводила ярмарок ветеранського бізнесу «Я зміг» — і ти зможеш!». Але їм завжди не вистачало столиків і наметів для того, щоб організувати подію з більшим розмахом. Кількість ветеранських бізнесів, як і охочих долучитися до ярмарку, постійно зростала. Тож команда подала проєкт, аби закупити намети й столи — відтак гарантувати більше учасників. А отже — мати змогу розвивати ветеранську економіку.

Як звучить Волинь, а зокрема Луцьк, — покаже проєкт хору «Оранта». Цей колектив працює вже 35 років як волонтери. Завдяки гранту хористи запишуть аудіо шлягерів української естради, що пов'язані з Волиню. Серед інших звучатимуть відомі всій Україні композиції з локальним корінням, як-от «Соколята» В'ячеслава Хурсенка і «Волинь моя» Степана Кривенького.

Відкритість до нових ідей і проєктів символізує інтер'єр простору: світлі теплі кольори транслюють взаємодовіру. На одній зі стін — колекція робіт луцьких митців, різних за жанрами і настроєм, під назвою «Збірка». Її курував художник і співзасновник кафе Діма Микитенко. Відразу на вході — куточок із сувенірами. Це крамничка, для якої луцькі та всеукраїнські бренди підготували унікальні вироби саме для misto.cafe.

“ Це виглядає як квартирник, де зібралися друзі, де немає обмежень, бар'єрів, ієрархії, — описує тутешню атмосферу Анастасія Гуліта. — Тут почуваєшся своїм.

Смак Волині і ностальгії за Кримом

Розвивати місто — означає більше, ніж розбудовувати квартири і торгові центри. Таке усвідомлення прийшло до Сергія Калацини, керівника консалтингової компанії «ХОРС», що забезпечує операційну діяльність misto.cafe. Долучившись до спільного творення такого простору, він змінив власне сприйняття того, який вигляд може мати місто.

«Є люди-моторчики, з якими хочеться працювати», — так відгукується Сергій про тих, хто його тут оточує.

Кримчанин певний час прожив під окупацією, а згодом перебрався до Луцька. Мешкає тут близько десяти років. Він довірився ідеї — і вона відповіло йому навзаєм. Сергій відкривав комерційні проєкти, але в якийсь момент відчув: хоче якось віддати данину місту, яке його колись прийняло. Долучитися до misto.cafe для нього — додаткова відповідальність.

// Складнішого проєкту у мене не було і, напевно, не буде, — зізнається.

Якщо у комерційних проєктах ухвалити рішення Сергій міг сам або з невеликою командою, то тут треба враховувати думку великого кола співзасновників. Та й сам Сергій вирішив не просто керувати кухнею, а й вкластись у проєкт грішми і стати одним із засновників. Пояснює такий крок просто: відповідальністю за місце, де живеш.

На табло з меню окремо вирізняється напис «Крим». У кафе можна скуштувати янтики і чебуреки, манти, люля-кебаб, сарму і лагман. Остання страва викликає найбільшу ностальгію у Сергія. Він виріс на янтиках і чебуреках, але саме коли смакує лагман, в уяві постає Крим і стіл, вкритий клейонкою — точно такий, як у його дитинстві.

На момент, коли у кафе впроваджували кримське меню, у різних українських містах працювали ресторани кримськотатарської кухні. У Луцьку ж подібного закладу досі не було. Сергій подумав: «Чому б і ні?».

У меню вводили і декілька страв з автентичними рецептами регіону, які передають смак Волині. Деякі з них, як-от теремнівський паштет, не прижилися, але стали цікавим експериментом для команди та гостей кафе, а деякі й досі час від часу з'являються у меню. Такою стравою став камінь-каширський борщ. Це різдвяний, колядувальний борщ, і з'являється він у меню з початком холодів. В його основі — локальні сушені гриби, духмяна олія місцевого виробництва та кисла капуста. Борщ без м'яса, але з вишнями і копченою сметаною, яка довершує цю страву. Є у цьому борщі й свої секрети, які роблять його популярним серед гостей. Їх Сергій із командою не розкриває.

Кухня Луцька вміщає в себе не лише українські страви. У регіоні свого часу жили євреї, караїми, поляки, чехи, німці — і кожен народ залишив свій кулінарний слід. Редакція misto.media вирішила повернути частинку спадщини караїмів — одного з корінних народів України, який залишив цінний слід на мапі Луцька. Через проєкт «Караїмщина» журналісти дослідили культуру караїмів і видали про неї друкований журнал. А misto.cafe підхопило гастрономічну ідею.

Спершу приготували низку караїмських страв за переліком інгредієнтів, що передало misto.media. Кухарі самі склали пропорції і готували. Сергій пригадує, що тоді вони дали людям не просто нові смаки, а й можливість більше дізнатися про себе і своїх предків: наприклад, хтось із гостей через цей проєкт дізнався, що його бабуся — караїмка. Та й самому Сергію смак караїмських пиріжків знайомий з дитинства.

Нині у меню кафе дві караїмські страви: кибини з яловичиною і кінш із сиром та яйцем. Це гарячі пиріжки, перший із яких, у формі човника, пахне капустою, а другий, схожий на трикутний конверт, — сиром. Скоринка хрумтить, сир ніжно розтягується всередині. Караїмські пиріжки у 2018 році внесли до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України. Випічка дозволяє луцьким караїмам залишатися в історії міста, коли практично ніхто з них тут вже не живе. misto.cafe — єдиний у Луцьку заклад, де можна скуштувати традиційну караїмську випічку.

“ Національні кухні, як-то караїмська, зачіпають не просто смак, — вважає Сергій. — Такі страви викликають емоції, провають спогади. Спонукають згадати своє, рідне.

Ділитися і здійснювати мрії

Як караїмська кухня довершила культурну спадщину міста, так у misto.cafe й інші події, творчі зустрічі і майстер-класи стали невід'ємною частиною кафе. Коли у закладі проводять події, ними цікавляться не лише відвідувачі, а й працівники, які у той момент можуть бути зайняті чимось іншим. Офіціанти бігають-бігають — і враз зупиняються та слухають лекцію. Технічна працівниця, яка піднімається знизу, стає за барною стійкою, щоб також послухати.

“ Коли я дізналася, що тут будуть мікрофон, світло й колонки і можна робити, що хочеш, у мене не залишалося сумнівів. Я впевнилася в тому, що це робота моєї мрії, — пригадує подієва менеджерка Анна Шклярук. Вона розповідає про події простору, якими сама захоплюється найбільше.

Ініціатива «Доба з дідо й ба» закликає молодих людей спілкуватися зі старшими — щоб ті не почувалися самотніми. У визначені дні лучани запрошують своїх бабусь і дідусів у кафе і гуляють містом. Бабусі можуть залишити свій фірмовий рецепт для кухарів кафе, а за це їм подарують квитки у театр, кіно або музеї.

На одній із таких ініціатив misto.cafe разом із благодійним фондом «Рожева душа» збирало анкети з мріями людей, що живуть у геріатричних центрах Волині, і робило їх «підвішеними»: з можливістю оплатити, щоб хтось інший міг їх втілити. Дехто записував, що мріє про домашню ковбасу і апельсини, а хтось — про електровізок.

Пам'ятаю свої емоції, коли я обрала здійснити мрію пана Петра. У переліку його бажань був потрібний одеколон, пачка цигарок і домашня ковбаса, — ділиться спогадами Анна. — Пам'ятаю ажіотаж навколо анкет і величезні пакунки, які ми везли двома машинами. Вони просто тріщали від ласощів. Здійснювати чийсь мрії — кайф.

Деякі з подій стали формувати довкола себе маленькі спільноти. Так поціновувачів кави у кафе стала об'єднувати професійна дегустація цього напою. Зустрічі, пов'язані з кавою і спілкуванням між баристами, є звичними для великих міст, але у Луцьку ще не стали настільки поширеними. Нині ж у *misto.cafe* почала формуватись аудиторія людей, які зацікавлені саме у таких нішевих подіях. Баристи спілкуються тут на близькі теми, розуміючи одне одного із півслова.

Такі події дають імпульс ресторанній сфері міста в цілому. У кафе налаштовані приходити для того, щоб ділитися досвідом з іншими. Не відгороджуються від конкурентів, навпаки: запрошують до себе їхніх працівників, аби простір став місцем для спільного навчання і обміну досвідом. Сюди приходять і фахівці з ресторанної сфери, і студенти та викладачі з місцевого коледжу.

Наприклад, у *misto.cafe* хочуть поширити практику сортування сміття на інші заклади й розповідають про неї. Це перше zero waste кафе в Україні, у якому сортують і компостують усі відходи. Скло після переробки перетворюється на склянки. Також відсортовують кавовий жмих.

Читацьку спільноту міста об'єднає довкола себе літературно-гастрономічний клуб «Читаємо ложками», який *misto.cafe* втілює разом із Літературною платформою «Фронтера».

Кухарі закладу відтворюють рецепти з книг, які організатори події беруть на цей клуб. Відвідувачі літературної вечери спілкуються з автором книги, слухають, як він її придумував та написав, і смакують страви. Нагоду скуштувати те, що описав, звісно, має й автор.

Першу зустріч присвятили обговоренню книжки «Кулінарна мандрівка в Гетьманщину» Олексія Сокирка. Гостей пригощали автентичними стравами та напоями, які відтворювали гастрономічні смаки козацької елітарної кухні.

У листопаді 2025-го лучани насолоджувалися стравами за книгою Дмитра Кулеби та Володимира Ярославського «Дипломатична кухня воєнного часу».

Команда кафе створила меню з шести страв і напоїв, майже ідентичних до описаних у книзі: наприклад, закуски з чорним хлібом та хамсою, голубці з пічки, кенійську кров'янку тощо.

Кулебі смакувало. Це перша гастровечеря за його книгою, зауважив дипломат, тож точно увійде в історію.

Довіритись ідеї

Усі ці мікроспільноти не вдалось би об'єднати у просторі кафе без сили першої спільноти — сотні співзасновників, які довірилися ідеї та одне одному і вклали свої гроші.

Спершу ідейники проєкту хвилювалися, чи спрацює така ідея у місті і чи підтримає її громада 20 людей? У цьому було багато ризику, а тому — й багато довіри. Люди стали рекомендувати одне одному цей проєкт і долучатися.

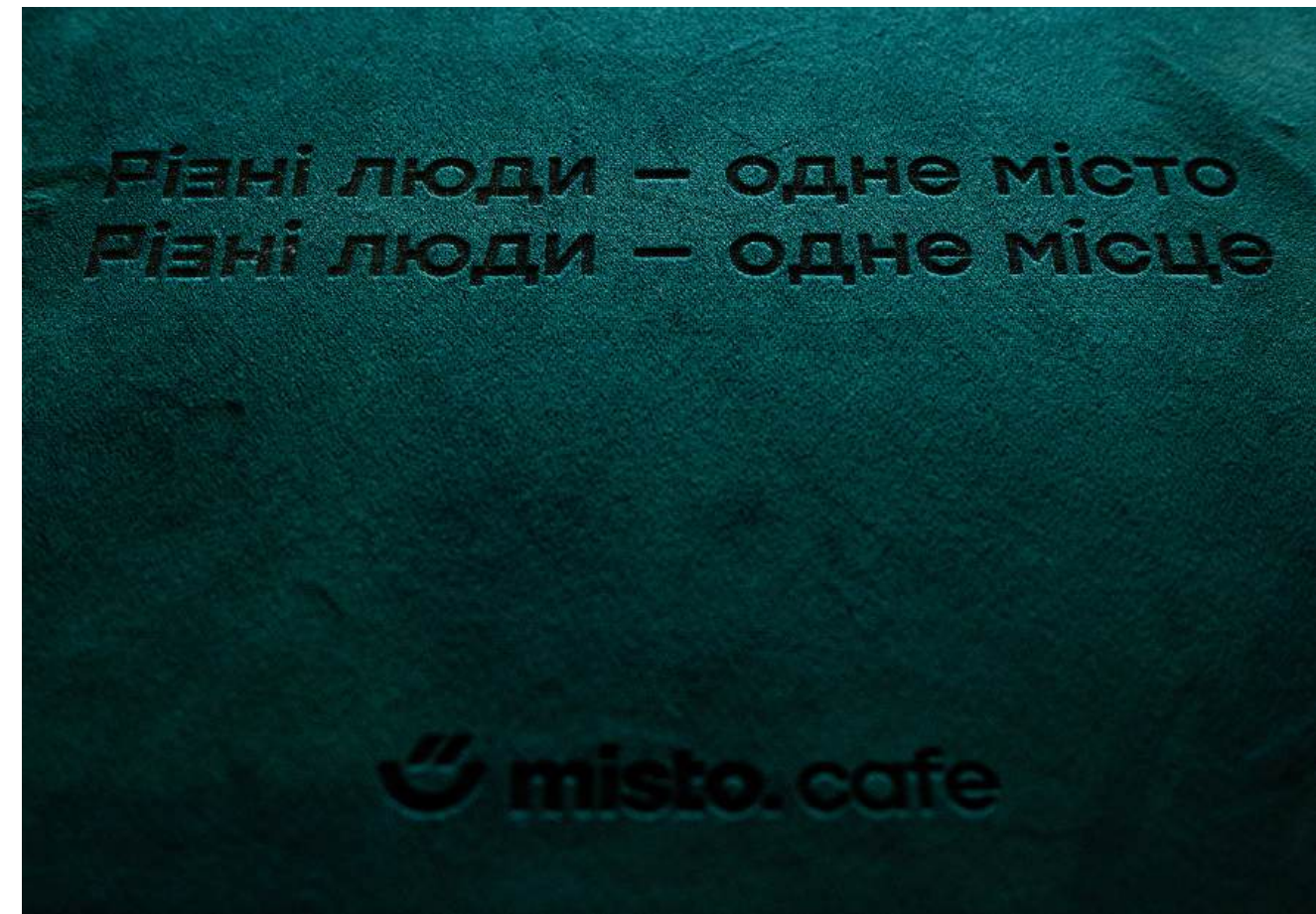
Проектна менеджерка Анастасія Гуліта спочатку намагалася пояснити, якою на практиці стане ідея кафе суспільного впливу. Так, що потенційні інвестори довірилися невідомому. Натоді у кожного з учасників була своя мотивація: хтось хотів долучитися до змін, комусь історія була знайома через приклад Urban Space 100, а комусь було цікаво зайти, щоби більше познайомитись з громадським сектором.

“ Я відчувала від початку, що всі сильно вкладаються, — каже Анастасія. — Це не про фінанси, а про ресурси, про власний час, про зусилля.

Своєю компактністю Луцьк легко зближує людей. Від однієї точки тут легко дійти пішки до іншої. Тож і більшість співзасновників кафе вже знали одне одного ще до початку спільної діяльності у misto.cafe. Внутрішній бізнес «Ікос» співзасновниці кафе суспільного впливу Іванки Ковальчук розташований на вулиці Лесі Українки, що поблизу, а її дім — на іншій сусідній вулиці. Трикутником цих локацій пролягають її буденні та святкові маршрути.

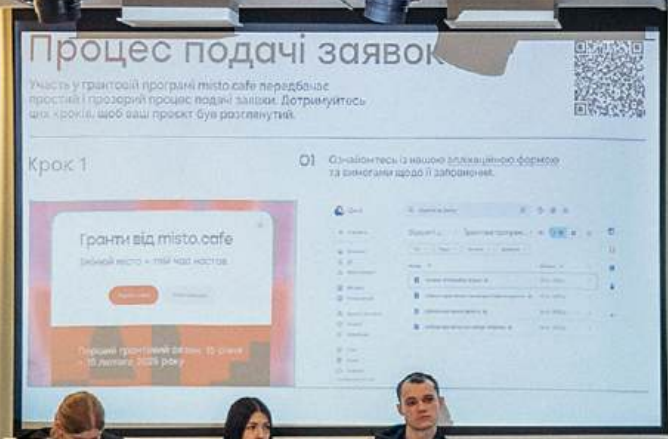
Колись Іванна з подругою дізналася про кафе суспільного впливу Urban Space 100 в Івано-Франківську. Вони поїхали туди зумисно, щоб краще збагнути, як кафе може впливати на місто. Тож коли вона дізналася про подібний проєкт у Луцьку, то не сумнівалась, що варто приєднатися. Цей простір для Іванки — не лише про суспільну користь, а й особисті миті. Звідси вона замовляє доставку їжі для «Ікос», а в день свого весілля разом із чоловіком пішла у misto.cafe їсти чіборики.

“ Зміни починаються з конкретних дій і відповідальності кожного. misto.cafe — це спосіб не просто бути, а стати частиною процесу, який формує нову культуру взаємодії в Луцьку, — вважає Ольга. — У таких спільних проєктах народжується не лише досвід, а й відчуття плеча, довіри, підтримки.

Засновниця та керівниця благодійного фонду «Ангар.Україна» Ольга Валянчик так само перетиналась із деякими співзасновниками кафе раніше, але справжнє знайомство і глибша взаємодія для неї склалися тут.

Співзасновники кафе і його відвідувачі мають за спиною різний досвід і спільну довіру, з якої народжується співпраця. Хтозна, можливо, через сотню років про misto.cafe згадуватимуть так само, як про легендарні «Розаліні» і «Лакомку».

Підписуйтеся
на Монобазу
misto.cafe

Підтримайте проєкти, які змінюють Луцьк*

*Ваші кошти підуть на реалізацію ініціатив, які переможуть у наступних грантових сезонах

Текст: Антоніна Андрійчук

Фото: Данило Павлов

Точка входу у майбутнє

**” Як у Луцьку створюють місце зустрічі
ідей та капіталу**

«Інколи, коли хочеш, щоб усе було добре, ти створюєш сад». Яскравий напис впадає в око, коли підходиш до будинку на вулиці Лесі України, 52. Слова луцького митця на змінних плакатах Олега Перковського є частиною виставки «Трава понад нами» у LU Gallery, що в середмісті Луцька. Про експозицію сповіщають афіші поблизу креативного хабу «Або Або». Простору ще не відкрили, але він уже почав жити, наповнюватися творчістю і розмовами.

Сайт «Або Або»:

«Або Або» розмістився на перетині вулиці Лесі Українки і Кривого Валу. Це там, де стоїть камінь, що позначає межі міста у XVI–XVIII століттях. Вулиця Лесі Українки з’єднує історичний центр міста з сучасним. А Кривий Вал, що до XIX століття був оборонною межею, тепер зв’язує різні паркові зони: центральний парк Луцька і новий лугопарк на заплаві річки Стир. Тут природа зустрічається з містом.

Архітектор Ебенезер Говард у 1898 році вивів концепт «міст-садів майбутнього», у яких міські зручності поєднуються з легким доступом до природи. Місто-сад свого часу пробувало зростати і в Луцьку. У 1930-ті роки, між двома світовими війнами, луцькі архітектори почали активно впроваджувати ідеї модернізму. З-поміж іншого, хотіли облаштувати фруктові сади та пасіку посеред міста, але так цього і не зробили. Вулиця Лесі Українки колись належала до середмістя і пролягала вздовж річки Глушець. Дехто і досі йменує її «Заглушецьким передмістям». А що Глушець перебував у центрі містобудівних процесів, то й Луцьк називали містом-островом.

Про ідею міста-саду, популярну у 1930-х у міжвоєнній Польщі, пише й краєзнавець, дослідник луцького модернізму Олександр Котис. Він розповідає, що ідею міста-саду в Луцьку тогочасні урбаністи пробували впроваджувати, застосовуючи її елементи з прив'язкою конкретного проєкту до місцевості.

«Найкраще це видно на прикладі так званої офіцерської колонії в районі вулиць Оленка, Саперів і 8 Березня. Особливість — відхід від ідеально кругового принципу і вписування в наявний ландшафт, — зауважує Олександр Котис. — Що варто оцінити як позитив, адже планувальники не намагалися жорстко садити на місцевість те, що туди не вписувалось, а зберегли історичні і природні особливості місця».

«Схожий принцип застосував рівненський архітектор Симон Сидорчук, який розпланував потенційну забудову осушеної заплави Глушиця. Однак у центрі його ідеї був замок, а вулиці розходилися радіально від нього», — пояснює Олександр.

Будинок на Лесі Українки, 52, також звели у стилі модернізму, але вже у 1982 році. Сірі кольори й бруральні форми — його визначальні характеристики. У будівлі розташувалася одна з перших луцьких автоматичних телефонних станцій, що обслуговувала 20 тисяч абонентів. Натоді у місті тільки починали з'являтися стаціонарні телефони. Вони вважалися розкішшю, прирівнюваною до квартири тепер. На станції автоматично з'єднувалися між собою власники перших телефонів.

Тривалий час порога станції не переступали сторонні — приміщення було закритим. Колишній мер Луцька Богдан Шибя переконаний, що тут прослуховували людей, а в підвалі сиділа служба стеження — «наружка». Розмову з ним записала команда «Або Або» у рамках дослідження простору. Іще належить з'ясувати детально, як усе працювало: матеріали режимного об'єкта в документах раніше проходили під грифом «Для службового користування».

«Інженери були не просто технічними працівниками, а позаштатними співробітниками КДБ. У 2014–2015 роках звідси почали вивозити обладнання, — розповідає Богдан Шибя. — Папери у таких випадках забирають у державний архів. Упевнений, що їх передали до Москви ще раніше. Частину фондів КДБ вивіз до Росії у 1991 році Микола Голушко — останній голова Комітету державної безпеки Української РСР».

І хоча філософія архітектурного модернізму полягала в тому, щоб створити місце, яке відповідає потребам людей, цей простір у тоталітарному режимі їм не слугував. Будівля простояла похмуру 45 років, аж поки відчинила двері для охочих та розпочала тотальне перетворення: із закритого середовища у відкрите.

У Центрі розвитку креативних індустрій «Або Або» мають постати події майданчики, експозиційний простір, театр, робочі зони для резидентів, подкастерна та дім літератури. Резиденти наповнять простір життям, якого він іще не знав.

«Або Або»: місце збору для розрізнених спільнот

Розробка ідеї і концепції «Або Або» розпочалася з урбаністичного дослідження Urban Vision Lutsk. Дослідники умовно ділили місто на райони і сфери й запитували людей, чого їм не вистачає у місті. Публічних просторів, івент-холів, артцентрів і в цілому точок тяжіння, де можна було б збиратися, — такі відповіді чули. Інформацію збирали й аналізували. Досліджували подібні проекти, креативні хаби як в Україні, так і в Європі: «Промприлад» в Івано-Франківську, BeCentral у Брюсселі, CIC у Бостоні, Jam Factory у Львові, UNIT City у Києві. З усіх побачених прикладів ідейники проекту — платформа «Алгоритм дій» — брали релевантне для міста і планували, як це впровадити.

В «Або Або» зрозуміли: окремішні середовища треба об'єднати в одну велику екосистему. Щоб у центрі розвитку креативних індустрій кожному знайшлося місце.

// У людей має бути асоціація, що на Лесі Українки, 52, їх чекають з ідеями. Мистецька подія, стартап, пропозиція навчального курсу — тут почують усе. Багато ідей залишаються невітленими тільки тому, що людина не має зовнішньої підтримки і ресурсів, менторства. Хаб виконуватиме саме цю роль, — розповідає керівниця Центру розвитку креативних індустрій «Або Або» Тетяна Зубрик.

Одним із основних показників успіху «Або Або» має стати згуртованість розрізнених спільнот. Досі, за словами Тетяни, кожен працював для свого середовища. Наприклад, якщо театр «Гармидер», що вже має свою аудиторію, поставить спектакль у ревіталізованому просторі, то це збільшить аудиторію і театру, і «Або Або». Схожий досвід уже був: у серпні 2025-го у центрі креативних індустрій провели лекцію про мистецтво наїву і творчість луцького скульптора Станіслава Сарцевича зокрема. Багато людей тоді дізналися імена митців-наївців — навіть ті, хто раніше ними не цікавився.

«Ми почали змішувати покоління, сфери, людей з різними баченнями життя, — каже Тетяна. — Відновлювали інтерес до міста. Коли люди побачили, що є рух, почали самі до нас приходити з ідеями: «У мене є такий задум. А можете зробити це? Мені потрібна локація». Місія «Алгоритму дій», яка накладається і на «Або Або», — давати імпульс».

Ці спільноти завдяки «Або Або» не лише розширяють свою аудиторію, а й творитимуть на перетині індустрій та експертиз. Наприклад, актори з «Гармидеру» можуть навчати підприємців публічних виступів, а бізнес, своєю чергою, допомагати митцям виходити на міжнародні ринки. І з часом такі перетини творитимуть все нові й нові активні спільноти і вплив.

Попри ревіталізацію будівлі, у теплу пору року тут проводили лекції та інші заходи. А у сквері «Зерно», що поруч, і взимку влаштовують події.

Фотограф і військовий Віктор Голіков на цьому ж місці знімував зображення людей в однойменній скульптурі. Ці світлини увійшли до виставки «Портал Зерна», що стала першою подією у стінах «Або Або» у лютому 2025 року. Подивитися на надруковані на полотні фотографії того дня завітало близько 500 людей.

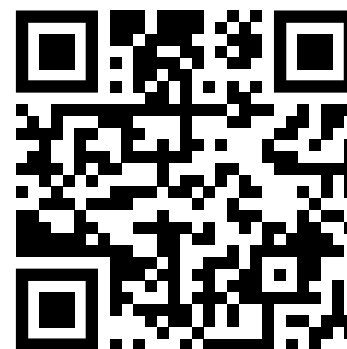

Який світ захований за дзеркальною поверхнею скульптури «Зерно», якщо змінити кут зору? — ось така ідея стояла за виставкою. А спілкування з випадковими перехожими, яким Віктор пропонував зробити їхні портрети, відображені у «Зерні», стало перформативним аспектом виставки. Її концепт полягав у переходах і фіксуванні іншої реальності.

На самій скульптурі є QR-код, за яким можна задонатити на розмінування українських територій. Завдяки такій ідеї за перший рік до цього напрямку від фонду «Повернись живим» вдалося зібрати понад 420 тисяч гривень і закупити 14 установок для саперів. Поза тим, гроші на військо вдалося зібрати ще й завдяки фотовиставці Віктора Голікова — за 5 годин виставки гості надонатили понад 50 тисяч гривень для бригади, в якій служить фотограф.

Я досі фотографую, роблю це гарно — ось про що я тоді думав, — ділиться Віктор. — Я мав нагоду заглибитись у більш змістовні контексти, поміркувати про те, що важливо і в чому можна відійняти задоволення.

Задонатити на розмінування

У той період Віктор Голіков перебував на лікуванні у Луцьку як військово-службовець. Власна виставка стала для нього можливістю вперше з початку повномасштабної війни поділитися своєю творчістю з широкою аудиторією і нагадати собі про те, що любить і вміє.

Після Луцька виставка помандрувала у місто Берн, що у Швейцарії, щоб представити українське мистецтво за кордоном. Про експозицію розповіли у швейцарських медіа. Окрім цього, завдяки показу виставки за кордоном вдалося назбирати ще більше коштів для військових.

«На виставку в Берні прийшло близько 200 людей. Для них було важливо доторкнутись до навколовійськового мистецтва.

Я як військовослужбовець розповідав про свою реальність і показував її через фотографії. Людям відгукнулося: підходили, дякували, казали, що це дуже глибоко і символічно», — пригадує Віктор.

Хоча поряд із простором «Або Або» почали проводити події, всередині ще вирують ревіталізаційні роботи.

Тетяна Зубрик акуратно переступає через залишені сходи і оповідає, що буде на кожному із поверхів. На першому — кафе, а за стіною — подкастерна. Далі вглиб — робоча зона і переговорна кімната. Також тут постануть івент-холи для лекторіїв, куди планують запрошувати викладачів найкращих бізнес-шкіл з України та Європи. Є у приміщенні й нульовий або ж -1 поверх із протирадіаційним бомбосховищем, збудованим іще у радянські часи, а всередині нього, просто посередині, — колодязь. Коли ідейники простору побачили нульовий поверх, то зрозуміли, що він є ідеальним місцем для івент-холу в укритті, де безпечно проводити події під час війни.

На другому поверсі облаштують офіси резидентів, серед яких інвестиційний фонд Readiness, «місто.ребут», центр маркетингу «Концепторія»; на третьому і четвертому — мистецькі простори і приміщення, де «Гармидер» проведитиме спектаклі, а Літературна платформа «Фронтера» — літературні події. Родзинкою четвертого поверху стане також експозиційний простір — для сучасного мистецтва й культури: від виставок, ярмарків та презентацій до артрезиденцій і масштабних подій.

Архітектурною розробкою будівлі займалося дизайн-бюро balbek bureau — вони працюють над інтер'єром і екстер'єром.

А над вичищенням простору працює локальна будівельна команда. Наприкінці 90-х — на початку 2000-х усе приміщення було заставлене пластиковими перегородками: тут орендували офіси, зроблені зі склопакетів або гіпсокартонних стін. Будівельники мають вичистити приміщення до червоної цегли і сірих стель, відшліфувати все це до автентичної бетонної стелі. Будівлю обладнають двома ліфтами.

«Або Або» об'єднає між собою підприємців, митців, громадських активістів, медійників, освітян і науковців, урбаністів та інших представників креативних індустрій. А вони залучатимуть інвестиції не тільки в місто чи якусь конкретну організацію, а у Волинь як регіон. Друга глобальна мета команди — підвищити видимість Луцька на карті не лише України, а й світу.

Точка входу

Співзасновник «Алгоритму дій» Адам Харлампович розглядає «Або Або» як інфраструктурний простір для побудови діалогу та спілкування між інвесторами і потенційними проєктами, які потребують інвестування. Це стосується як стартапів, так і інфраструктурних ініціатив. Наприклад, коли уряд Нідерландів шукає партнера в Україні, з яким можна зробити проєкт для очищення річки. Або коли місто шукає інвестицій від ЄБРР чи Європейського інвестиційного банку для сміттєпереробного заводу.

Саме тому у складі інвестиційного фонду Readiness, який Адам із командою нещодавно презентували, є аналітична команда та вже налагоджені партнерські відносини зі схожою великою платформою, як-от We Build Ukraine у Києві.

Нам цікаво бути точкою входу для великих інституційних донорів і фондів. Бути локальним партнером, який має найкращу аналітику за тим, що відбувається у Луцьку й у регіоні. Ми зацікавлені в тому, щоб багато досліджувати, — каже Адам.

Дослідження міста і регіону проясняють, де і які є недооцінені активи або інвестиційні можливості. Наприклад, якщо йтиметься про енергетику, то дослідження допоможуть проаналізувати, де можна будувати сонячну енергетику, де — вітрову, а де використовувати накопичувачі енергії.

«Таким шляхом ми хочемо рухатися, — зауважує Адам. — «Або Або» — це локація, де маємо намір створювати багато навчальних продуктів, привозити топ-інвесторів, топ-інвестиційні чи аналітичні команди. Щоб вчити і навчатись самим водночас».

Це має допомогти локальній спільноті навчитись інвестувати. Адам Харлампович запевняє: у Луцьку є куди. Несподіваною для нього стала історія, коли Horizon Capital, найбільший фонд Східної Європи, який активно працює в Україні, інвестував у Луцьку в компанію Apex, виробника дитячих візків.

“Наше прагнення, щоб таких кейсів було більше, щоб вони були публічними, щоб люди про них знали і говорили. «Або Або» — це фізична локація, куди можна прийти і точно отримати або знання, або інформацію про інвестиційні можливості з двох сторін: і від локальної спільноти, яка хоче залучити або вийти, наприклад, на міжнародний рівень, і від глобальної або загальноукраїнської компанії чи спільноти, яка придивляється до Волині, — каже Адам Харлампович.

Міжнародні перформативні читання «Вірші. Хліб. Вино» у травні 2025 року

Команда «Алгоритму дій» активно працює у цьому напрямі і розповідає про Луцьк різними способами: через театр і літературу, Дні ідей з Аспен Інститутом Києва та іншими партнерами, медіадні з Премією імені Георгія Гонґадзе. На думку Адама, за увагою у сучасній економіці завжди іде капітал. Тож задум полягає в тому, щоб привернути якнайбільше уваги до Луцька і розвинути у місті світ інвестицій. Привести до цього результату мають інвестиційний фонд, аналітична агенція і загалом робота зі стартап-культурою та новими знаннями.

«Глобальна місія «Або Або» — бути точкою входу, — зауважує співзасновник «Алгоритму дій». — Показувати Луцьк як велику креативну спільноту, що складається з маленьких, які згуртовано розвивають місто і креативні індустрії».

Маніфест вибору: від зупинки до пункту призначення

Рішення залишитися і продовжувати разом із командою розвивати хаб було для Тетяни особистісним. Переддень великої війни дав старт для відліку нової історії. Адже саме 23 лютого, напередодні повномасштабної війни, луцькі підприємці заснували платформу «Алгоритм дій». Ідея вибору закладена і в назві креативного хабу — одному з перших проєктів «Алгоритму».

«Маніфест “Або Або”: або сьогодні, або ніколи, — пояснює Тетяна. — Або ми, або хтось інший. Вибір завжди є. Ми для себе його зробили — і працюємо, не озираючись на те, що може статися завтра».

Ідея облаштувати з нуля креативний хаб у співзасновників «Алгоритму дій» виникла ще в 2017 році — як відповідь на тенденцію навчатися за кордоном серед молодих лучан. За новими можливостями подалася й Тетяна: у 2013–2014 роках вона навчалася у Познані за стипендією Лейна Кірккланда для молодих лідерів. Утім, повернулася, бо зрозуміла, що не може жити ніде, крім України. Ніде, крім Луцька.

Саме тоді у неї утвердилась мрія робити якісні зміни у місті. У 2014 році Тетяна з друзями заснувала власну справу — івент-агенцію FeelGood.

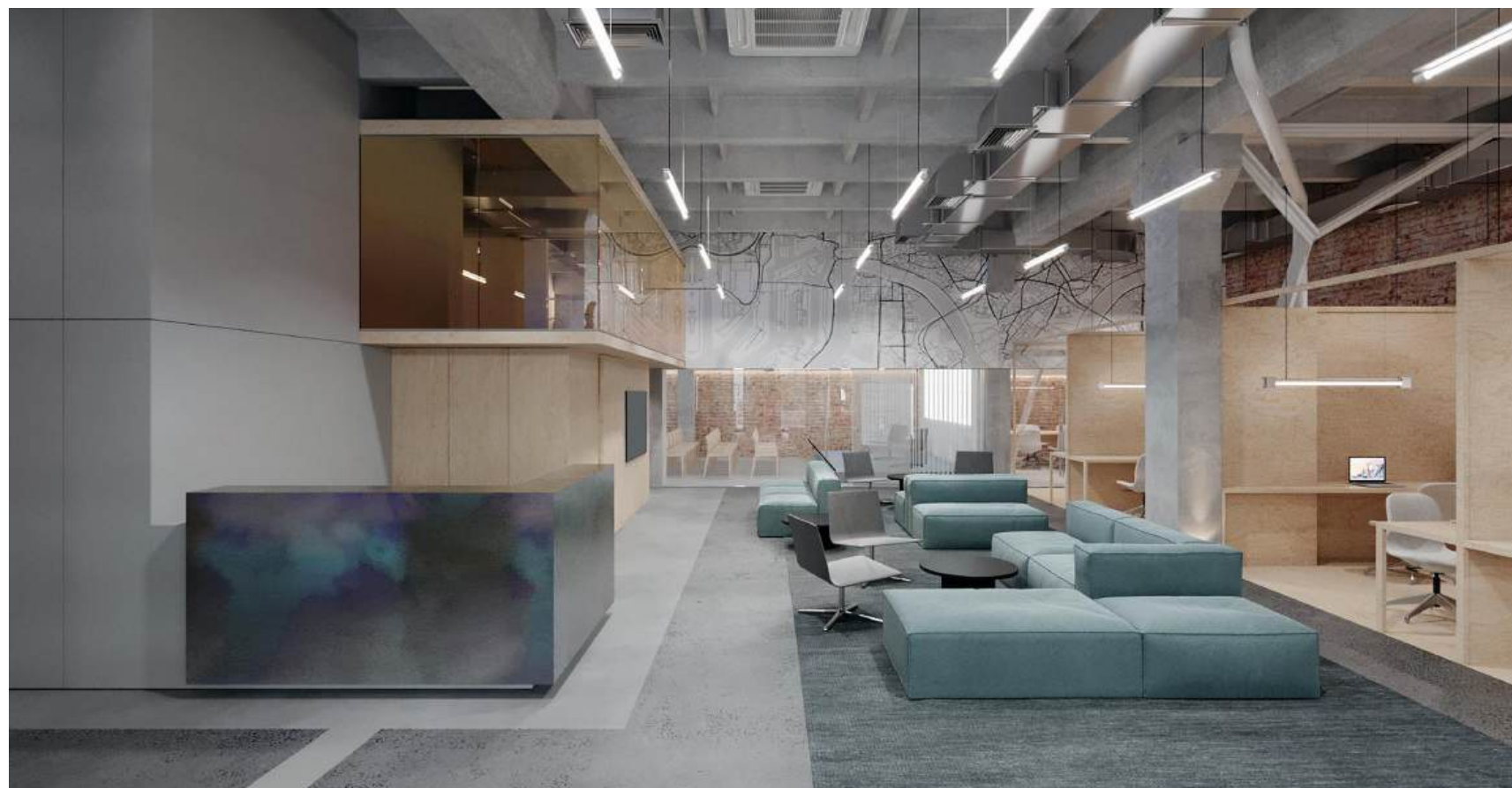
Зі студентських часів Тетяні вдавалося легко об'єднуватися і спільно творити. Це повторилося згодом і в «Алгоритмі дій».

Утім, її приклад суперечив загальній тенденції. А повномасштабна війна ще більше посилила відтік людей з Луцька. Навіть ті, хто на початку вторгнення релокувався до міста з більш небезпечних територій України, надовго тут не затримувалися. Уже згадане дослідження Urban Vision Lutsk засвідчило: люди не розуміли, про що це місто, чим тут можна займатися, як у Луцьку підтримують підприємництво. Де ця точка тяжіння, якою, наприклад, у Брюсселі є інноваційний хаб Be Central (досвід цієї платформи їздила вивчати команда).

Близькість до кордону зіграла свою роль у транзитності міста: Луцьк часто ставав зупинкою на шляху до ближнього Львова або закордонних Любліна чи Варшави. Тетяна з командою міркувала, як натомість зробити місто пунктом кінцевого призначення. Як задіяти його тилову принадність і створити тут можливості для людей, які втратили їх деінде.

Підказкою стала та ж вулиця Лесі Українки. Саме звідси та з вуличок, що плетуться навтьоки від неї, розпочинають знайомство з містом туристи. Тут часто оселяються люди, що воліють замешкати у Луцьку на довше. Тут — серце міста, і воно може битися гучніше. Тут, на перетині двох міських артерій, стоїть будівля «Або Або» — мрія створити тут креативний хаб, народжена у 2017-му, здійснюється.

Рендери: balbek bureau

Культурна артерія міста

До того, як у сірій будівлі розмістилась АТС, а потім і «Укртелеком», тут стояв приватний будинок, частини якого ділили між собою тутешні інтелектуали. Живописець Олександр Валента, письменник Олександр Богачук, композитор Іван Чернецький і поет Кость Шишко. А художник Богдан Федорук збирав у своїй квартирі чоловічий клуб для сусідів. Такі збори вони називали «Академією». Його завсідники ділилися здобутками й намірами та стежили, аби — ніколи! — порога помешкання не переступила жінка. За легендою, чоловік, який збирав у себе людей, плекав образу на котрусь зі своїх численних коханок і так вирішив помститися жінкам загалом.

Цю історію розповідає співзасновниця незалежного театру «Гармидер» Руслана Порицька. «Або Або» для неї — ще й провісник змін:

Після страшного радянського періоду сюди знову повертаються мистецтво і культура. У просторі «Або Або» проводили і фотовиставку, і лекції про мистецтво наїву, і експозиції творів наївистів, і виставу «Трипільське видіння». Цей простір уже повернув собі первинний сенс, навіть ще не відкрившись.

Вулицю Лесі Українки Руслана називає культурною артерією міста, що має велику притягальну силу, — і є потенціал розкрити її ще дужче. З-поміж інших резидентів «Або Або» це робитиме і театр «Гармидер».

Нове приміщення в «Або Або» дасть більше можливостей з простором, звуком і світлом для театру. А це дозволить привабити нову аудиторію, надихатися людьми, допомагати і підтримувати одне одного.

«Що вони курять?» — місцеві новини рясніли заголовками такого штибу про театр, коли він тільки з'явився. У «Гармидері» завжди любили експериментувати і, в доброму сенсі, провокувати лучан. Тож увага до театру була підвищена, і часто — це й показово: не всі були готові до нових форм. Але крок за кроком, постановка за постановкою «Гармидеру» вдалося формувати спільноту й зробити луцьку публіку сприйнятливішою.

Театр для Руслани відіграє важливу роль ще й як простір для взаємодії з іншими. Вона пояснює це на прикладі моновистави-дослідження «Пчілка». Для неї театр співпрацював із Волинським національним університетом і музеєм «Меморіальна квартира родини Косачів», у будинку якого колись проживала Олена Пчілка. А підприємство «Едельвіка», яке створює автентичний дизайнерський одяг і досліджує волинські візерунки, створило сценічний костюм для акторки. Залучення різних організацій гарантувало й більшу та різноманітнішу кількість гостей на прем'єрі у жовтні 2024 року.

З іще одним із майбутніх резидентів «Або Або» — Літературною платформою «Фронтера» — Руслана із командою вже давно працює пліч-о-пліч: спільно творять проєкти і через них разом відкривають світу луцькі імена, як-от згаданого Костя Шишка і Юрка Покальчука. Об'єднавшись, вони працювали і над виставою «Хованка» за твором «Попіл» іспанського драматурга Ляйтцера Гарсії. Щодо інших резидентів, Руслана припускає: з кимось із дизайнерів може вийти колаборація у створенні промоматеріалів, креативів або маркетингових кампаній. Окрема студія і подкастерна дадуть їй з командою поштовх поговорити про театри і створювати власні записи.

Місто проростає зсередини

По Лесі Українки щодня крокує і архітектор, керівник та урбан-планувальник громадської організації «місто.ребут» Тарас Пахолюк. Вулицю огортає річка, а довколишні пейзажі є як визначальними для міста, так і цінними для самого Тараса. Природа тут сусідить із міськими перевагами — ось за що він любить Луцьк.

Луцьк і вулиця Лесі Українки колись стали помітними на геополітичній мапі світу через з'їзд європейських монархів у 1429 році. Але як тепер заявити про себе у світі? Цього прагнуть резиденти креативного хабу «Або Або». Справи такого масштабу не робляться самотужки, а потребують великої команди. Це і стало для Тараса Пахолюка й його команди мотивацією стати резидентами. Він переконаний, що досягнути результату вдасться, якщо формувати спільноти на перетині різних галузей.

// Люди, які поділяють із тобою бачення, що місто може дати багато, об'єднуються і формують активні спільноти. А вони — оживлюють середовище, позбавляють його посередності. Об'єднавшись, набагато простіше бути відкритими до світу.

У креативному хабі кожному з резидентів спеціалісти з «місто.ребут» зможуть швидко і доступно надавати власну експертизу.

Режимний об'єкт, який перетворюється у відкрите середовище з театром, літературою й іншими мистецькими проявами, і що особливо важливо — з найпотужнішими громадськими організаціями міста та ініціативами, які мають залучити у нього інвестиції. У теорії звучить як оксиморон. Але урбаніст і резидент «Або Або» переконаний, що на практиці це органічне перевтілення: у бік людяності і людиноцентричності.

В архітектурі майбутнього простору не буде надмірного прикрашання. У будівлі залишиться її історія — форма, очищена від зайвини, від того, що нищило ідею української нації. Базовий фон, прямі кути і форми фасаду творять легкість усередині.

І хоча ідею міста-саду, за яку у міжвоєн-ня бралися архітектори, не вдалося втілити до кінця, вона знайшла відображення в ідеї спільно творити простори. Такі, як «Або Або», що проростають у донедавна малопомітних місцях. Як данину романтичній концепції, яку колись розробляли і для Луцька, на терасі даху «Або Або» мріють створити невелике місто-сад.

Долучайтесь до збору на розмінування!

ПОВЕРНИСЬ

ЖИВИМ

Лабораторія майбутнього

Шлях Луцька до нової ідентичності: міста робототехніки та інновацій

Будівля, що налічує майже чотири тисячі квадратів площі, всередині пахне бетоном і дзвенить тишею. Голоси й кроки відлунюють — споруда на три поверхи відвикла від людей, поки роками пустувала.

Антон Євтушок переступає поріг величезного приміщення на третьому поверсі. «Звідси усе розпочнеться», — каже про масштабний проєкт. Відкриття наукового парку має внести Луцьк на чільне місце на мапі інноваційних центрів України. Зниження інтересу абітурієнтів до технічної освіти — і, як наслідок, дефіцит технічних фахівців — стає стратегічним питанням національної безпеки. Повоєнна відбудова теж потребуватиме інновацій: для автоматизації, прогресивних рішень і безпечних технологій.

Тож науковий парк — це проєкт на десятиліття вперед.

Екосистема підтримки

Створювати у Луцьку науковий парк — хаб для інженерів, винахідників та науковців — береться платформа «Алгоритм дій» разом із громадською організацією «Брейншторм», Волинською обласною Малою академією наук та Київським авіаційним інститутом. Тут винахідники зможуть протестувати свої розробки, отримати консультацію про те, як далі розвивати і впроваджувати інновації. Парк працюватиме як супутня підтримка інженерних ідей та розробок, без виробництва на території.

Антон Євтушок є проєктним менеджером майбутнього наукового парку, а також керівником гуртка робототехніки Волинської обласної МАН. Організація «Брейншторм», яку очолює Антон, понад десяток років проводить освітньо-інтелектуальні заходи, фестивалі і змагання з робототехніки, щоб популяризувати науку серед молоді.

«Я працюю в громадському секторі 14 років. За цей час були масштабні проєкти, але настільки амбітного, як розбудова наукового парку, ще не траплялося, — розповідає Антон. — Часто я не відчував для себе справжнього виклику чи перспективи.

А тепер розумію: маю реальну можливість зробити щось по-справжньому велике. І ця історія — не лише про місто. Я бачу себе в ній щонайменше на найближчі десять років».

Антон проводить екскурсію приміщенням, де постане лабораторія робототехніки. У ній розмістять зону 3D-прототипування з великими витяжками зверху, щоб принтери працювали безпечно. Облаштують спеціальні робочі поверхні

— поля для змагань із робототехніки. У центрі передбачена зашторена зона для змагань із пристроями, чутливими до світла.

Лабораторія робототехніки на третьому поверсі колишнього Укртелекому стане точкою запуску наукового парку. Вона діятиме як мейкер-спейс — спільний робочий простір для майстрування, прототипування, навчання та дослідження.

База для запуску лабораторії вже є. Та й попит сформований:

“Останніх чотири-п’ять років і «Брейншторм», і Волинська обласна Мала академія наук чимало вклали у розвиток робототехніки, — розповідає Антон. — Маємо багато роботів і комплектуючих до них. Є кілька десятків повноцінних наборів робототехніки, сім хороших нових 3D-принтерів, 15 ноутбуків для програмування, столи для робофутболу. Усе це можна встановити відразу, як тільки ревіталізуємо поверх.

А головне — є люди: учні, студенти, переможці змагань із робототехніки, викладачі, які демонструють зацікавленість та потенціал. До прикладу, обласні змагання з робототехніки шкільного рівня збирають до сотні учасників. Потрібен лише простір, де всі ці дії складуться в систему, і хороші бази для тренувань професійних кіберспортсменів. Щоб обдарована молодь за наявності сприятливих умов могла творити майбутнє країни найближчих десятиліть.

«Обласна Мала академія наук, яка є одним зі співзасновників наукового парку, комунікує з усіма обдарованими учнями області. Але вона не має власних приміщень, як і «Брейншторм». Щораз стає викликом знайти належний простір для змагань, не кажучи вже про достойну тренувальну базу. Зараз я працюю в університетській лабораторії. Вона замала і доступ до неї обмежений», — розповідає Антон Євтушок.

Він додає: з такою ж проблемою зіштовхується робототехніка у більшості українських регіонів. Тож лабораторія у луцькому науковому парку може відповісти на запит щонайменше кількох західних областей України. У 2026 році у майбутньому просторі мають намір провести Чемпіонат України з робототехніки RoboTrack Challenge. Це єдині шкільні змагання у цій сфері під егідою Міністерства освіти і науки України.

Адміністративне управління лабораторією робототехніки у науковому парку здійснює Андрій Роговський, вчитель інформатики та викладач гуртка робототехніки. Його вихованці неодноразово привозили найвищі нагороди із різного рівня змагань з робототехніки, у тому числі — золото зі Всесвітньої олімпіади геніїв у США.

«Дозвілля може бути якісною складовою, якщо для цього створити умови. Насправді молодь має великий за-

пит на дослідження світу, і нам треба скористатися цим і підтримати», — вважає Андрій Роговський.

— Треба давати обдарованим дітям і молоді можливості, допомагати правильно «запакувати» розроблені ними продукти. Це синергія не тільки на користь соціального ліфта для таких дітей, а й задля розвитку високотехнологічного майбутнього нашого суспільства».

Займаючись робототехнікою з обдарованими дітьми вже понад вісім років, Андрій зауважує: їхня мотивація часто впирається не у брак здібностей, а у відсутність сприятливого середовища. Йдеться про кваліфіковане менторство, доступ до належної матеріально-технічної бази і сформованої спільноти, де можна порадитися, обговорити і спільно допрацювати ідеї. Таким середовищем стане лабораторія робототехніки та науковий парк загалом.

Сильнотворчість

Освітня програма із 3D-моделювання, яку восени 2025-го влаштувала у Луцьку платформа «Алгоритм дій» спільно з Promprylad Foundation, теж стала підґрунтям, щоб запустити науковий парк. Навчання для ветеранів і ветеранок, внутрішньо переміщених осіб та людей із інвалідністю хоч і відбулося ще не на базі наукового парку, але вже у фокусі його активності. 50 учасників мали можливість змінити діяльність, здобувши нові затребувані навички із 3D-друку. Техніка від партнерів стане частиною матеріально-технічної бази парку.

“Цей проєкт ми розглядаємо як спільнотворчий, — каже Антон. — Досі комунікуємо з учасниками. Частина з них може стати потенційними резидентами наукового парку.

Учасниця курсу, юристка за освітою Інна Засикалова завдяки програмі освоїла абсолютно нові для себе навички й уже започаткувала невелику поки що власну справу: виготовлення та продаж 3D-виробів: сувенірів і канцелярії. Планує продовжити працювати з 3D-моделюванням на більш професійному рівні, а також масштабуватися.

Імпульс від навчання відчула не лише Інна. Іще кілька учасників і учасниць після завершення курсу звернулися до центру підтримки підприємництва Дія.Бізнес у Луцьку за консультацією щодо реєстрації як фізична особа-підприємець. Тож простір, який створюватиме науковий парк і який відкриватиме можливості для зростання, матиме для цих людей цілком практичну цінність.

Нове обличчя науки й освіти

«Алгоритм дій» та інші засновники бачать парк як одну із точок великої трансформації міста. Фізичну — у вигляді лабораторій, мейкер-спейсів, прототипувальних цехів. Але, передусім, економічну і наукову. Через декілька років це місце має стати підставою, чому таланти приїжджають до Луцька: працювати над технологіями, проводити дослідження, запускати інженерні стартапи, навчатися і навчати.

Тут формуватиметься культура науки, яка в Україні поки що здебільшого прив'язана до університетських аудиторій.

„Хочемо показати, що наука може бути динамічною, прикладною, конкурентною і живою. Яка розвивається через змагання, прототипування, партнерства і запит від бізнесу та держави, — каже Антон Євтушок.

Науковий парк у Луцьку підсилюватиме освітні можливості технічних спеціальностей місцевих університетів та вищих професійних училищ. Та головне — стане місцем тісної інтеграції з практичним досвідом. У планах є спільні освітні програми із закордонними університетами.

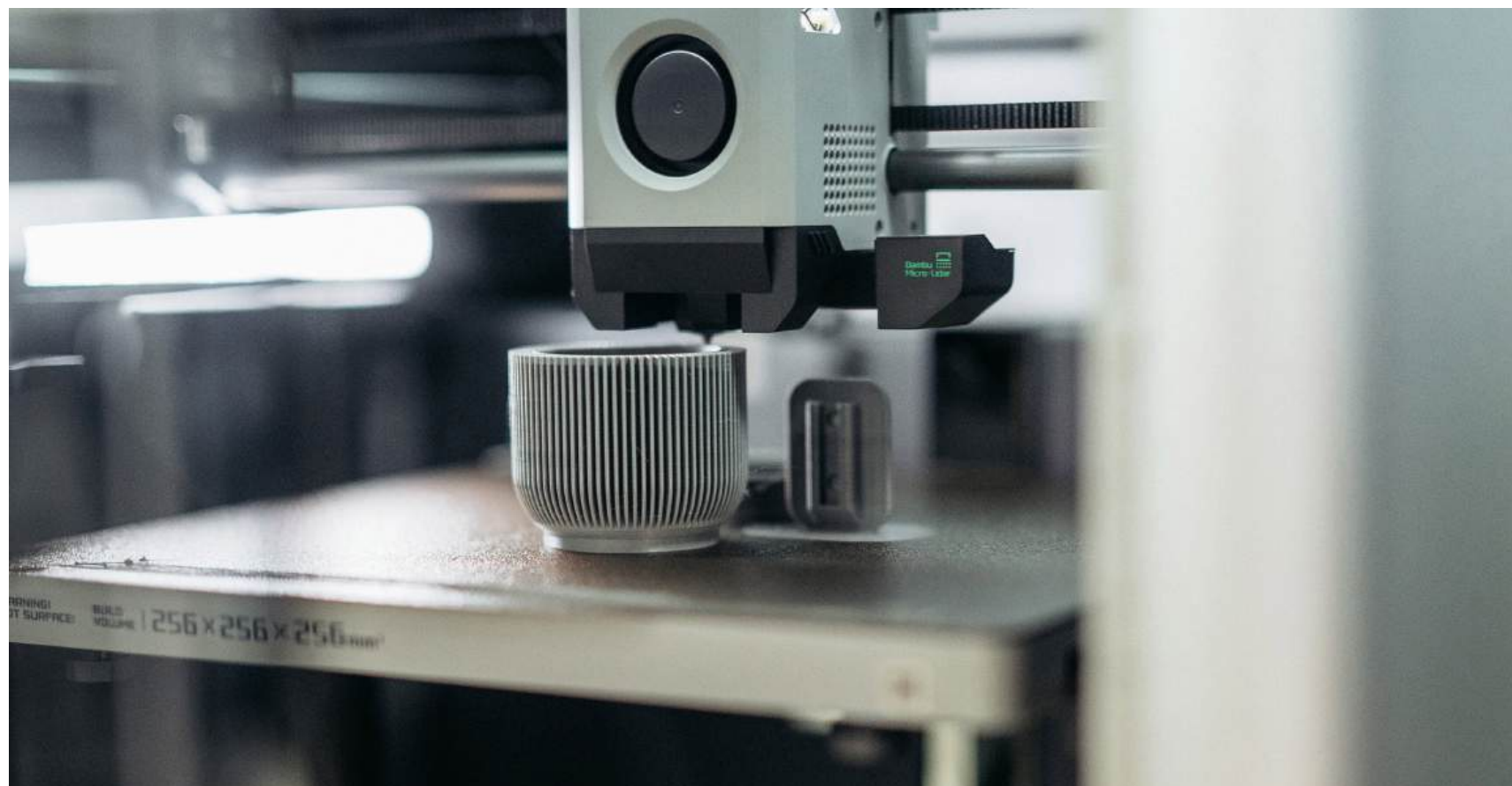
«Йдеться про перспективу теоретичного онлайн-навчання у закордонних вишах і можливість після цього пройти

практику тут. Попрацювати у наших лабораторіях із нашим обладнанням чи з нашими роботами. Зараз ми вивчаємо, на що в Україні є найбільший запит, і будемо шукати можливості на нього відповісти.

Наприклад, бракує людей, здатних працювати з високоспецифічними матеріалами, як-от деякі види полімерів і технічної кераміки. Вже зараз маємо певні потенційні домовленості», — розповідає Антон.

Науковий парк, з-поміж іншого, планує закупити підписки на велику кількість світових наукових журналів, що не завжди можуть собі дозволити навчальні заклади. Це забезпечить постійний доступ резидентів парку до інформації про найактуальніші дослідження у релевантних галузях.

Ідейники хабу прогнозують, що він стане потужним підсиленням STEM-освіти в місті та області. Аби змінити ситуацію із дефіцитом фахівців технічних напрямів, варто вчасно робити акцент саме на цьому. Це підхід до навчання, який поєднає чотири ключові напрями: Science (наука), Technology (технології), Engineering (інженерія), Mathematics (математика). Робототехніка є одним із потужних інструментів STEM-освіти, що дозволяє почати цей шлях зі школи.

Стратегія поетапного запуску

Науковий парк платформа «Алгоритм дій» та всі його співзасновники концептуально бачать як місце, де зустрічаються новаторські ідеї, ресурси для проведення досліджень та капітал. На партнерство із бізнесом сподіваються вже на етапі ревіталізації приміщень. Команда шукає інвесторів серед компаній, які готові вкладатися в лабораторії під свої потреби.

«Не ставимо за мету одразу запустити всі 3000 квадратів робочої площі. Є бачення, як робити це поступово і з залученням інвесторів, які зацікавлені в стимулюванні наукових розробок у своїй галузі. Зараз за таким принципом працюють деякі парки в Києві. Для прикладу, українська технологічна компанія Ajax Systems відкрила на базі ще Національного авіаційного університету, а тепер Київського авіаційного інституту (KAI), лабораторію електроніки.

Ідея полягає в тому, щоб студенти якомога раніше працювали з тим, що їх чекає на комерційному ринку. Загалом KAI співпрацює із понад десятима приватними компаніями, які фінансують будівництво лабораторій у вишах та створення освітніх програм. Такі ж інвестиції у кадри і розробки для компаній. Така ж модель може працювати і тут, — вважає проєктний менеджер ініціативи. — Ми даємо приміщення, залучаємо людей, які можуть працювати в лабораторіях, резидентів, а інвестор облаштовує лабораторію».

Вже зараз майбутній Луцький науковий парк налагоджує співпрацю, проводить презентації для потенційних інвесторів і резидентів, комунікує з лабораторіями Дніпра, Києва та Львова.

„Уже надходять запити від лучан на доступні опції, — розповідає Антон. — У нас є, наприклад, технарі, які не можуть знайти рішення щодо отримання патенту. А ми маємо базу людей і інституцій, які з цим працюють.

У команді проєкту свідомі: для того, аби науковий парк запрацював на повну потужність, потрібно декілька років. А деякі напрями — технологічно складні і вузькоспеціалізовані — це перспектива ще довшого відрізка часу. Бо тих, хто володіє потрібними компетенціями, в Україні обмаль: хтось виїхав, хтось воює, хтось уже максимально залучений у інших проєктах.

Тому, кажуть у команді, в деяких випадках фахівця доведеться буквально виростити з нуля. Знайти здібного школяра, відправити в конкретний університет, сприяти його додатковій освіті через можливості наукового парку і повернути сюди, працювати за своїм напрямом у лабораторії.

Новий економічний імпульс для міста

Луцьк має вигідне прикордонне розташування. Тож у науковому парку, запевняє Антон Євтушок, можна проводити науково-технічні події міжнародного рівня.

// Тутешні великі заводи постійно потребують більшої технологізації, спеціалістів. А їх ми можемо допомагати навчати. До того ж маємо намір буквально заводити у ці три тисячі квадратів новий бізнес, нових гравців. Залучення людей та інвестицій стане додатковим бустом для міста, — каже Антон.

Завдяки синергії наукових досліджень, інженерних розробок та інвестицій майбутній науковий парк у Луцьку зможе приносити користь самим ученим, бізнесу, місту і країні загалом. Талановиті школярі, студенти, ветерани з технічними навичками, винахідники, інженери й науковці отримуватимуть не просто доступ до обладнання. Тут вони знайдуть спільноту, середовище, експертизу, можливість захищати патенти, робити дослідження і впроваджувати розробки в реальний сектор.

Натомість Луцьк може отримати ще одну власну ідентичність: місто робототехніки й інновацій.

Коли Антон спускається сходами, будівля вже не здається такою порожньою. Можливо, вона й справді відвкла від людей, але не від амбіцій. Те, що ще недавно могло здаватися великою мрією невеликого міста, вже набуває форми.

Серце місця

„Як стара фабрика стає точкою тяжіння для нової міської культури

Територія колишньої фабрики «Лучанка» має вигляд ледь живої промзони: втомленої, розтрісканої, з нашаруваннями різних епох. Колись це місце було індустріальним гігантом і флагманом модернізації. Млин Фрідмана, що працював тут у минулому столітті, у часи Першої світової та міжвоєнної годував місто і навколишні села. У повоєнні роки на території відкрили фабрику, де у різні часи виготовляли взуття, одяг, а також різні текстильні й інші вироби.

Сьогодні місце, яке дало назву вулиці Млиновій, ніби й саме не до кінця розуміє свою роль. Приміщення частково стали орендними площами для дрібних сервісів і майстерень. В інших виробничий ритм переплетений із культурним та андеграундним: «Лучанка» давно притягує представників вуличної культури та креативних індустрій як спонтанне середовище, що виникло саме собою.

Саме цей хаотичний мікс комерції й творчості, відірваність від контексту, але водночас — неполірована, жива енергія, яка зазвичай передують змінам, сформували очевидну потребу переосмислити локацію.

Вузол цілісного урбаністичного маршруту

Переосмислювати «Лучанку» та перетворювати її на культурну інфраструктуру нового часу взялася платформа «Алгоритм дій». Колишня індустріальна локація стане одним із найамбітніших проєктів ревіталізації у місті — креативним хабом Luchanka, одним із семи хабів, які у Луцьку створює «Алгоритм дій». Команда розглядає «Лучанку» не як ізольований об'єкт, а як частину великого міського фрагмента, який досі залишався без цілісного бачення.

«Ми зрозуміли, що «Лучанка» — це серце великої території, яку ніхто навіть не намагався осмислити як район, — каже керівник Волинської культурної платформи «Де це було?» Владислав Почебула. Його організація буде одним з основних гравців у майбутній ревіталізації фабрики разом із «Алгоритмом дій» і командою урбаністичної громадської організації «місто.ребут».

Поруч — бібліотека імені Олени Пчілки, спортмайданчики університету, два музеї (військової техніки та краєзнавчий), Палац учнівської молоді, дитяча залізниця, ботанічний сад та прибережна зона річки Сапалаївки. Нині, каже Влад, усе це має вигляд розсипаних точок тяжіння.

«Наразі між ними немає логіки руху. Немає маршруту, який би склеював ці точки. «Лучанка» може це змінити — стати не просто креативним кластером, а центром нового цілісного урбаністичного маршруту у Луцьку», — пояснює він.

Ревіталізація перетворить колишню фабрику на креативний кластер із центром вуличних культур, фудкортом, відкритою галереєю, камерними виставковими просторами, фотостудіями, студіями звукозапису та майстернями. Тут буде простір для творчості та співдії на перетині різних креативних індустрій. Окрім того, хаб даватиме представникам цих індустрій можливості для творення цінності на всіх етапах. Наприклад, резидент-художник, який працюватиме тут у своїй майстерні, зможе у межах хабу також і експонувати чи продавати свої картини в галереї, а також навчати дітей у мистецькій школі чи обмінюватися досвідом із колегами.

Ті, хто працює над майбутнім «Лучанки», переконані: хаб поверне життєдайний імпульс великому району Луцька. Аби створити концепцію його розвитку, «Алгоритм дій» має намір комплексно дослідити цей квартал у межах програми Urban Vision Lutsk. Архітектор і урбаніст ГО «місто.ребут» Тарас Дацюк переконаний, що локація майбутнього хабу цінна з кількох причин: історичний контекст території та будівель, розташування на березі Сапалаївки, а водночас і на бічній вулиці головного проспекту міста та всього за кілометр від центральної площі.

Історія цього місця відіграє важливу роль у формуванні локальної ідентичності та збереженні пам'яті, — каже він. — А це, своєю чергою, культивує глибоке відчуття причетності та спільності у лучан і посилює соціальну згуртованість.

Тарас наголошує, що вигідне розташування робить територію «Лучанки» важливою точкою у тканині центру Луцька та потенційним вузлом для формування зеленого коридору вздовж Сапалаївки. Долина річки відкриває перспективи для створення вело-пішохідного маршруту через усе місто. За попередніми розрахунками, як каже Тарас Дацюк, користувачами цього коридору може стати до третини лучан — і всі вони будуть потенційними відвідувачами майбутніх просторів хабу.

Аліна Лев'юк і Тарас Дацюк

Носії духу місця

Сьогодні «Лучанка» — це строкатий мікс комерції, ремесел і творчих просторів. Уже наявні резиденти майбутнього хабу перетворюють застряглий у часі індустріальний об'єкт на живий організм.

Мета «Алгоритму дій» і партнерів — не витіснити цю спонтанну екосистему, а зшити її у єдину концепцію. Так, щоб нинішні резиденти залишалися носіями духу місця, а поруч з'являлися нові представники вуличних культур і креативних індустрій. Це дасть імпульс для розвитку різних творчих проєктів та колаборацій у Луцьку.

«Поруч із сервісами з ремонту автомобілів чи електроприладів тут оселився пласт креативної молоді, — каже Владислав Почебула. — Вони не хочуть покидати «Лучанку» і зацікавлені у її розвитку, хоч і мають певні побоювання. Бо коли багато років перебуваєш у такому розваленому андеграундному вайбі, це твоя особливість, частина ідентичності. Але із цим можна працювати. Тому ми обговорюємо концепцію ревіталізації з усіма резидентами».

На території відчувається ця строкатість і мозаїчність. В одному приміщенні дають уроки гри на гітарі. В іншому — обсмажують каву. Поруч працює майстерня бренду Temporary Contemporary, що створює непропорційні моделі одягу. Іще далі — студія мультидисциплінарного митця Максима Сона. У якомусь із приміщень чоловік ремонтує електроніку. Іще у якомусь — облаштована студія 3D-друку. Там, де колись діяла відома у місті рок-школа, тепер навчають гри на барабанах.

Вже чотири роки на «Лучанці» працює майстер музичних інструментів Дмитро Березюк. У своїй майстерні він створює й відновлює автентичні інструменти, які свого часу побутували на Волині, — дудки-колянки, бекані, ліґавки, ріжки, ліри, волинки тощо. Простір невеличкої кімнати заповнений готовими виробами й шматками дерева, які ще тільки готуються стати музикою.

«Майстерня на «Лучанці» для мене — як другий дім, — каже Дмитро. — Це простір, який формує мене так само, як я поступово формую його. Тут склалася своя, трохи закрыта спільнота і є свій вайб. Водночас відчувається, що це місце здатне на більше, зокрема на концентрацію і глибше розкриття локальної культури. Думаю, ревіталізація допоможе зробити цей потенціал видимим».

Олександр Селюк, «Простір 22»

Дизайнер, засновник бренду Temporary Contemporary Стас Лисицький

Майстер музичних інструментів Дмитро Березюк

Художник Максим Сон

Urban Center як рушій міських ініціатив

// Уже маємо напрацьований спільно із партнерами — платформами Street Culture, Urban Reform та данським архітектурним бюро EFFEKT — концепт такого центру. Тепер треба адаптувати його саме під цю локацію, — розповідає Влад.

Одним із ключових пазлів майбутнього хабу стане Urban Center — простір для розвитку вуличних культур. Йдеться про тренування, події та взаємодію для скейтерів, брейкерів, представників BMX (велосипедного мотокросу — авт.) і екстремального роликового спорту, зосередженого на виконанні трюків, графіті-райтерів, хіп-хоп- та реп-ком'юніті тощо.

Резиденти Волинської культурної платформи «Де це було?»
Вадим Хазіпов та Владислав Почебула

Луцьк, каже він, має виразну спадщину вуличної культури. Але сьогодні у місті залишилось не так багато її активних представників. У своїх індустріях вихідці із Луцька зазвичай отримують визнання та славу за кордоном.

«Це, зокрема, стосується брейкінгу, скейтбордингу чи регі. Люди, які починали з місцевих підвалів і дворів, вирости до міжнародного рівня. Але така молодь виїджає і часто, на жаль, не повертається до Луцька. А могла б формувати локальну ідентичність, популяризувати місто через свою творчість. Для цього потрібні інфраструктура і середовище», — вважає Влад. Одна із цілей майбутнього хабу — змінити вульгаризоване уявлення людей про вуличні культури, популяризувати їх та донести цінність.

«Часто люди, які були представниками вуличних культур, стають рушіями міських ініціатив, — запевняє Владислав Почебула. — Бо вулична культура — це точка відліку, з якої починається формування ідентичності. Це завжди про свободу й самореалізацію, про можливість зростати поза формальними рамками».

Вона народжується на таких локаціях, як колишні цехи, двори й закинуті простори, а згодом масштабується до світового рівня. Те, що брейкінг став олімпійським видом спорту, — лише один із доказів: вулична культура — не маргінес, а жива й дієва частина міського життя, яку треба концентрувати і підтримувати.

Простір для електронної незалежної сцени

Окремий фокус хабу Luchanka — розвиток луцької електронної незалежної сцени. Територія колишньої фабрики і раніше була місцем, де розвивалися місцеві представники електронної музики.

«Раніше тут діяв простір, де відбувалися реп- та хіп-хоп-івенти, грали диджеї. Проходило чимало андеграундних подій, працювали студії електронних музикантів, — розповідає Владислав Почебула. — Тут намагалися створити місце, де розвиватиметься луцька електронна сцена. Звідси вийшло дуже багато диджеїв і диджейок. Дехто із тих, хто формувався у цій спільноті, має розписані на пів року графіки виступів у Європі».

Із появою хабу луцька електронна сцена, яка довгий час існувала як тіньова, андеграундна, отримує легальну і стає інфраструктурою. Зокрема, організація «Де це було?» має намір створити тут музично-освітній простір SKIT — простір дозволить містян з інфраструктурою для артистів водночас.

Йдеться про місце, де можна буде насолоджуватися музикою різних жанрів, випити чаю, купити вінілову платівку чи скористатися програмами неформальної освіти: школою диджеїнгу, саунд-продюсінгу та саунд-дизайну. Загалом, про безпечний і відкритий простір для музичної спільноти. Влад сподівається, що він зможе стати самокупним.

// Дослідження програми Urban Vision Lutsk показало, що у містян є запит на якісні події. Коли починаєш розбиратися, чому цих якісних подій бракує, виявляється, що не завжди вистачає майданчиків під ці ініціативи. Для луцької креативної спільноти наявні простори часто або занадто формальні, або недооблаштовані, або недоступні з інших причин. Хочемо закрити цей запит для музикантів різних категорій із пріоритетом і акцентом на розвиток електронної незалежної сцени, — каже Владислав.

Сучасне мистецтво в індустріальному середовищі

Візуальне мистецтво стане ще одним осердям хабу. Незалежний мистецький простір просто неба 4.8 Gallery, який зараз розташований на іншій локації, планує оселитися на «Лучанці». Тут галерею переосмислять і зроблять частиною міського маршруту, поєднавши сучасне мистецтво з індустріальним середовищем.

«Нове місце може розкрити весь потенціал галереї, а також покращити взаємодію з лучанами та гостями міста, — каже засновник 4.8 Gallery вуличний художник Андрій Присяжнюк. — Простір буде наповнений життям. Тут творитимуть представники різних спільнот, а це дає можливість для кращої взаємодії. Плануємо, що тут галерея матиме додаткові локації, де можна буде проводити лекції, навчання, запис інтерв'ю, зберігати інвентар тощо. Це підсилить функціонування простору».

Розширить візуальне вираження нового хабу і простір «Галерея на Маслі». Луцький фотограф Віктор Голіков, який куруватиме нову локацію, розповідає: приміщення поділять на два проєкти — власне фотогалерею і велику фотостудію.

«Офіційна назва — «Галерея на Маслі», хоча, думаю, у народі швидко стане просто «Маслом», — усміхається фотограф.

Головна ідея цього місця — відкривати фотографію як форму мистецтва і зробити арт-фотографію та візуальне фотомистецтво доступними ширшій аудиторії.

«Нам важливо привозити до Луцька сильні й важливі фотопроекти з усього світу, розповідати історії через зображення, а також працювати з освітою — запускати курси та програми для тих, хто хоче розвиватися у фотографії», — пояснює Віктор Голіков.

««Лучанка», — додає він, — уже має серце і досвід як культурний простір. Вірю, що вона стане осередком розвитку талановитих людей і місцем, де народжуватиметься щось справді велике — те, про що говоритимуть далеко за межами України. І тоді до Луцька, і зокрема на «Лучанку», з'їжджатимуться звідусіль».

Андрій Присяжнюк

Разом із 4.8 Gallery, фотопросторами та майбутніми графіті-локаціями хаб Luchanka поступово вибудовуватиме власну візуальну мову. Тут фотографія, стріт-арт і мистецтво просто неба стануть не деклараціями, а способом бачити й переосмислювати місто: його людей, історію і нові сенси.

Міські мрії вчаться співіснувати

У 2027 році на локації планують провести великий фестиваль вуличних культур. З музикантами волинської діаспори, стріт-артом, графіті, локальними брендами, ремісниками — від інструментів Дмитра Березюка до електронних експериментів.

Фестиваль, каже Владислав, має не лише привернути увагу до локації вже як до креативного хабу, а й підсвітити резидентів, минуле території та потенціал її майбутнього.

«Наприклад, через резидента Дмитра Березюка на фестивалі хочемо підсвітити не просто його ремесло, а й історію традиційної музики загалом, — розповідає Владислав. — Інших резидентів, як-от фотогалереї, студія хліба чи бренд одягу, також будемо концептуально проявляти у форматі фестивалю.

Поки що ми на стадії формування концепції, залучення партнерів і ресурсів. Ціль фестивалю — сенсово і комплексно показати ревіталізацію за два дні».

Зараз «Алгоритм дій» і партнери шукають інвестиції і готуються презентувати проєкт ревіталізації. Частина просторів — уже в роботі. Повна ревіталізація триватиме роками. Але перші трансформації на «Лучанці» мешканці міста побачать вже наступного року.

Тут, де колись були млин і фабрика, формується нова точка тяжіння Луцька — місце, де історія, культура, андеграунд і міські мрії вчаться співіснувати. Від музики до майстерень, від графіті до освітніх програм — усе працюватиме на спільну мету: творити хаб, який підживлює локальну креативність, надихає на нові колаборації і формує сучасну культурну ідентичність Луцька.

Текст: Богдана Садомська

Гідність як фундамент

// Re:Ukraine Housing Lutsk: опора воєнного часу

За вісім кілометрів від Луцька, з берега річки Стир, природа видається неозорою. Від зелені і спокою — рукою подати до міських зручностей. На землі, що кілька років стояла пустою, постає новий простір. Усе почалося з інстаграм-поста.

У березні 2022-го співзасновник «Алгоритму дій» Адам Харлампович побачив у соцмережах рендери проєкту RE:Ukraine від Слави Балбека, співзасновника майстерні архітектури та дизайну інтер'єру balbek bureau. Він відразу згадав про ділянку біля Стиру, яка раніше стояла пустою, однак тоді на неї не було планів. Тепер усе склалося. Луцька проактивна спільнота якраз приймала людей, які виїжджали з Маріуполя, Дніпра, Харкова та інших міст, що першими відчували російську агресію. Тож Луцьк може стати місцем нової опори для тих, хто, рятуючись від війни, покинув свої домівки.

Адам пише Славі повідомлення, що «Алгоритм дій» готовий долучитися і втілити задум на Волині. Так почалась історія Re:Ukraine Housing у Луцьку — системи комфортного тимчасового містечка для вимушено переміщених українців. Основна ідея, яку закладали в проєкт, — це гідність за будь-яких умов.

Більше про Re:Ukraine

— Одна з рис українців — уміння швидко пристосовуватися до дискомфорту. Наратив «у когось ще гірше» постійно з нами. Людина живе у спортивному залі та дякує, бо знає: у когось — гірше. Приймає, що є, бо вся країна — у війні, — каже Слава Балбек. — Розумію цей підхід, але як архітектор можу порушувати питання якості житла з тими, хто вирішує, яким його створювати й надавати.

Простір відновлення

На Волині облаштування простору стартує у листопаді 2022-го, у Жидичині, на тій самій тихій землі над Стиром. За задумом, тут мають з'явитися 127 сучасних квартир для 456 людей, адміністративний центр, пішохідні й велосипедні доріжки, зони відпочинку, дитячі та спортивні майданчики.

До того ж проєкт коштовний. На той момент квадратний метр без техніки вартував приблизно 650 доларів, площа однієї квартири — від 40 до 60 метрів квадратних. Але поступово територію розчистили, підвели комунікації, встановили перший двоквартирний модуль: повністю мебльований, з технікою і комунікаціями.

— Ці два будинки та простір довкола них — інклюзивні, — пояснює Віктор Чешук, керівник архітектурно-будівельних та інфраструктурних проєктів «Алгоритму дій». — Доріжки адаптовані для проїзду на колісних кріслах, санвузли мають відповідні поручні, а висота робочих поверхонь на кухнях регулюється.

Поки тривали роботи, команда змінила концепцію — відповідно до тенденцій у країні, коли попит на тимчасове житло зменшився, а натомість зросла потреба у реабілітації військових і цивільних, які постраждали від війни. «Алгоритм дій» підтримує ініціативи, що мають нагальне значення для українців, що актуальні тут і тепер. Дає їм імпульс для розвитку та підсилює ресурсами.

Розглядаємо цей проєкт як майбутній центр відновлення, — розповідає Елла Яцута, СЕО платформи «Алгоритм дій». — Наша команда створює необхідну інфраструктуру для партнерів, які працюють із реабілітаційними програмами. Інституції, що працюють із ветеранами, людьми з інвалідністю та тими, хто постраждав від війни, стануть нашими партнерами та зможуть проводити свої програми на базі Re:Ukraine.

RE:UKRAINE HOUSING | ЛУЦЬК

Re:Ukraine Housing Lutsk

Розміщення комплексу тимчасових споруд для життєзабезпечення населення (внутрішньо переміщених осіб) у межах проєкту «RE:Ukraine» у селі Жидичин Луцької ОТГ Волинської області.

Re:Ukraine Housing Lutsk — система гідного тимчасового житла від архітектурної майстерні balbek bureau. Це перша приватна ініціатива, спрямована на швидке, ефективне та відповідальне надання тимчасового житла за системою Re:Ukraine Housing.

Проєкт фінансується та буде втілений ГО «Алгоритм дій» коштом пожертв приватних осіб та компаній-донорів. Реалізація відбувається за підтримки Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України, спільно з balbek bureau та за сприяння Луцької міської ради.

Усього можна досягти

Шість гектарів природи біля монастиря, якому, імовірно, понад тисячу років, відкрилися команді вже по-новому. З'ясувалося, що це — ідеальна локація для подій просто неба. Тож одночасно з пошуком фінансування для дооблаштування містечка команда наповнює його подіями. Саме тут громадська організація «Брейншторм» (партнер «Алгоритму дій») провела Сімейний фестиваль повітряних зміїв наприкінці літа 2024-го.

«Змій — це проста точка входу у складну тему аеродинаміки, — Антон Євтушок, голова «Брейншторму», пояснює вибір концепції. — За 20 хвилин із яскравого шматка паперу чи тканини, ниток і дерев'яних палиць для каркаса можна зробити змія, який полетить. Ідея змія метафорична — це історія про те, що всього можна досягти».

Як і облаштувати зручне, сучасне модульне містечко на території, що до недавня пустувала. Дати людям змогу перевести подих у тиші.

31 серпня 2025-го у небо над Re:Ukraine Housing Lutsk здійнялася понад сотня зміїв. Більш як 800 людей приїхали на другий фестиваль — майструвати та запускати повітряних зміїв, купувати готових за донати, брати участь у змаганнях, перезавантажуватися біля річки.

Яскраві конструкції і тиха природа передусім дозволяють відволіктись від тривоги. До того ж фестиваль сприяє ефективній популяризації науки. За словами Антона, після заходу кількість запитів на курси моделювання зміїв у центрах технічної творчості зросла вшестеро.

Цього літа «Брейншторм» уперше провів на території Re:Ukraine дебатний табір. Розгорнувши наметове містечко, приблизно сотня дітей вдень дебатували та слухали тренінги на різні теми — від маніпуляцій у перемовинах до економіки, від публічних виступів до кіберспорту. Ввечері палили ватру та відпочивали біля вогнища.

Нещодавно на Re:Ukraine облаштували волейбольний майданчик, тож програма наступного Фестивалю повітряних зміїв поповниться мінітурніром із пляжного волейболу — щоб увесь простір дихав життям.

У колі своїх

Скільки триває війна Росії проти України, стільки лучанин Олексій Кушнер долучений до неї. У 2014 році він пройшов Мар'їнку, Іловайськ, Маріуполь — як боєць тоді ще батальйону «Азов». Коли вперше демобілізувався наприкінці 2014-го, держава ще не знала, що робити з тими, хто повернувся з війни. Ветеранської політики не існувало — як і слів, якими можна було б пояснити пережите.

“ Мені було важко. Я цього не приховую, — говорить Олексій. Залишившись наодинці з досвідом, що не вміщався в цивільну реальність, він вирішив діяти. Пішов у гори. Вперше доєднався до горотерапії як учасник, а після — вирішив стати членом команди ініціативи.

«Спершу я допоміг собі, і вже потім, допомагаючи іншим, знайшов себе», — так каже про той досвід. Із 2016 року Олексій працює у сфері ментального здоров'я ветеранів та ветеранок. Коли у 2020-му ініціативу оформили у громадську організацію Nomad.live, Олексій Кушнер очолив її.

А в 2022-му Олексій знову пішов на війну. Спершу служив у 14-й ОМБр імені князя Романа Великого, пізніше — у Третій штурмовій бригаді. Олексій демобілізувався вдруге після того, як його батько загинув на фронті. Тоді повернувся до справи, якою, каже, живе — сприяє ментальному відновленню ветеранів та ветеранок за принципом «рівний рівному».

Nomad.live розширив коло людей, яким хочуть допомагати: тепер це не лише учасники бойових дій, а й родини військових, жінки, які чекають на чоловіків з війни або проживають втрату.

“ Цінність не в самому сплаві, а в активностях для ветеранів. Після служби люди потребують спілкування, перебування хоч деякий час в релевантному колі, де менше звертатимуть увагу на їхні інвалідності, чорні жарти та певну відірваність від суспільства, — пояснює Олексій. — Хочу, щоб люди, які пройшли війну, знаходили себе в мирному житті та повертали віру у свої сили, попри поранення.

Ініціатива ментальної підтримки військових та ветеранів Nomad.live, яка починалась у 2015 році з походів у гори, згодом почала організовувати ще й сплави. Простір Re:Ukraine Housing Lutsk теж приймав у себе його учасників. Під час одного з них у 2025 році вони зупинилися на території простору. Тут вони ночували в наметах, багато сміялися, жартували й збиралися за вечерею біля вогню. Над полум'ям кипів бограч — його готував сам Олексій.

На території Re:Ukraine Housing Lutsk організація також проводила групи взаємопідтримки для тих, хто чекає на коханих з війни. «Нам потрібна була локація з гарною природою, яка створює атмосферу довіри, де дівчата можуть прогулятися гарними місцинами», — розповіла Ольга Валянік, стратегічна менеджерка Nomad.live. Вона — дружина Олексія.

У 2026 році Nomad.live, маючи вже власні човни, планує провести більше сплавів. Зупинятимуться також на території Re:Ukraine Housing Lutsk.

— Тиша та спокій, — описує Олексій місцину. — Природа недалеко від міста, але тут можна бути подалі від людей і відпочити в колі своїх.

Місток від травми до опори

Найголовніше, що може дати простір Re:Ukraine людям, — це відчуття надійного, гідного і стійкого фундаменту, пояснює Вадим Махомед, співзасновник «Алгоритму дій». Попри те, що це тимчасове житло, яке встановлюється без фундаменту. Йдеться про відчуття: люди, які залишатимуться в центрі на реабілітацію, не мають почуватись ізольованими.

Тож, розбудовуючи містечко Re:Ukraine Housing Lutsk, команда планує створити додаткову інфраструктуру для Жидичина, впорядкувати прибережну зону, облаштувати спуски до води, з'єднати містечко з водними, вело- й туристичними маршрутами Жидичина та Луцька. Це не тільки покращить сполучення між територіями, а й сприятиме розвитку туристичної привабливості простору та села загалом. «До річки мають мати доступ усі: і мешканці, і громада», — підкреслює Елла Яцута.

Re:Ukraine Housing Lutsk має стати знаковим місцем.

«Бути тилowym містом — не означає перебувати «поза війною». Це просто інша форма відповідальності: зосереджуватися на відновленні та створенні нових можливостей для ветеранів, військових, їхніх родин, — розповідає Елла Яцута. — Тому такі проєкти, як Re:Ukraine Housing Lutsk, у фокусі уваги «Алгоритму дій». Ми прагнемо, щоб програми та події, які тут втілюватимемо, стали містком від травми та втрати до відчуття опори та реалізації себе. Ми закликаємо усіх, хто бачить точки перетину з Re:Ukraine Housing Lutsk, долучатися та розвивати простір із нами».

Зараз «Алгоритм дій» займається фандрейзингом, щоб завершити впорядкування приміщення та облаштувати інфраструктуру, потрібну для реабілітаційних програм. Передусім увагу приділятимуть ветеранам війни. Ділянка, що донедавна пустувала, тепер стає простором, де вони знайдуть спокій та відновлення.

Текст: Олена Лівіцька

Сила дому

„Маємо щось цьому місту повернути. Коли знаходиться опція повернення — це щасливий варіант

Сила будь-якого дому завжди починається з могил навколо нього. Може, це так ми насправді і востаємо в землю. В одному випадку — дуже буквально, в іншому — легше, емпірично. Але якщо є і одне, і друге, то це працює. Села Кічкарівка і Черниці до 50-х років минулого століття, аж поки їх долучили до міста Луцьк, були в одній громаді. Рідне коріння міцно заплело один із найдальших кутків їхнього спільного цвинтаря. Обережно ступаю на краї десятиків життів. Хочеться — знайти.

Ця могила — в самісінькому кутку. «Феофан Карпович Покальчук», — зі щастя, що таки знайшла, в абсолютній тиші осені серед хрестів читаю це вголос. Навіть останні слова на надгробку у вигляді стовбура дерева з обрізаним гіллям звучать із особливою честью тут, на старому, вже міському, і забутому багатьма цвинтарі. Моя домівка поруч. І від того примарно здається, що я більше за інших розумію тих, хто тримався цієї землі.

Більше про «Дім Пако»

Десь поміж тим за кадром голосно сміється Юрко, Пако, Покаль. Його брат.

За кількадесят років місце, біля якого колись зрізали осоки, гурт активних луцьких людей, за енергетикою таких близьких Юркові й усім Покальчукам, означить чітко: «Дім Пако». Я читаю цю назву на великому борді на фасаді старої хати в межах колишньої Кічкарівки так само гучно і в такій же тиші.

Так ці люди почали історію одного повернення.

“І коли зрубали величезні такі осоки вздовж дороги біля нашої хати (а я виріс на них і бачив це), то собі сказав: усе, я сюди більше не повернуся, — згадує Олег Покальчук, онук Феофана.

Коріння

Нині складно сказати, що кликало унтерфіцера Литовського піхотного полку Феофана Покальчука після Першої світової війни на Волинь. Він щойно відвоював в імператорській армії. Поховав дружину і взяв за наступну її рідну сестру. А тоді з дітьми із села Велика Фосня на Житомирщині приїхав у Луцьк будувати нове життя. Можливо, це було місто, в якому він бачив конкретну перспективу. Згодом купив землю за ним, де нині село Зміїнець. Заклав хутір. Посадив дерева.

Потім у своєму дорослому житті повернутися у Луцьк обере і син Феофана — Володимир Покальчук. Він уже відслужить в армії УНР, студіюватиме українську філологію у Київському інституті народної освіти та очолюватиме там гурток культури українського слова, в Інституті літератури імені Тараса Шевченка стане аспірантом Миколи Зерова (перекладача, поета, літературознавця, згодом розстріляного радянським режимом у Сандармосі) і відсидить у Лук'янівській тюрмі за звинуваченням у справі «Спілки визволення України», сфабрикованій у 20-х роках спецслужбами УРСР проти українських культурних діячів та науковців. Із дружиною Оксаною Тушкан, геологинею, донькою професора-агронома з Дніпропетровщини та члена Центральної Ради, приїдуть із Кременця в окупований німцями Луцьк. З ними їхали тоді й її донька Ірина та малий син Юрко. У Луцьку в Покальчуків народяться Ярослав, Лариса та Олег.

Найперше — вижили. Осіли на дідовому хуторі, аж доки поради не стали виганяти з хуторів людей, зганяти з полів у села та міста, щоби обрізати щонайменшу спробу підтримки українських підпільників та вільнолюбства, дух який якраз і притаманний волинським хуторам, лісам та схронам поміж них. То був початок 50-х, повоєння, бідність, брак їжі.

Володимир викладає в луцькому педінституті, мовознавець, літературознавець, досліджує діалекти. Оксана кілька років керує обласним краєзнавчим музеєм і теж провадить дослідницьку роботу. Чоловік воліє залишатися у тіні: мовчазний, спокійний. Вона бере на себе клопоти про дім, дітей, город.

У цій родині в розмовах із дітьми мовчать про минуле. Але залишаються саме однією з тих родин, котрі стають фундаментом для зміцнення української ідентичності тут. Сини ростуть здібними, творчими, залюбленими в літературу і у «волинські джунглі», які їх оточують на Кічкарівці.

На стіні при вході у луцьку оселю Покальчуків хтось колись намалював велику рожеву квітку.

Дім і досі — на вулиці Ковельській, там же — на Кічкарівці. Квіти і дерева — перше, про що думаєш, коли ступаєш у цей двір. Коли до старших Покальчуків у радянський час приходили знайомі та друзі, з якими вони вели розмови десь поза хатою (часто у найдальшому кутку), дітям наказували: раптом хто запитає, про що говорили дорослі, казати — про квіти. Квіти на цьому обійсті завжди знали більше за інших.

Осінь 2025-го. Падає дощ. Пізні дрібні фіолетові хризантеми трохи вбік від криниці шуляться під краплями води, дрібно вибиваючи при тому якийсь блаженний рок-н-рол луцького дощу. Дім — в очікуванні змін.

Дві луцькі команди взялися втілювати тут спільний проєкт і стартували з ідеєю влітку. Хочуть реконструювати обійстя, в якому зростав, провів юність і до якого повсякчас повертався у дорослішанні письменник та культурний діяч Юрко Покальчук. Невиправний рок-н-рольник української культури, письменник, перекладач та ініціатор появи численних літературних та музичних подій і осередків. Юрко увібрав у себе багато Луцька.

Платформа «Алгоритм дій» і Літературна платформа «Фронтера» (обидві народжені в Луцьку) об'єдналися, щоб створити у цьому місці міжнародну резиденцію для перекладачів, письменників, музикантів та культурних менеджерів, ревіталізувавши цю спадщину.

— Ідея належить Еллі Яцуті. Кілька років тому задум облаштувати тут літературну резиденцію виник у неї під час прогулянки у цьому дворі з Олегом Покальчуком. Згодом у Луцьку почала діяти платформа «Алгоритм дій». В якийсь момент ми зрозуміли, що у нас є спільні цілі: «Алгоритм» дає імпульс і робить видимим Луцьк, ми ж намагаємось робити видимою літературу у світі. А Луцьк має Покальчука, — пояснює лучанка Анна Єкименко-Поліщук, керівниця проєкту від платформи «Фронтера».

Проєкт має чотири напрями, резиденція — тільки один із них. В обійсті планують облаштувати також творчу майстерню, екскурсійний простір та подієвий майданчик.

У прибудові, де колись жив Ярослав і навіть писав там картини, хочуть зимовий сад із великими вікнами, щоб проводити там івенти, а люди, які мешкатимуть у резиденції, могли б там працювати. Оскільки Олег Покальчук зберігає меблі з будинку, оскільки є багато світлин, екскурсійний простір у «Домі Пако» (чотири кімнати по колу) розповідатиме про життя Юрка і його родини. Подієвий майданчик буде у садку. Там же прагнуть зберегти автентичні дерева, які знайшли, обстежуючи покальчуківський сад.

Вивчають досвід міжнародних резиденцій. Досліджують, продовжують розповідати про Пако на різних майданчиках. Створюють благодійну фундацію, яка опікуватиметься не тільки Покальчуками, а й іншими луцькими іменами. Готуються запустити краудфандингову кампанію для «Дому Пако»: «в ній працюватимуть і з бізнесом, і з людьми, для яких цінно долучитися до збереження пам'яті про Юрка».

— Людина, яка була боярином на весіллі у Стуса і вчила Жадана декламувати вірші та дивитися людям в очі при цьому. Ти це чуєш — і в один момент усвідомлюєш: Стус — це десь там, а Жадан — це тут, це

рок-зірка, на концерти якої ходять твої діти. А разом із тим це — Юрко Покальчук, — говорить Анна. — Знаю, що саме завдяки таким родинам Україна досі існує, бо в певний момент ці люди не зійшли з дороги, несли українську ідентичність. Ми хочемо це розказати цікаво і інтерактивно. Культурна дипломатія — одна з цілей «Алгоритму». — додає консультантка з комунікацій «Дому Пако» Катерина

Божинська. — Юрко багато перекладає з іспаномовних письменників, для нас це додатковий місточок виходу на Латинську Америку, Іспанію. Ми знаємо, як «Щедрик» летів на гастролі у Мексику. Цей зв'язок є, він живе, важливо його продовжити. Коли відкривали «Дім Пако» у серпні, тут був посол Іспанії. Іспанське посольство та інші партнери зацікавлені у співпраці. Для нас це класна історія масштабування.

— То найкраще, що могло з ним статися. Абсолютно щиро переконаний, що цього хотіли б люди, які тут жили, — скаже Олег Покальчук. Який теж тут жив.

Тяжіння

Він «вирослав у кількох різних Луцьках». Олег поїхав з міста у 90-х. Нині соціальний і військовий психолог, письменник і той, хто тепер найбільше розповідає Луцьку про Покальчуків.

— Пам'ятаю місто з двома скверами: на місці універмагу і на місці драмтеатру. І в якому було мало людей. На початку 60-х Луцьк нагадував райцентр. Але є нюанси: старі луцькі родини намагалися не спілкуватися одні з одними — небезпечно. Але дитиною про це не знав. Потім Луцьк став індустріальним: у місто їхали на роботу люди з села. Далі його змінив Луцьк 80–90-х — місто, з якого хотіли поїхати. Все вбого, провінційно, без шансів. З нього, власне, і поїхав. Нині ж Луцьк — місто, в яке хочеться повертатися, — говорить Олег. — Певне, таки справді дух місця визначає тип поведінки. Щось у цьому є.

Історія триває з 1954 року, бо саме тоді і звели дім на Ковельській, але, як і всі історії, починалася значно раніше. Бо, як пише в есеї про Пако інша українська інтелектуалка і мислителька Оксана Забужко, яка теж виросла з Луцька, щоби мати у собі той «дриг» і «ритм», що його Юрко, Пако, Покаль увібрав в епоху своєї юності, треба було тримати за плечима три покоління зростань і падінь. Що власне і сталося з Покальчуками, історію поколінь яких досі тримає хата з двома коминами, «на коньку» (на самісінькому гребені даху) якої тоді любив бавитися Юрків брат Олег. Звідти він дивився на обрій.

Для «дригу», писала Забужко, матір якої вчила Юрка Покальчука у луцькій школі, «потрібен досвід свободи, в тому числі — свободи від страху втратити те, що маєш».

— Луцьк і Кічкарівка нікуди не діваються, я думаю, що до кінця життя вони будуть зі мною, — зізнається Олег. — Це всередині мене. Віддаю якийсь борг, навіть не знаючи, очевидно, в чому він полягає. Коли помру, можливо, моє серце буде поховане в Луцьку, як серце Пілсудського у Вільнюсі. Це було б справедливо. Всі виїджають зі своїх міст на тимчасово, а виявляється — назавжди. Ідемо в пошуках заробітку, ще чогось і лишаємось там, де є. Але ми ж не сварилися з містом свого дитинства. Отже, маємо щось йому повернути. І коли знаходиться опція повернення, тоді це щасливий варіант.

Любов

Хату Феофана Покальчука з хутора перевезли до Луцька в пік колективізації. Стара, типова українська — на три частини, потім довго використовували її як хлів. Поки зводили дім, Покальчуки жили на Спокійній, маленький вулиці ближче до центру.

— Мої перші луцькі дитячі враження — від Спокійної. Дуже маленьке приміщення, тісний коридор, в якому стояла керосинка. Мама варила їжу на примусі. Середній брат — в інтернаті, бо не було де жити. Не знаю, звідки виселили нас і звідки їх, бо коли батько вже працював у педінституті, хтось написав черговий донос, що в нього дві квартири.

Двір на Кічкарівці Олег пригадує з того часу, коли маргаритки вздовж стежки йому здавалися великими, наче соняшники. Гладіолуси. Жоржини. Тигрові лілеї. Довкола хати — піони. При вході — бульденеж, величезні білі кулі. Настурції. І, звичайно, бузок затуляв від сусідів. Батько всі сорти квітів садив сам і ретельно підписував.

Хоча квіти батькові, господинею цього дому була мама.

— Пригадую, як вона вчила мене бути самостійним і відправляла по хліб у магазин на розі Чернишевського і Ковельської. Дуже боявся, не хотів, плакав, а мама доручала принести буханку хліба, і це було принципово. Давала копійки, і я йшов. Там на руці мені писали номер у черзі. Це була хороша наука, я за це їй вдячний.

Ріс не в хаті, а фактично — на деревах навколо неї. Вчився плавати у кічкарівському ставку. Боявся бджіл із батькової пасіки і бабиних свиней у хліві. Досі

пам'ятає собаку Марса, назви сортів батькових квітів, відчуття голоду в ранньому дитинстві чи як плаче мама, бо нема що їсти.

— Звичайна ґрунтова стежка з болота. Високі сніги і тунелі, які копали до автобусної зупинки, щоби ходити до школи. Снігом замітало так, що на лижах я міг проїхати поверх паркану на поле. Флешбеки у мене існують, їх багато, вони різного віку, але наскільки я себе з ними ідентифікую в якості точки зростання? Напевне, щось можна притягнути за вуха. Втім, це буде нечесно, — міркує Олег як той із Покальчуків, з ким можна говорити, як ландшафти тримають. — Усе-таки цей флешбек — земля. Місце. Волинська масна земля, яку треба копати і доглядати. І ці нескінченні дощі, зелень. Усе зелене, заросле, все вічно росте, все треба розчищати, і ти в цих джунглях живеш. Зараз мовою мого брата я сказав би, що знаходився в таких латиноамериканських волинських джунглях. Вже ставши старшим і почитавши книжки, я там бавився в індіанців. Зробив мокасини, лук і полював на сусідських курей.

Він ніколи не мав кімнати у цьому домі, на відміну від значно старшого Юрка. Переходив з одного кутка в інший і, каже, досі зберіг у собі «оце відчуття шифтингу, пересування». В хаті ж найдужче любив піч. Пробував на її місці облаштувати камін, щоб зрідка грітися, хотілося мати осередок тепла. Баба Марія колись пекла у печі божественні пампушки з часником. Олег хапав із бляшки, виносив їх надвір і ділився із сусідськими хлопцями.

**Куди ти їх годуєш?! — гукала.
— Перестань, не для них то я пекла!
Це найсмачніша їжа, яку їв у тій хаті.**

У 2015-му після повернення з АТО 60-річний Олег Покальчук, надивившись війни, вирішив віддати цей дім луцьким волонтерам. Рішення було спонтанним, Олег ніколи про нього не шкодував. Ті назвали його «Озерний вітер», спробували перетворити на креативний простір для міста і водночас локацію, де могли б знайти прихисток родини ветеранів із дітьми.

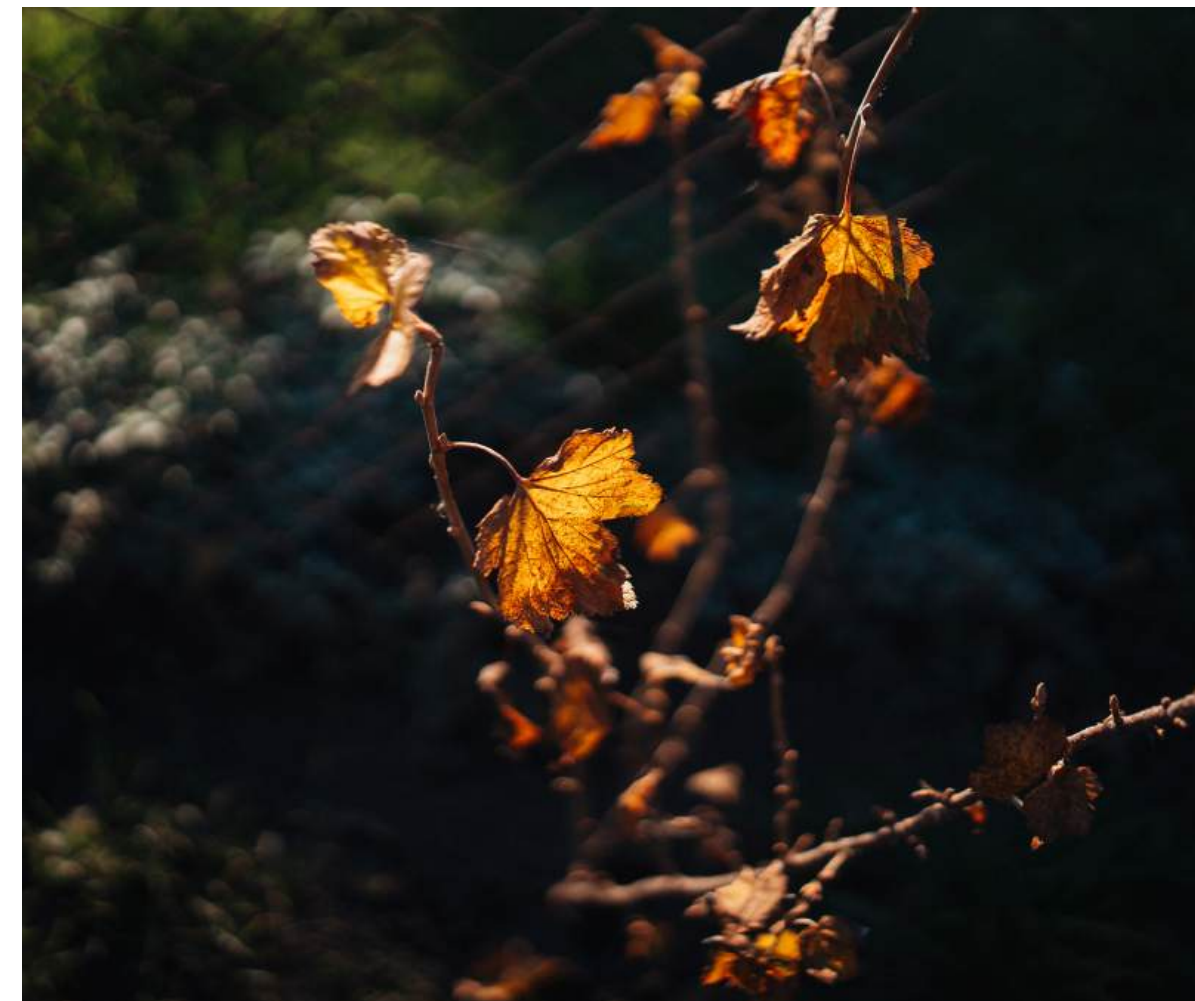

Табу

За свого активного життя дім на Ковельській мав багато табу. Він постав у той час, коли табу на минуле було державною політикою. Тому багато історій у тих стінах не звучали. А якщо звучали, то смертельно тихо.

...Коли починалася колективізація, Феофану натягнули мотузку перед порогом будинку на хуторі й сказали: як не підеш у колгосп, то ото буде тобі стільки землі — по мотузку. Історія збереглась з переказів Юрка, який чув її від діда. Феофан Покальчук був авторитетним землеробцем, знав, як працювати із землею. Через що місцеві рільники ставилися до нього з повагою. Тоді розумів: не віддасть нажитого — втратить більше. За те, що він із дружиною вступив у колгосп і вони вибралися з хутора, Покальчуки отримали ділянку на Кічкарівці. Довгі роки через це заздрили сусіди:

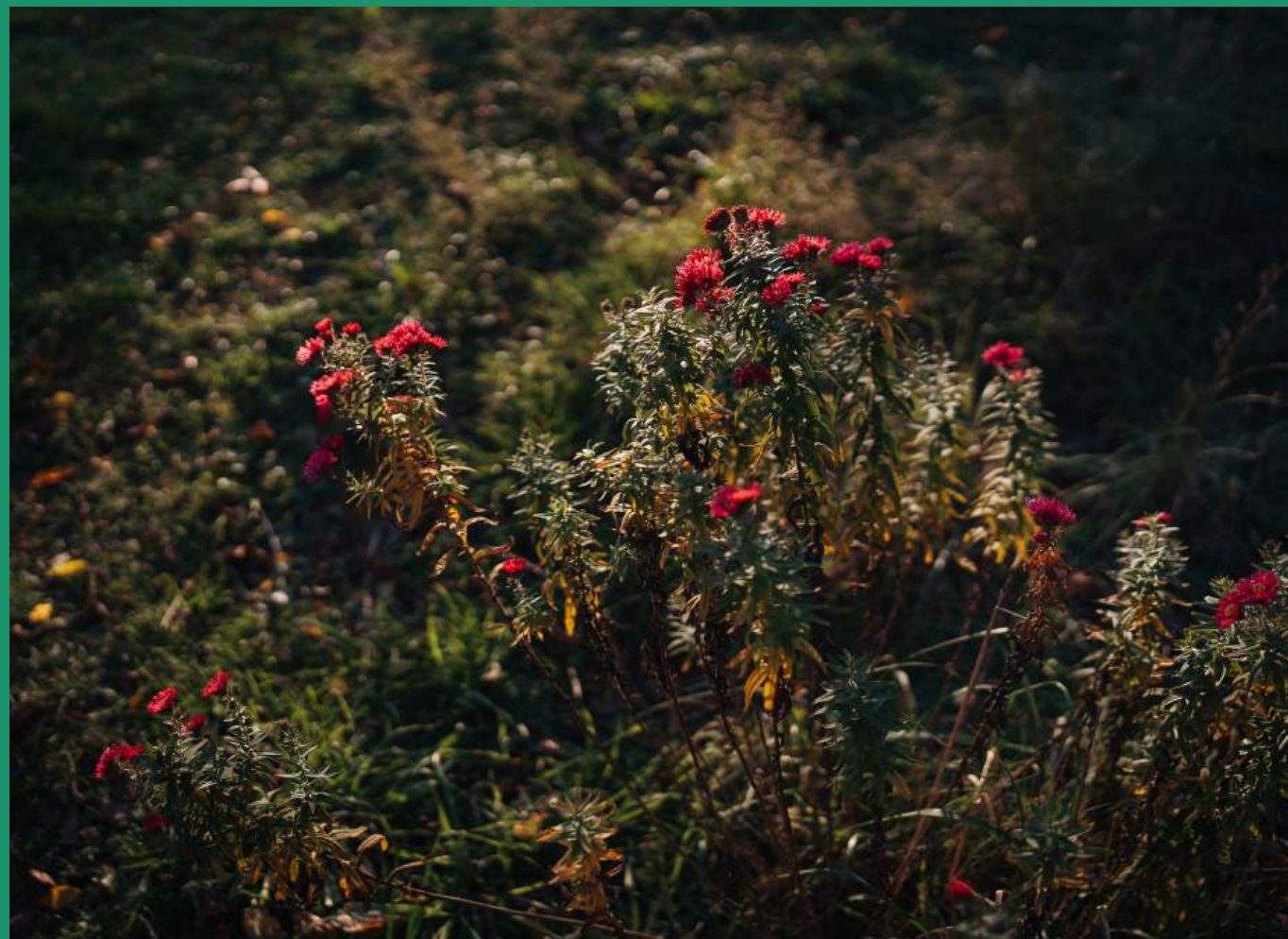
“Нащо їм стільки землі? Вони не мають права!» — писали у дописах.

Ділянка була більша, ніж сусідська, хоча далеко не рівноцінна всьому, що пішло в колгоспну луту.

...Коли Олег Покальчук загорівся питаннями національної свідомості (а це він, наприклад, очолював у Луцьку осередок «Товариство Лева», одну з перших незалежних громадських організацій в УРСР, і привів до Луцька «Пласт»), раптом дізнався, що його батько був у Лук'янівській тюрмі та засуджений у справі СВУ. Для Володимира і Оксани Покальчуків, які все своє життя остерігалися радянської влади, то було шоком: розуміли, що це і йому шлях за ґрати. Досі пам'ятає фразу батька: «Ніколи не сідай в тюрму, бо це дурна трата часу».

...Коли жили у квартирі на Спокійній, вікна якої виходили до берегів річки Стир, Покальчуки завжди закривали віконниці на ніч. Так робили, щоб не було видно світла з хати на річку. І щоби в НКВС не запідозрили, що хтось цим світлом подає сигнал українським повстанцям.

...Коли до Володимира Покальчука приїджали знайомі, вони ходили говорити на край городу, під самісінький паркан. Олег пригадує приїзд професора Цинкаловського з Польщі, історика, етнографа, дослідника Волині, з яким батько знався ще до війни і до окупації. Говорити ходили «мало не в ліс».

...Коли у 1965 році арештували луцьких шістдесятників, викладачів педінституту Дмитра Іващенко і Валентина Мороза, Володимир Покальчук, який теж там викладав і мав уже досвід арешту, «днями просто ходив чорний і нічого не говорив». Олег чув у хаті прізвище Мороза з розмов, утім, батьки одразу ж наказували ніколи і ніде його не повторювати.

...Коли в 70-х совєти взялися зрівняти з землею православний цвинтар на вулиці Леніна в Луцьку, Володимир Покальчук те тяжко переживав: там були поховані його доньки. Обидві померли в дитинстві через хвороби. У родині зрідка згадували лише Ірину, про втрату ще одної дівчинки взагалі болісно мовчали. Покальчук діставав прах сам, укладав у нову труну, ледве добився, аби дозволили перепоховати на Черничах. Зробив про це запис у щоденнику, аби діти й онуки довідалися і зрозуміли, що ж сталося:

«Хочу записати, де останки моїх покійних дітей — Ірусі і Лариси. Ірусю я поховав у могилі, де була Лариса, на так званому православному кладовищі (вул. Леніна). Та це кладовище несподівано закрили. Наказали переносити останки на нове кладовище за містом десь далеко на Рівненській дорозі. І потяглися люди розкопувати свої могили з останками мертвих. (...) Перенесення покійниць я зробив сам. Не хотів тривожити цим Оксану і Ярослава. Мовчав. Усе зробив за допомогою робочої сили. Довго сварився з начальством за місце. Настояв на тому, що використаю на Черничах могилу, де поховані батько і Марія Миколаївна. Труну зробив нову. Вистелив матерією. Останки укладені акуратно. Усі в одній труні. А в Черничах нову труну укладено в ногах. Зроблено старанно. Докладно про це не можу писати. Хвилююся. А на старому місці зробили сквер» (уривок зі щоденника, наданий Олегом Покальчуком).

Щоденник Володимира Покальчука зберігся не повністю. Перші 17 сторінок у ньому він знищив сам. Вирізвав, остереігаючись лишати написаним те, що в радянський час могло будь-якої миті привести до репресій.

Реінкарнація

Акторка і дослідниця Наталка Шепель кожен куток цієї хати знає зі спогадів десятків людей. Уже майже десять літ тому вона, лучанка, прийшла сюди вперше. Тут грала виставу з театром «Гармидер».

Нині її театр готується вийти на сцену із виставою за найбільш волинським текстом Юрка Покальчука — повістю «Озерний вітер».

У проєкті «Дім Пако» взяли не тільки оновити стіни, локації, а й наповнити їх сенсами. Тому Наталка кілька місяців досліджує: вивчає все про родину Покальчуків, провадить інтерв'ю з людьми, дотичними до постаті Юрка та його рідних у різних куточках України і поза нею. Безперервно занурюється в тему, а через те все більше цю землю відчуває.

— Мені хочеться, щоб це місце стало магнітом, куди б хотіли їхати. Місце, яке промовляє, якщо хтось уміє слухати. А ті, хто перекладають, пишуть, грають, — уміють. Хочеться, щоб вони мали де стихитися. Щоб звідси їм було зручно ходити відкривати і відчувати Луцьк, брати з нього щось собі. А потім тут щось народжувати, — говорить Наталка. Мовляв, як же ми інакше хочемо зробити так, аби Україну чув світ?!

Команда міркує не тільки про дім, а й бачить цю історію в контексті потенційного поштовху до нового дихання для Кічкарівки. Тепер це мікрорайон, у якому досі є певна окремішність, хоч насправді він близько до центру міста.

Цього літа Urban Vision Lutsk у партнерстві зі студентами Київської школи економіки та Харківської школи

архітектури саме в обійсті Покальчуків провели воркшоп, щоб разом із громадою сформувати бачення розвитку Кічкарівки та дослідити її потенціал.

Так заходити в проєкти через дослідження — загальноприйнятий підхід «Алгоритму». «Дім Пако» стане одним із семи креативних хабів, які створюють у місті: фізичних чи віртуальних просторів, в яких спеціалісти з різних галузей збираються, щоб співпрацювати, народжувати ідеї, ділитися ними та вчитися.

У хаті Покальчуків нині та навколо неї — дух народження нового зі слідами попереднього життя. Шухляди старих сервантів риплять. В якійсь із них лежать два знімки на документи останнього мешканця цього дому — Ярослава. Хтось колись приніс сюди старе піаніно «Україна». У кімнаті поруч на стелажі — друкарська машинка «Москва» (саме таку, до слова, в 1965-му вилучили у справі луцьких дисидентів за передрук націоналістичної літератури).

Павутина, порошок, осінь за вікном. Барабани, інструменти для ремонту, афіші з останнього літфесту... На підвіконні — аркуші зі сценарієм якогось із заходів «Фронтери». Поверх них хтось життєво поклав квитанцію на комунальні послуги.

Тепер важко сказати, хто кого тримав у своїй орбіті. Чи люди цього міста тримали в орбіті дім Пако і врешті знайшли йому спосіб реінкарнації. Чи дім Пако тримався силою своєї енергії і в слушний момент зголосився стати йому помічним.

Назвати це місце «Домом Пако» — ні на йоту не згіршити. Юрко Покальчук поїхав із Луцька 18-річним — вивчати східні мови в тогочасному Ленінграді, а далі усе життя мешкав у Києві, мандруючи між тим різними світами. Але, повертаючись у цей двір, він водив і возив сюди, кого тільки міг: своїх друзів, авторів-початківців, музикантів, культурних діячів...

І немає сенсу перераховувати, хто був. Тут не було Борхеса і Кортасара, — жартуватиме Олег.

Це в Юрковому характері — вести за собою, допомагати відкривати. Є чимало людей, які сьогодні скажуть: «Луцьк мені відкрив Юрко Покальчук», повторивши, наприклад, слова письменника Любка Дереша в одному з його інтерв'ю. Тому тут не тільки дім Пако, а й — дух Пако.

Комета Пако. Казка дідуся Стася

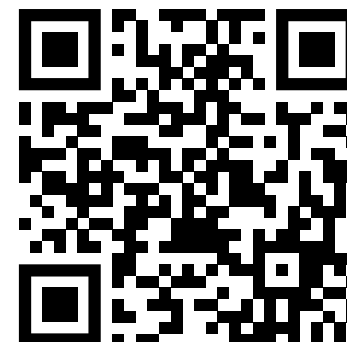
// Музей повернених секретів

Її плечі прорізані тріщинами, кисті та ступні — відбиті. Молода жінка має коротку стрижку, одягнена в блакитний купальник, губи її підфарбовані червоною помадою. Колись вона красувалася в одному з луцьких дворів, а тепер ховається від війни у підвалі київського музею.

«Обережно! Ніжно, ніжно», — застерігає хтось, коли влітку 2025-го четверо чоловіків піднімають скульптуру гімнастки Станіслава Сарцевича. Талановитий і досі маловідомий луцький наївіст виліпив із цементної суміші жінку, мов живу.

У 1990-х члени одного з перших незалежних українських громадських об'єднань «Товариство Лева» вихопили гімнастку разом з іншими вцілілими скульптурами буквально з-під бульдозера. Тачкою перевезли їх до луцького Історико-культурного заповідника. Згодом, у 2010-х, музейник Петро Гончар бусом повіз їх до Музею Івана Гончара у Києві.

Сайт про Станіслава
Сарцевича:

Тепер, приблизно три десятиліття потому, гімнастку спалахами камер пробудила команда «Алгоритму дій». 3D-модель має врятувати скульптуру від забуття.

Коли культурологиня Руслана Порицька споглядає це зображення, то міркує: творіння Сарцевича точно мало реальний прототип. Як би інакше гімнастці вдалося б бути такою красивою, сильною — такою справжньою? Руслана стала кураторкою дослідження зі спадщини Сарцевича. Ця скульптура полюбилася їй не тільки через те, якою самобутньою є, а ще й через її долю. Через власну дотичність до спадщини митця, через історію, що визначила суть усього проєкту.

// Стільки часу вона зберігалася незатребуваною — і ось її піднімають, фотографують, над нею злітає дрон. Її показують світові, — Руслана тішиться з такої уваги.

Коли рік тому платформа «Алгоритм дій» почала ревіталізацію колишнього приміщення Укртелекому, щоб відкрити Центр розвитку креативних індустрій «Або Або», то вирішила спершу дослідити культурний ландшафт навколо неї. Тоді Руслана Порицька і презентувала команді історію про диво-сад скульптур Станіслава Сарцевича.

— У центрі міста, в приватному секторі, стояв величезний комплекс із-понад 50 скульптур: ренуарівські дами, янголи, партизани, письменники. Малі погруддя і великі, більші за людський зріст, звірі. Оздоблені ліпниною. Розфарбовані всупереч будь-яким технологіям, — розповідала тоді Руслана.

Із цієї знахідки зародилась ідея проєкту, який згодом отримає назву «Сарцевич: віртуальне повернення луцького генія наївного мистецтва». Він поверне скарби, які, здавалося б, безповоротно втрачені.

Дивак

Станіслав Сарцевич був учителем історії. Воював у партизанському загоні радянської армії під час Другої світової. Після отриманого поранення перейшов на «сидячу» роботу — бухгалтером.

«Сіро і нудно» — часто лише він у щоденнику, який веде впродовж двох років. А вийшовши на пенсію, на двадцять років закриється у власному саду. Почне творити.

— Не маючи засобів і достатньо грошей, попри тиск родини та насміхання знайомих, він вручну місить цемент. Не відступає. Найбільше вражає його впертість, — дивується Руслана. — Звідки взявся цей поштовх?

Іще з більшими неприємностями Сарцевич зіштовхнеться, коли візьметься працювати з оголеною скульптурою. Невдоволення сусідів, скарги містян, погрози влади залишити його помешкання без електрики змусили митця «прикрити» своїх дам драпіруванням.

Тим часом про Сарцевича пишуть на сторінках всесоюзного журналу «Образотворче мистецтво», вносять до світової енциклопедії наївистів.

// Спочатку він робив каркаси. У баби пропадали щойно куплені миски й відра. Замість спідниці слугувала миска, замість тулуба — відро. Накручений дріт. Це все обліплювалось розчином, а поверх малювалось. Такий був процес, — пригадує онука Станіслава, Інга.

Сарцевич розмальовував свої скульптури, порушуючи всі правила й техніки. Коли митцю вказували на помилки чи радили щось змінити, він кивав на знак згоди. А коли йшли, промовляв:

«Хай собі говорять. Я знаю своє». Досліджуючи життя наївіста, Руслана Порицька записала 16 аудіоінтерв'ю та сім — відео.

«Сад Сарцевича посеред радянської дійсності був ковтком свіжого повітря. Його казка тримала і давала надію на вихід із тієї страшної сірості», — розповіла їй одна з респонденток.

— Сарцевич не бунтував проти радянської системи, — зауважує Руслана. — Але його роботи, які абсолютно вибивалися з контексту, все одно були свого роду протестом. Добра казка дідуся Стася нам зараз дуже потрібна.

Перевідкриття імені Станіслава Сарцевича дало поштовх ширшому обговоренню мистецтва наїву. Запустило новий дискурс. Публічні розмови про Сарцевича та мистецтво наїву у Центрі розвитку креативних індустрій «Або Або» збирали сотні людей — навіть тих, хто раніше не цікавився мистецтвом.

// Сарцевич для мене — про прийняття дивацтва, — каже Руслана. — Те, як суспільство ставиться до митців-наївистів, є маркером його зрілості.

Якийсь час по смерті Станіслава Сарцевича у 1984 році зовнішній вигляд скульптур підтримував його син Леопольд, який працював художником на комбінаті. Реставрував, підмальовував. У 1990-х, після смерті дружини митця, дім спадкувала онука подружжя, Інга. Будинок був старий і невеликий, а ділянка, на якій він стояв, — заставлена скульптурами. Часи були важкі, а інтерес до робіт дідуся — майже втрачений. Інга вирішила будуватися.

«Сарцевича руйнують!» — мистецтвознавиця Оксана Ременяка пригадує ранок, коли у двір митця в'їхав бульдозер. Звільнити простір від скульптур. Члени «Товариства Лева», ідею створення якого зі Львова до Луцька привіз письменник та соціальний психолог Олег Покальчук, зупинили техніку. Повантажили все, що могли, на тачку й вивезли до Історико-культурного заповідника.

На подвір'ї, де колись був сад скульптур Станіслава Сарцевича, залишилась одна пляшка.

Через роки Інга зізнається Руслані: вчинила гріх.

Із-понад 50 скульптур збереглося 32. Переважно погруддя партизанської серії. Тварин, яких наївіст створив чимало, майже не залишилось. Усі вцілілі наразі в Музеї Івана Гончара у Києві. Петро Гончар, його директор, який і перевіз творіння, рятуючи від вологи підвалу, пообіцяв: коли Луцьк матиме для них гідний простір — поверне додому.

Платформі «Алгоритму дій» разом із командою Skeiron вдалося створити 3D-візуалізації навіть утрачених скульптур. Завдяки світлинам.

— Мистецтвознавиця Зоя Навроцька писала за творчістю Сарцевича дипломну роботу, багато фотографувала й описувала скульптури, — розповідає Руслана. — Ще маємо архів фотографа Павла Пастушенка і слайди Ірини Артушевської, викладачки художньої школи, яка знімала ці роботи в різні пори року. І також родинний архів.

Родина скульптора часто збиралася за столом у саду. На світлини, чимало з яких — кольорові, потрапляли й роботи наївіста. Колір для дідуся Стася — категорія непостійна, він нерідко перефарбовував свої скульптури.

3D-моделі розмістили на лендингу із загальним доступом. Окрім майбутнього VR-саду, команда прагне повернути до Луцька скульптури й запустити сучасний виставковий проєкт.

Мрію, щоб скульптури не реставрували, а законсервували в їхньому понівеченому стані — в одній із голови стирчить дріт, в іншій проглядається пляшка — бо ж він це все вмонтовував, — каже Руслана Порицька. — Важливо розповідати цю історію про втрату і повернення. Про необхідність берегти.

Пако

Шість років тому, у 2020-му, Літературна платформа «Фронтера» втілювала відеопроєкт: серію розмов із луцькими митцями й інтелектуалами, які могли про них розповісти. Тоді Олег Покальчук приїхав до рідного міста, щоб на подвір'ї власного дому розказати про брата.

— Він настільки багато говорив про Юрія Покальчука, про себе і про їхню родину, що ми зрозуміли: це справді сім'я, кожен член якої мав величезний вплив на цілу плеяду української інтелігенції. Батько, Володимир Покальчук, воював в армії УНР, працював аспірантом перекладача та поета Миколи Зерова, досліджував творчість Лесі Українки, сидів у Лук'янівській тюрмі за звинуваченням у сфабрикованій справі «Співки визволення України». Мати, Оксана Тушкан, здобула дві вищі освіти — біологічну та геологічну, малювала, у 1950-х очолювала Волинський краєзнавчий музей, — пригадує Елла Яцута, культурна менеджерка, засновниця «Фронтери» та керівниця «Алгоритму дій». — Після інтерв'ю ми сиділи в кав'ярні, і я сказала Олегу: як було б класно у будинку Покальчуків відкрити літературну резиденцію — відновити таким чином міжнародні зв'язки, які своїми перекладами налагодив Юрко.

Потім почався Covid-19, за ним — повномасштабна війна. Але ідея, яку довелося відкласти, не відпускала.

У 2025-му, приєднавшись до «Алгоритму дій», Елла сказала колегам: відчуває в історії цієї родини величезний потенціал.

Вона може не лише зробити впізнаним Луцьк, а й надихати теперішнє

покоління митців робити неймовірні речі, навіть за складних обставин.

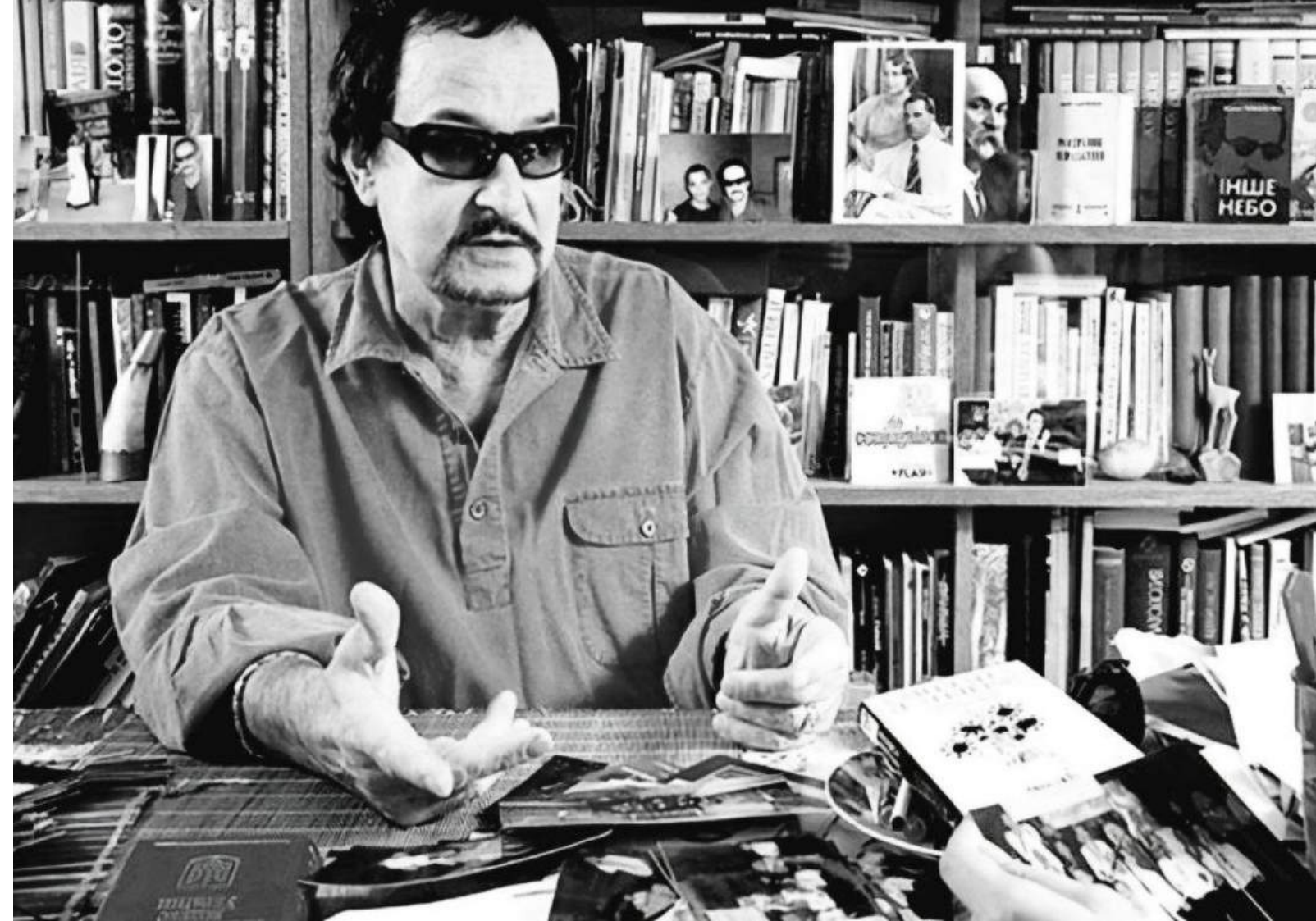
// Починаючи працювати з іменем Юрка, ми думали про нього передусім як про письменника, автора прозових і поетичних збірок, — розповідає Анна Єкименко-Поліщук, проєктна менеджерка «Фронтери», керівниця проєкту «Дім Пако». — Згодом зрозуміли: його постать — значно більша.

Юрій Покальчук «привіз» в Україну Борхеса та Кортасара — деякі їхні твори досі видають за його перекладами. Натомість українських авторів «возив» у Латинську Америку. Одним із перших в Україні писав еротичну прозу.

Він був боярином на весіллі Василя Стуса і надихав відомих нині письменників, яких добре знав або з якими дружив: як-то Сергія Жадана, Любка Дереша, Андрія Любку, Ірену Карпу.

Покаль — так його ще називають — став співзасновником Асоціації українських письменників і літературного об'єднання «Пси Святого Юра». Виступав із гуртом «Вогні великого міста», якому й дав назву.

Довгий час Юрко Покальчук опікувався Прилуцькою виховною колонією для неповнолітніх. Їздив туди, навчав підлітків писати. Спільно вони видавали журнал-альманах. Олег каже: брат хотів сина, але не склалось. Може тому виховував хлопців із колонії.

А ще Пако був дивовижним оповідачем своїх пригод, хоч так і не написав автобіографії. Багато хто з його оточення нині згадує: коли Юрко заходив у кімнату, то заповнював собою увесь простір; коли він виходив, виникало враження, що ти залишився у порожнечі. Олег порівнює брата з кометою, яка на льоту затягує все навколо. Він умів бути всяким простором і часом.

«Юрко не був просто інгредієнтом, він був складною, добре збалансованою стравою», — згадує Олег «Джон» Сук, басист «Мертвого півня».

Тож і резиденція має бути не літературною, а мистецькою — аби не лишати без уваги жодну з ідентичностей Пако.

«Проект, який нас переживе»

— Коли ми прийшли з ідеєю до Олега, який нині є власником будинку, він одобрив наш задум, — розповідає Анна. — Наразі маємо багато напрацьованих матеріалів та дизайн-проект ревіталізації будинку.

«Дім Пако», окрім резиденції, матиме подієвий майданчик, майстерню та виставковий простір. Будинок дозволяє забезпечити митцям, які працюватимуть в резиденції, приватність завдяки окремому входу, водночас виставка залишиться відкритою для відвідувачів.

До ревіталізації самого будинку ще не дійшли, втім, на території вже проводять поетичні читання, камерні концерти, репетицію вистави театру «Гармидер».

Там неймовірний сад! Дуже атмосферний. Ідеально підійде для проведення подій у літню пору, — додає Анна.

Сад був важливим для Покальчуків. Життєво важливим у радянські часи. За родиною наглядали, тож батько наказував дітям: «Якщо зайде хтось чужий, запитає, чим ми займаємось, кажіть: вирощуємо сад».

Наразі VOL.Foundation готується до запуску краудфандингу, а театр «Гармидер» та його режисерка Руслана Порицька працюють над створенням вистави «Озерний вітер» за твором Юрка Покальчука, яку повезуть містами України. Книжку з однойменною назвою планують перевидати: щоб люди, які побачать виставу, змогли прочитати й сам твір.

Якщо все вдасться, каже Анна, то проект переживе саму команду. Подібно до того, як Юрко живе після смерті у своїй творчості.

Деколонізація: показати українське

Віртуальне повернення Сарцевича, як і створення резиденції «Дім Пако», немислиме без Луцька. Міста з великим потенціалом, який треба розкрити. Зробити це через людей, які раніше тут жили й досягали, створювали круті ініціативи, розвивали культуру.

// Говорячи про Луцьк, люди уявляють транзитне місто на заході країни, чий замок зображений на купюрі у 200 гривень. Такі проєкти працюють не тільки на видимість міста, а й на його успішність, — каже Елла Яцута. — Коли проактивне середовище Луцька зростатиме, будуть розширюватися можливості. Отже, місто прогресуватиме в економічній, культурній, освітній та оборонній галузях.

Робота з пам'яттю та актуалізацією імен важлива також у ширших, національних, процесах.

— Коли найважче, звертаєшся саме до культури, до того, що тебе може втримати, — пояснює Елла. — Тому ми слухаємо нашу музику, читаємо наші книжки, хочемо пишатися нашими героями. Хочемо відчувати свою самодостатність та силу, і культура тут відіграє значну роль.

— Нам нав'язували імперську історію. Наратив про те, що у нас немає нічого свого, що ми недонарод. Ці проєкти натомість доводять: наша культура завжди існувала, попри труднощі. Це історія про перевідкриття свого, — вважає Анна Єкименко-Поліщук. — Один із пунктів деколонізації — не боротьба з імперією, а вивчення свого.

Пишання тим, що ми українці, через людей, дотичних до творення України, через знайомство з культурним продуктом, який у нас завжди був дуже якісним.

Цінність — у відвертості. Елла запевняє: «Маємо розуміти, що це круті люди, які любили, ненавиділи, досягали, розчаровувалися. Щось їм вдавалось, щось — ні. Вони підводили, вони зраджували. Це були живі люди, але з величезним вогнем усередині. І як на мене, розуміння цих історій дає сили нам теперішнім не занепадати і творити далі. Навіть у часи війни та випробувань».

VOLume. VOLyn.

У 2020-му, коли «Фронтера» реалізувала вже згаданий проєкт про луцьких митців, команда почала говорити, зокрема, про художників Костя Шишка (який також був поетом і перекладачем), Сашка Валенту і Миколу Кумановського. Імена, добре знайомі старшому поколінню Луцька, менш відомі за межами міста і майже не знані молоді.

Водночас, не змовляючись із «Фронтерою», театр «Гармидер» створив виставу про Миколу Кумановського.

Два проєкти з повернення Кумановського в інформаційний простір почали заходити паралельно. Різні люди приходили до розуміння: коли знаємо своє минуле, краще розуміємо нас сьогоднішніх, — пояснює Елла Яцута.

Відтак органічним кроком для низки громадських організацій, які так чи інакше дотичні до роботи з пам'яттю на Волині, — «Алгоритму дій», редакції misto.media, театру «Гармидер», «Фронтери» та «Платформи візуальних стратегій» — стало створення VOL. Foundation. Метою фундації є збереження, переосмислення та популяризація творчості митців, пов'язаних із Волинню.

Елла каже: співзасновники вже мають досить потужну базу для побудови Фундації. Вона перейде від популяризації окремих імен до системної роботи з культурними постатями та їхньою спадщиною. Командам вдалося зібрати величезну кількість інформації та

речей, які можна презентувати в різних форматах на різні цільові аудиторії. VOL.Foundation у довготривалій перспективі охоплюватиме низку напрямів.

Це музей, тематичні цифрові архіви, науково-дослідний інститут, а також підтримка мистецької спадщини та сучасних митців, освітні курси, міжнародна співпраця та репрезентація Луцька.

Елла розповідає: Фундація також видаватиме книжки та створюватиме фільми. У планах і запуск артплатформи, яка об'єднуватиме сайти про кожного митця окремо.

«Маємо рухатися до самозарадності та інституційності, коли є чітка структура, розуміння, хто є засновниками, хто входить до наглядової ради, хто та як може розпоряджатися майном, — розповідає Елла. — Йдеться про національну спадщину, яку треба зберігати в належних умовах і презентувати на виставках в Україні та за її межами».

«Що буде після мене?»

— Поки в місті немає інституції державного рівня, яка може займатися дослідженням мистецької спадщини, робитимемо це самотужки, — каже Адам Харлампович, філантроп, співзасновник «Алгоритму дій», який ініціював створення Фондації. — Одним із референсів для мене став «Центр міської історії» у Львові, відкритий коштом швейцарця Гарольда Біндера.

Активна громадськість та бізнес підхоплюють функції держави там, де вона не справляється самотужки. Тому, пояснює Адам, підприємцям важливо підтримувати подібні проекти — це визначає, в якому середовищі ми житимемо та що передамо наступним поколінням.

Тренд на престижність фінансування мистецьких ініціатив Адам Харлампович пов'язує із двома причинами. По-перше, з початком великої війни багато людей, які впродовж життя будували капітал та репутацію, постали перед питанням: для чого це робилось? Що буде після? З'явився також запит на дослідження власних родоводів. По-друге, підтримка мистецтва бізнесом — відродження рольових моделей із української культури філантропії.

“Хочеться, щоб наступним етапом стала конкуренція меценатів за можливість підтримати конкретний проєкт, а не навпаки, як зараз, — каже Адам.

Етичність. Глибина. Прозорість

У 1995-му, на своє 70-річчя, Едвард Красінський, лучанин, який став одним із найвидатніших художників Польщі і чий роботи представлені у найкращих світових музеях, приїхав до рідного міста з виставкою «Нарешті у Луцьку». Деякі об'єкти митець подарував Художньому музею міста, але закладу, за чинним законодавством, не вдається поставити їх на баланс. Це можливо, коли йдеться про окрему картину чи скульптуру, але не у випадках з інсталяціями.

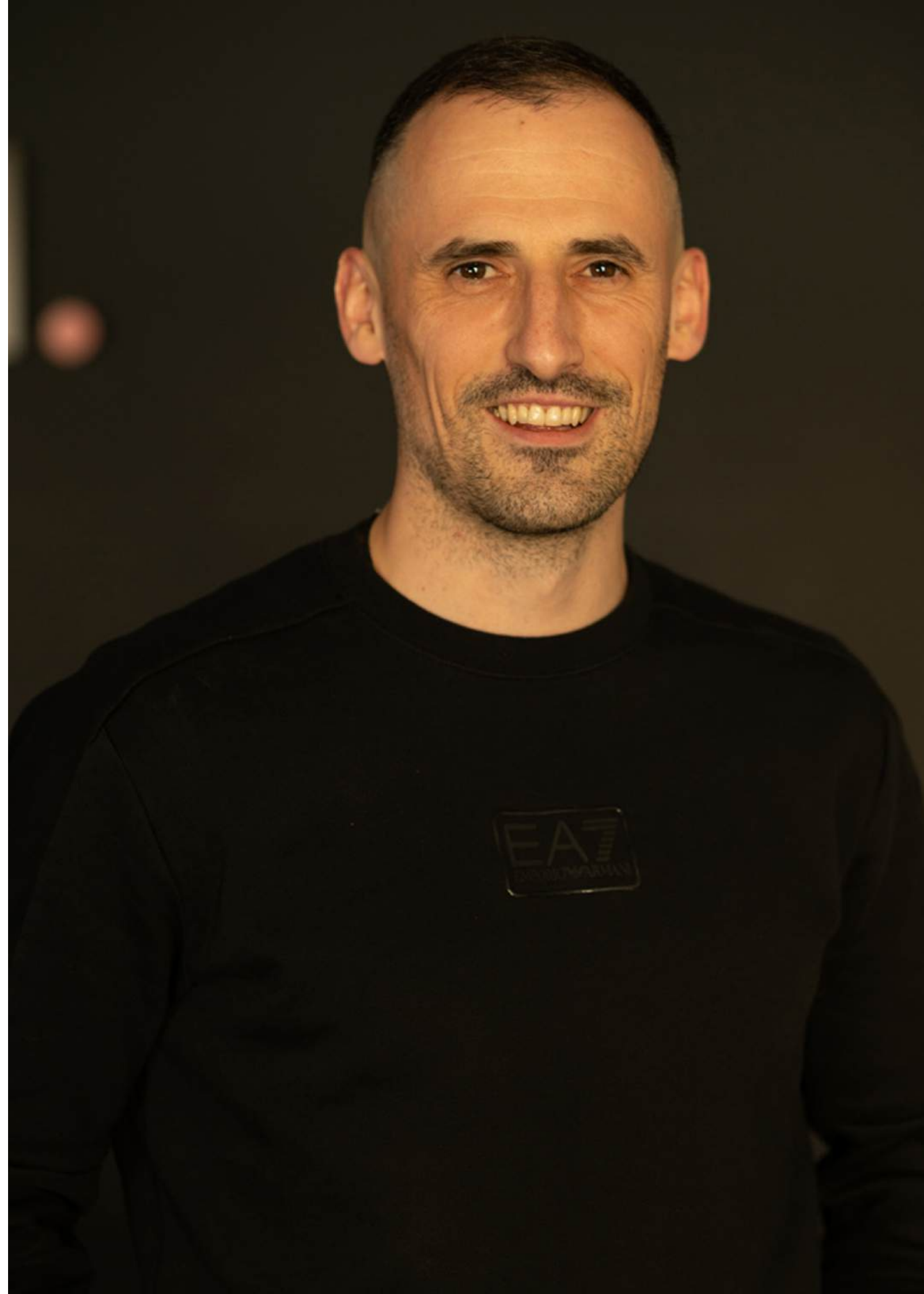
— Парадокс у тому, що в музеї є робота митця світового значення, через якого варто промотувати Луцьк та будувати мости між українською та польською культурами, однак заклад не може з цим нормально працювати, — розповідає Адам. — Це один із кейсів, який хочемо промотувати у VOL.Foundation. Звернутися до варшавської Фундації Едварда Красінського, взяти від них документи, щоб музей міг прийняти інсталяцію на баланс і якісно з нею працювати, або передати іншому закладу, або створити можливість для Фундації оперувати цим матеріалом на закордонних виставках.

// Коли ми почали досліджувати творчість Станіслава Сарцевича, знайшли друзів сім'ї, які мали слайди з його скульптурами, — розповідає Адам. — Ми показали, що наш задум — промотувати Луцьк через локальні імена, і люди почали самі приходити й ділитися.

Згадані проєкти мають і міжкультурний контекст. Це імена, які варто показувати світу й будувати партнерства на

рівні мінкультів, музеїв та приватних фундацій.

Як, наприклад, Красінський поєднує Україну з Польщею чи Покальчук — з іспаномовними країнами. Культурна дипломатія — один із наріжних каменів, які закладають у діяльність Фундації. Загалом, серед цінностей, які ідейники та співзасновники закладають у Фундацію, є три головні. Це етична робота зі спадщиною, митцями, сім'ями, авторським правом та суспільством загалом; глибина — занурення в досліджувані імена й історії; та прозорість на всіх етапах. Без цього немислима культура роботи з пам'яттю, що має стати надбанням наступних поколінь.

Текст: Олеся Богдан

Волинь

ЗВУЧИТЬ ГУЧНО

Як про неї допомагає розповідати Комунікаційна академія «КомА»

// Не просто створювати контент,
а розповідати історії, які резонують

Зробити Волинь видимою — таке завдання ставили перед собою у платформі «Алгоритм дій», коли запускали проєкт. Комунікаційна академія «КомА» стартувала з потреби знайти спеціаліста для себе — і за пів року роботи зростила 60 фахівців із комунікацій.

В академії не просто навчають створювати контент, а надають практичні поради й знання для розбудови комунікаційної стратегії. Відкритий до кожного, хто відчуває бажання змін, навчальний курс розрісся до професійного середовища. Працюючи кожен у своїй організації, комунікаційники створюють спільноту, яка приваблює людей залишатися в місті й розвивати його.

Про комунікаційну академію «КомА»:

Катерина Бохинська

3 ідеї — у спільноту: як задум став освітнім проєктом

У перший день серпня 2025 року обійстя родинного будинку Юрка Покальчука повнилося людьми. Тут зібралися лучани й гості міста, щоб дізнатися, як стара садиба, де колись мешкав письменник, заживе новим життям. Організатори презентували проєкт «Дім Пако» — креативний простір, що поєднуватиме в собі міжнародну резиденцію, творчу майстерню, екскурсійний простір та подієвий майданчик.

«Не наступайте на любов...» — голос письменника з колонок звучав так живо, ніби звертався до присутніх. Архівний запис оживив Юрка Покальчука — і найбільше запам'ятався того дня Вероніці Новосад, яка нещодавно долучилася до команди проєкту «Дім Пако». Раніше дівчина працювала комунікаційницею як волонтерка, та завжди шукала, де можна поглибити свої навички. Згодився б цілісний курс, щоб зібрати теорію й практику для платформи в одному місці й щоб працювати на реальних прикладах — ось чого прагнула Вероніка.

Оголошення про набір на навчання до комунікаційної академії «КомА» у березні 2025-го виявилось вчасним для дівчини. Переглянувши список тем і спікерів-викладачів на курсі, Вероніка не вагалася. Невдовзі надійшла відповідь на заявку: участь підтверджена.

Найбільш натхненною для дівчини стала практика на реальних кейсах і можливість бачити, як нові підходи до комунікацій одразу дають результат. Експерти

й колеги з різних сфер та регіонів ділилися з учасниками курсу досвідом.

“Я очікувала лише знань, а отримала трансформацію, — ділиться Вероніка Новосад. — «КомА» відкрила для мене, що комунікації можуть бути не просто професією, а способом творити зміни. Саме тут я знайшла своє місце у сфері й людей, поруч із якими хочеться рости далі.

Команда Вероніки працювала над комунікаційною стратегією для організації Fox House — простору у Луцьку, де діти з різними освітніми, фізичними, розумовими й психологічними потребами навчаються і розвиваються разом.

«Важливо не просто передавати інформацію, а створювати середовище, де кожна дитина залучена та має змогу соціалізуватися, розвиватися емоційно й інтелектуально, — і все це комунікувати назовні», — описує Вероніка той досвід.

Академія «КомА» навчила її не просто створювати контент, а розповідати історії, які резонують. Цей підхід Вероніка використовує в «Домі Пако»: говорить не лише про простір, а про пам'ять, людей і сенси, які стоять за ним. Серцем комунікації називає людей, які її втілюють. Вони діляться історіями, світлинами, цитатами, розповідають про минуле. Слогани про Юрка Покальчука, зібрані з різних куточків світу — від

Луцька до Парижа, передають енергію письменника.

Вероніка вважає, що для регіонів освітні ініціативи, як-от «КомА», — шанс покращити якість комунікацій, створювати власні історії, будувати спільноту й робити локальні проєкти помітними на глобальному рівні.

Ідейна натхненниця академії Катерина Бохинська до 2024 року очолювала відділ комунікацій в «Алгоритмі дій», а нині продовжує працювати з окремими проєктами команди. Серед них і запуск «КомА» — Катерина розробила програму курсу й стала кураторкою першого потоку комунікаційників.

Усе почалося з того, що вона шукала партнерів у комунікаційний відділ. У команді вже працювали чотири фахівці,

проте довго не могли знайти п'яту людину. Тому в «Алгоритмі дій» вирішили не просто «виростити» комунікаційника собі в команду, а створити спільноту: через навчальний курс, нетворкінг та освітні події, роботу з університетом, бізнесами й громадськими організаціями.

Команда «Алгоритму дій» опрацювала понад десяток анкет потенційних роботодавців, що надходили у Дія.Бізнес у Луцьку щодо пошуку комунікаційників. Зіставивши резюме й запити роботодавців, дійшла висновку, що навчання молоді вирішує кілька питань водночас — дає їм омріяну роботу й зупиняє міграцію в її пошуках.

Під час створення курсу команда врахувала воєнні реалії та особисті обставини всіх студентів. Мама в декреті, студентка, жінка, чоловік якої перебуває в російському полоні, — за кожною людиною стоїть її історія. Для багатьох «КоМА» стала не просто навчанням, а простором підтримки, дружби й адаптації до нинішніх життєвих викликів.

Організатори не ставили вимог — як-от досвід чи місце проживання. Головне — бути готовими до практики.

Усі вхопилися за можливість та всотували знання. Ми намагалися враховувати ментальний стан кожного під час війни — думали, як краще комунікувати задля гнучкості навчання, — пояснює Катерина.

Ми створювали це навчання ще й для того, щоб волинська молодь мала більше умов для роботи. Щоб застосовувала свої таланти тут, а не деінде. І, понад те, — заохочувала ще й мешканців інших регіонів приїжджати до Луцька жити, бо це місто зі сприятливим кліматом, — пояснює Катерина Бохинська.

На старті проєкт працював із грантовою підтримкою від IREX, потім почав допомагати місцевий бізнес, що повірив в ідею. На комунікаційному курсі «КоМА» навчає фахівців із нуля. Два потоки навчання зібрали по 30 студентів. Для багатьох відібраних учасників безплатне навчання стало шансом, раніше недосяжним через вартість курсів у кілька десятків тисяч.

Стратегія в дії: як навчатися і працювати водночас

Олену Ємець на курс привела любов до саморозвитку і ще допитливість: якою є робота комунікаційників зсередини? Доти дівчина працювала в медіа й навчалася на магістратурі на маркетингу.

Щосуботи Олена мала змогу обмінюватися враженнями й корисними контактами. Ба навіть перший урок — знайомство — був влаштований так, що організації, які розвивають Луцьк, презентували себе студентам, поділений на групи. А ті надалі вже мали пряму взаємодію з ними: телефонувати, пропонувати, будувати стратегію максимально персоналізовано до конкретної організації. У всіх випадках була налагоджена безпосередня комунікація без втручання організаторів.

Так упродовж двох місяців студенти під опікою менторів не лише вивчали теорію комунікаційної стратегії, а й втілювали її на практиці. У роботі з громадськими організаціями та культурними інституціями вчилися будувати стратегії, писати тексти для медіа, створювати контент для соцмереж. А ще — дізнавалися, як справлятися з кризами й презентувати себе на ринку праці. У фіналі випускники академії презентували свої проєкти, а організації бралися втілювати ці стратегії в життя.

Кожен із двох потоків мав кураторку-наставницю, яка супроводжувала студентів, давала фідбек на завдання, підтримувала й надихала. Такий контакт робив навчання персоналізованим і гнучким.

Серед викладачок — експертки з різних сфер: PR та маркетинг-фахівчиня Юлія Петрик, співзасновниця агенції А+F Ріта Фломбойм, прессекретарка віце-прем'єр-міністра з інноваційного розвитку освіти, науки та технологій Сніжана Ракчєєва, медіаменеджерка та керівниця misto.media Людмила Яворська, експертка зі стратегій та управління кампаніями у сфері технологій, фінансів і безпеки Євгенія Коваленко, експертка зі стратегічних та бренд-комунікацій, міжнародного PR Олександра Литвиненко, консультантка зі стратегічного маркетингу, комунікацій та PR Ірина Новосад, HR-консультантка Юлія Кудіна, проєктна менеджерка команди з диджитал-маркетингу idell, копірайтерка та SMM-ниця Юлія Нікіпюк, комунікаційниця, кураторка другого потоку курсу, авторка Telegram-каналу «БЛІЦ» Анна Абліцова. Кураторка першого потоку Катерина Бохинська також була й у ролі лекторки.

Поза тим, академія визначила для себе ще одну місію: щоб Волинь звучала гучно. Щоб місцевий бізнес і громадський сектор мали достатньо голосу для зростання. Що більше в Луцьку буде фахових комунікаційників, які вміють вибудовувати діалог, залучати партнерів і ресурси, то більше проєктів, інвестицій та можливостей з'являтиметься в місті й області. Це прямий шлях до розвитку креативної економіки, зростання спільноти й підсилення позицій регіону. Ключем до гучного звучання Катерина називає фахівців із комунікацій, здатних розробляти стратегії, що спрацюють у довгій перспективі.

Для двох потоків випускників шлях розвитку й підтримки не завершується після випускного. Адже «КомА» створює всі умови, щоб зростання не завершувалося із фіналом курсу, а тільки починалося.

Лекція Анни Абліцової

Fox House

Інклюзивний центр, який надає послуги психологічної та логопедичної корекції. Із 2022 року центр розширив діяльність, надаючи психосоціальну підтримку родинам, що постраждали від війни. Вони консультують, проводять діагностику й комплексно працюють над подоланням порушень розвитку, пом'якшенням наслідків освітніх втрат, формуванням життєстійкості.

Zero Waste Lutsk

Ініціатива, що з 2021 року працює в Луцьку й допомагає містянам зрозуміти цикли життя їхніх відходів. Вони проводять лекції, навчання та консультації для молоді та бізнесу, а віднедавна організують екскурсії на полігон твердих побутових відходів у Брищі, щоб наочно показати масштаби споживання і слід, який кожен залишає за собою.

Волинський краєзнавчий музей

Головний музей Волинської області — осередок дослідження та збереження історичної, культурної, природничої спадщини Волині.

Волинська обласна бібліотека для юнацтва

Перша бібліотека на Волині, яка дала доступ відвідувачам до інтернету та створила електронний каталог. Команда активно працює над популяризацією читання серед молоді, проводить культурні, інтелектуальні та мотиваційні заходи, розвиває міжсекторальну співпрацю та партнерство.

Ніна Богуш

ГО «Брейншторм»

Волинська спільнота, що з 2015 року розвиває цікаве та змістовне дозвілля. Тут можна взяти участь у дебатах, тренінгах, змаганнях із робототехніки чи створених ними повітряних зміях, квізах та інших активностях для розвитку критичного мислення і розширення світогляду.

ГО «Велика Ідея»

Об'єднання молодих та ініціативних людей, які прагнуть творити краще майбутнє для свого міста, громади та країни, втілюючи можливості особистісного розвитку молоді.

ГО «ДЕ ЦЕ БУЛО?»

Волинська культурна платформа. Втілює проекти культурного спрямування, об'єднує людей та надихає креативні спільноти й популяризує імідж Волині.

Молодіжний центр «Семиярусна гора»

Громадська організація, яка досліджує міські питання, займається міським дизайном, а також поширює свої ідеї за допомогою культури та просвітництва.

Віра в людей та сенси: як «КомА» гуртує комунікаційну спільноту

Від навчального курсу «КомА» розрослася до середовища, де народжуються професіонали, що роблять Волинь видимою.

Уже під час першого потоку до академії почали звертатися бізнеси й HR-менеджери — просили поради фахівців або поширити їхні вакансії. Випускники «КомА» відповідали цим запитам. Нову роботу одразу після навчання отримали сім випускниць. Катерина Бохинська найбільший вплив академії вбачає саме в людях, які отримують роботу комунікаційників, налагоджують партнерства між бізнесами, об'єднуються та запускають власні ініціативи.

Поступово команди формували маленьку спільноту, що продовжувала жити й після завершення курсу: додаткові лекції, майстер-класи, нетворкінг, навіть воркшопи з ораторського мистецтва й театру — усе це залучало нових людей і плекало середовище.

Випускниці та випускники зустрічаються за кавою або на спільно організованих подіях. Для багатьох «КомА» — це ще й місце, де тебе розуміють, приймають і підтримують під час викликів, продиктованих життям та війною. Вони також підтримують одне одного в чаті, обмінюються порадами й планують спільні проєкти. У Луцьку зростає спільнота фахівців, які хочуть розвиватися на місці.

«Учасниця з першого потоку навчання заснувала громадську організацію «Не пошепки», де навчають батьків говорити з дітьми про секс-освіту. Вона познайомилася з SMM-фахівчиною, яка також навчалася в академії. І двоє досі працюють разом. Комунікаційниця «Фронтери» підвищила у нас кваліфікацію — і домовилася про співпрацю з комунікаційницею в інтернет-провайдері».

Так нетворкінг і пряма комунікація обертаються новими проєктами й співпрацями», — розповідає Катерина Бохинська.

Ще під час навчання учасникам радили, що краще спрацює в резюме. Згодом надіслали перелік вакансій. Олена Ємець подалася на посаду комунікаційниці до Центру стратегічного маркетингу «Концепторія» — і після співбесіди почала працювати.

Такий імпульс отримала й Ірина Зірук — випускниця академії, яка згодом стала PR-асистенткою Катерини Бохинської. До навчання Ірина працювала проєктною менеджеркою в IT-сфері. Звільнившись, не знала, куди рухатися далі, — доки у соцмережах не вигулькнув анонс про набір на навчання в «КоМА». Ірина ставила собі за початкову мету підтягнути теорію й краще зрозуміти, чим займаються комунікаційники, щоб визначитися, чи це справді її. Раніше вона не надавала великого значення комунікаціям: здавалося б, це щось очевидне. Кожна субота, зустрічі та спілкування з колегами переконували, що це не так.

На курсі Ірина вперше працювала з громадською організацією «Брейн-шторм», що опікується інтелектуальним дозвіллям молоді Волині. Тепер у роботі комунікаційниці використовує всі знання, отримані на курсі, — особливо про пітчінг й пресрелізи. Навчилася чути команду, цінувати різні думки. А ще — побачила, скільки роботи залишається невидимою для погляду зовні та як вона водночас впливає на всі процеси.

З подачі академії також вдалося запустити навчання з антикризових комунікацій у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Свій авторський курс студентам читатиме Ірина Новосад — викладачка «КоМА» та співзасновниця «Концепторії». Загалом робота з формальною освітою — наступний вектор реалізації проєкту. Після написання програми курсу з антикризових комунікацій університет запросив Ірину Новосад і Людмилу Яворську розробляти інші навчальні модулі.

Public Talk за участі Анни Абліцової, Сніжани Ракчєєвої та Людмили Яворської

Це має великий вплив на студентів, бо обидві викладачки — практики, які мають низку кейсів, а також потужний нетворк, щоб потім допомогти студентам знайти свій шлях у роботі.

Команда академії не проти ділитися з іншими містами й громадами своєю освітньою моделлю. Безплатне поширення своїх матеріалів, лекцій, схем «КоМА» розглядає як внесок у глобальну мету — розвиток екосистеми комунікацій в Україні. Щоб голосно звучала не лише Волинь.

Катерина Бохинська радить усім вірити в початківців — у їхні ресурс та енергію. Давати імпульс, щоб отримати результат.

Перевернути місто на 360°

// Програма-вузлик: як усе почалося

У ніч на 6 липня 2025 року Анастасія Гуліта не спала. Нотувала, схилилася над схемами, оформлювала на папері думки, які виношувала вже багато місяців. За ніч прописала ідею, яка жила в її думках два роки. Так з'явилася програма *misto.360°* для якісних змін у Луцьку.

Напередодні Анастасія з колегами організувала «Ідеатон» — захід для обміну досвідом та пошуку ідей за формулою: помітити проблеми, перетворювати їх у рішення, а рішення — у проєкти. Ця подія надихнула дівчину за такою ж логікою оформити задум, що мав об'єднати ключових гравців у місті — від влади до бізнесу та небайдужих мешканців.

«Ідеатон» підсвітив для Анастасії факт: маючи справу з якоюсь міською проблемою, люди часто не спираються на

факти, дослідження або наявні рішення. Бракує платформ, щоб люди або організації, які мають певну експертизу, могли нею ділитися.

«Від початку роботи в «Алгоритмі дій» я мала візію: всі проєкти в місті врешті мають зійтися в одній точці. Наприклад, Urban Vision Lutsk не просто проводять урбаністичні дослідження, а формують базу даних для дизайнування концепцій та проєктів. Дія.Бізнес у Луцьку, крім іншого, інтегрує підприємців у життя міста. Хочеться, щоб якомога більше ініціатив, і поза екосистемою «Алгоритму», працювали за такою логікою», — розповідає Анастасія.

Тож усі проєкти, як ниточки, мають сплестися в один вузол.

Менторство для громадських організацій: стратегічний підхід

У Луцьку, як і в кожному місті, є головні гравці, що визначають його майбутнє: бізнес, громадський сектор, влада, ініціативні жителі. Усі вони враховані в концепції misto.360°.

// Чи можуть усі ці гравці існувати окремо? Звісно, але тільки взаємодія гарантує розвиток, — вважає Анастасія.

Для кожного такого гравця є своє рішення. Наприклад, для громадського сектору це стала підтримка завдяки менторству. «Алгоритм дій» планує створити модель постійного консалтингового супроводу — one-stop-hub (коли в одному місці зібрані всі потрібні послуги). Серед такого переліку: стратегічне та операційне управління, фандрейзинг, фінанси, юридична складова тощо. Усі ці послуги можна буде знайти на спеціальному порталі, так само як і записатися на консультацію або подати заявку на менторство.

Частково це вже втілюється: фахівці з «Алгоритму дій» надають консультації та підтримують громадські організації, але у час поміж завданнями своїх проєктів.

Керівниця платформи «Алгоритм дій» Елла Яцута розповідає, що напрям консультацій та менторства виник органічно: знайомилися з організаціями, розмовляли, робили спільні проєкти. Щоб зрозуміти, хто справді готовий працювати стратегічно. Адже бачили, що є прогалини:

// Людей з ідеями є багато. Готових їх втілювати — значно менше, — каже Елла. — А тих, хто мислить великими системами і може діяти стратегічно в довгостроковій перспективі, — і поготів.

Тож за роки співпраці склалася мережа (екосистема) організацій, з якими «Алгоритм дій» впроваджує масштабні ініціативи. Мають і гранд-ідею — створити в Луцьку сім креативних хабів, довкола яких об'єднуються спільноти, бізнеси, інституції з різних сфер — культура й мистецтво, інвестиції та креативні індустрії, освіта, наука, медіа. Бачення в тому, аби не сам «Алгоритм дій» рухав кожен із хабів, а активні місцеві спільноти-партнери.

Щоб цього досягнути, потрібні самозадавні громадські організації та соціально відповідальний бізнес. Спілкуючись із громадським сектором Луцька, Елла з командою помічала закономірності. Є проблеми, з якими зіштовхуються всі команди, — наприклад, нестача ресурсів чи фахівців. Хорошу ідею можна підтримати фінансово чи допомогти залучити грант, але що буде після її втілення? Чи ця ідея вписується в загальну стратегію та відповідає цілям ГО? Чи є ГО достатньо спроможною, аби планувати на 3-5 років уперед? Іще й з урахуванням контексту війни.

Тому, окрім власне фінансової підтримки, «Алгоритм дій» почав допомагати будувати процеси, скеровував та менторив спільноти, організації. Зараз таких близько десяти й запит постійно зростає. Завдяки програмі misto.360° співпраця буде поглиблюватися.

Хоч це й набагато складніше, ніж просто дати комусь фінансування на втілення проєкту, але спрацює на розвиток усього міста.

Із кожною командою працюють індивідуально — комусь важливо налаштувати фінансовий менеджмент чи фандрейзинг, допомогти знайти партнерів, підсилити комунікацію, обрати CRM-систему і так далі. Головне — будувати системи й укріплювати фундамент.

«Всі або занадто захоплюються гасінням поточних пожеж, або йдуть у довгострокові плани і тижнями будують стратегії, які потім лежать непотрібними документами, — міркує Елла Яцута. — Тому важливий баланс між поточною і стратегічною роботою».

Саме з таким запитом менторства звернулася Ірина Корнелюк, проєктна менеджерка ГО «місто.ребут».

«Мені було важливо знайти спосіб, як будувати внутрішню звітність та системи відстежування завдань, який не перетворюється на мікроменеджмент, а дає простір і команді, і мені самій працювати без зайвого тиску, — розповідає Ірина. — Елла поділилася досвідом, як вибудувати цю систему так, щоб вона була гнучкою та зрозумілою кожному в команді».

Менторство триває довго, але вартує того. За умови системної роботи вже за кілька років у Луцьку можуть постати великі креативні хаби, рух яких уможливають саме громадські організації. Вони ж, своєю чергою, вчитимуть наступні ГО — це як кола на воді.

У Влада Почебули, CEO Волинської культурної платформи DCBL («Де це було?») співпраця з «Алгоритмом дій» розпочалася зі спільного фокуса на розвитку вуличних культур. Разом вдалося організувати в Луцьку публічний

показ олімпійських змагань із брейкінгу, а ще DCBL стала партнером благодійного танцювального джему COZY JAM.

«Співпраця переросла у системнішу: інституційна підтримка, менторство, допомога у формуванні стратегії організації, консультації з фандрейзингу та можливостей для розвитку», — каже Влад.

У 2025-му «Алгоритм дій» запросив Волинську культурну платформу «Де це було?» стати одним із партнерів у ревіталізації фабрики «Лучанка» — щоб перетворити історичний промисловий об'єкт на креативний кластер. Це один із семи хабів, про які розповідає керівниця платформи «Алгоритм дій».

Є ідея розробити портал, який міститиме опцію записатися на первинну консультацію, щоб загалом зрозуміти, куди рухатися, де є процеси з прогалинами, і отримати погляд збоку. Також будуть доступні консультації вузького профілю зі спеціалістами з комунікацій, стратегування чи операційних процесів, побудови команди чи фандрейзингу, довготривале менторство з глибоким опрацюванням усіх питань та освітні події.

“Немає такої неприбуткової організації, яка зовсім не потребує погляду збоку або допомоги, — каже Елла Яцута.

Навіть досвідчені організації можуть потребувати підсилення в нових для них процесах, до того ж постійно з'являються новачки у громадському секторі — і для них теж стануть корисними такі можливості.

Лучани, бізнес і влада: як взаємодіяти комплексно

Ще одна частинка пазлу — лучани. Вони вже залучені до життя Луцька, приходять на зустрічі, лекції. На воркшопі від Urban Vision Lutsk про потенціал міста завітала пенсіонерка зі старими фотографіями своєї вулиці. Вона розповідала про минуле: своє й простору навколо себе.

Взаємодія бізнесу з громадським сектором — теж у фокусі проєкту. Анастасія Гуліта каже, що бізнес та громадські організації часто говорять різними мовами, хоча можуть мати спільні цілі. Зв'язок між ними варто посилити завдяки об'єднаним форумам чи нетворкінг-сесіям у форматі speed-dating: за обмежений час (5-7 хвилин) представники компаній чи ГО знайомляться, обмінюються контактами для співпраці.

Майбутній портал, який планують розробити як один із ключових компонентів програми, також покращуватиме взаємодію бізнесу з громадським сектором. До прикладу, планується каталог найкращих соціальних проєктів та концепцій, інформація про потужні громадські інституції чи навпаки новачків, яких радять підтримати. Це допоможе бізнесу знаходити ініціативних людей, з якими варто співпрацювати. Елла Яцу-та каже, що часто бізнес не має такої інформації й не розуміє, як цих активних людей шукати.

“ Бізнесу теж треба допомагати шукати партнерів серед ГО, розповісти, які можуть бути механіки й інструменти взаємодії. І як її побудувати так, аби обидві сторони досягнули планованого ефекту й результатів.

Це корисно і для громадського сектору, бо партнерство — це завжди про спільні зусилля.

У перспективі — програма допомагатиме бізнесам розбудовувати корпоративну соціальну відповідальність. Підприємці зможуть отримати консультації щодо створення власних КСВ-ініціатив, зокрема з юридичних і бухгалтерських питань, вибору інструментів та комунікації з аудиторією.

Ще одним пунктом на шляху до міста, де панують відкритість і плекають інновації, є взаємодія з владою. Анастасія пригадує, що нещодавно міська влада відкрила бізнес-центр у Луцьку та запросила представників громадського сектору й підприємців. Важливо чути одне одного й послідовно поглиблювати цей діалог. Саме тому в межах програми misto.360° теж планують проводити різноформатні події, щоб зміцнювати співпрацю між владою, громадою та бізнесом.

Архітектура міських зв'язків: Луцьк як точка притягання

У концепції програми Анастасія визначає «Алгоритм дій» як «архітектора міських зв'язків» — команду, яка може об'єднати громаду навколо Луцька. Але йдеться не так про управління, а більше про синхронізацію дій:

«Кожна дія розпочинається з чийогось бажання, з ініціативи і вибору стояти на своєму. Залучити людей та ресурси, переконати, довести до кінця — це і є завдання архітектора».

360 градусів — це метафора того, як програма «обкрутить» місто, поверне його. Це ще й кут огляду на 360 — ніхто не залишається поза фокусом уваги, бо в місті важливі всі.

Не варто одягати рожеві окуляри: мовляв, запустимо програму — і Луцьк одразу стане іншим. Анастасія пропонує виміряти результат по-іншому:

// Коли люди відчують позитивні зміни і почнуть позбуватися скептицизму. Коли з'явиться розуміння того, як все працює у місті. Ось що буде успіхом. Коли всі ці проекти спрацюють, ми побачимо ефект, але це — гра в довгу, на перспективу багатьох років.

Є ще один критерій успіху — коли до міста їхатимуть люди, бо тут запроваджені рішення, яких немає деінде.

«Йдеться не просто про інфраструктуру. Це про формування нового іміджу Луцька — як міста, що створює унікальний досвід і змінює уявлення про те, якою може бути Україна. Якщо робити — то одразу на такому рівні, щоб викликати міжнародну цікавість», — ділиться Анастасія.

Вона впевнена, що варто думати і про «невидимі» речі: ідентичність, символи, сенси. Адже місто — це не тільки архітектура й вулиці; це ще й наратив. Програма misto.360° має наче огорнути Луцьк. З'єднати невидимі точки та снувати нові зв'язки. Стати можливістю для містян краще пізнати власне місто і відчувати, що їхні голоси важливі. Підтримувати громадський сектор та відкрити для бізнесу можливість інвестувати у сталість міста. Зробити довіру до міської екосистеми новим неписаним правилом.

// Луцьк має шанс стати містом, де історія й майбутнє зійшлися у гармонії, — каже Анастасія. — Програма misto.360° — перші кроки на цьому шляху.

Прочитати місто

Як misto.media пише історію Луцька, в якому хочеться жити, і зводить містки між спільнотами

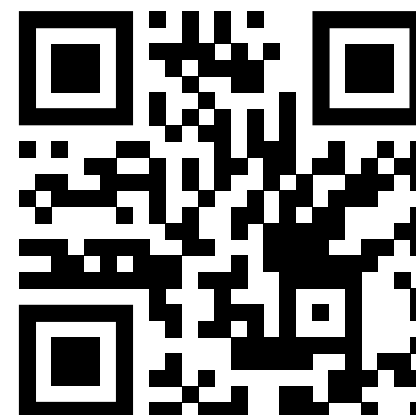
Перші тексти йшли в шухляду. Коли у лютому 2024 року команда луцьких медійників-однодумців вирішила створити власний проєкт, у них не було онлайн-платформи, де б статті виходили у світ. Їх вела ідея та принципи, про які домовилися на старті: бути чесними, незалежними, новими. Розповідати не лише про міські події та проблеми — подібно до того, як це роблять інші, а й про містян як рушіїв змін. Тим самим — мотивувати інших долучатися до них.

Щодня журналісти збиралися редакцією. Писали, фотографували, добирали ілюстрації, радилися, жартували, планували наступні матеріали — і відкладали їх. У наступні кілька місяців жартома називали себе «найпродуктивнішим медіа без сайту». Він запрацював улітку того ж 2024-го.

Не минуло й кількох місяців від старту, коли одного дня пролунав телефонний дзвінок до редакції. Жінка дякувала за статтю про те, як військові можуть отримати водійські посвідчення на пільгових умовах. Цікавилась: а як може скористатися послугою і вона? Головна редакторка Тетяна Приймачок узялася радити їй луцькі автошколи, як жінка перебила: «Я ж із Ірпеня».

Якщо перші тексти йшли в шухляду, то наступні розходилися далеко за межі Луцька. Редакція стала голосом конкретного міста, який лунає всією Україною.

Сайт misto.media:

Від ідеї до зростання: як зароджувалося misto.media

Зростити незалежне видання на волинському ландшафті означає пройти нелегкий шлях. Журналісти призвичаїлися до рутини: тиск, джинса, політичні баталії та клікбейтні сенсації, про які всі забували вже наступного дня. Не всі хотіли так працювати. Повільна, вдумлива журналістика у таких умовах стала б як оазис для тих, хто любить думати й діяти. Та щоб його виплекати, потрібна підтримка.

Із платформою «Алгоритм дій» редакція познайомилася, коли готувала матеріал про їхні ініціативи з розвитку креативної економіки Луцька. Людмила Яворська, медіаменеджерка та керівниця проєкту misto.media, аргументувала співзасновникам «Алгоритму», чому екосистемі ініціатив із розвитку міста потрібне незалежне медіа.

«Я готова його зробити — але якщо буде повне невтручання в редакційну політику», — сказала вона Адаму Харламовичу, підприємцю та філантропу. І Вадиму Махомеду — CEO і засновнику компанії idell — диджитал-партнера «Алгоритму» у всіх можливих проявах і лідера ринку зі створення медіа в Україні. Згодом компанія допоможе із запуском misto.media: розробкою сайту, дизайном та диджитал-маркетингом.

Людмила склала перелік табу: не вказувати, що публікувати, не правити текстів тощо. Таке вона проговорила на березі: чітко окреслила межі; перед тим, як потиснути руки, слід домовитися про абсолютне невтручання. Вадим і Адам натомість дивувалися: «Такий контроль існує?».

Так Людмила зрозуміла: перед нею — люди її системи координат. Менторкою misto.media стала репортерка Олена Лівіцька, яка допомагала команді в роботі з довгими форматами, зокрема репортажами.

«Коли з'явилася можливість створити misto.media, перше, що я зробила, — зустрілась з Оленою Лівіцькою і запитала, чи підтримає. Чи так само, як я, вірить: у Луцьку можливо дати життя іншому, вільному медіа? Олена відповіла ствердно, і в цей момент я зрозуміла: у нас все вийде».

Відчувати місто: експерименти й відповіді

Тетяна Приймачок взуває білі кеди й сідає у тролейбус. Кеди крокують то бруківкою, то асфальтом, вбираючи в себе пил міста. Найгірше стається під кінець тижня, коли дощ підступно залишає на взутті брудні патьоки.

Тетяна не просто носить білі кеди. Це редакційний експеримент: перевірити, наскільки вулиці Луцька дружні до світлого взуття. Як довго вбережуть його від плям та бруду і що можна вдіяти, аби місто, а отже, й взуття його жителів, зберігали чистоту, — ось про що пише журналістка та головна редакторка *misto.media* Тетяна Приймачок. Можна боротися з хаосними паркуваннями та стежити за чистотою на будівельних майданчиках. Обирати громадський транспорт і висаджувати рослини в ґрунт. Міський бруд та пил впливають не лише на взуття, а й на людське здоров'я.

Тетяна Приймачок, медійниця з досвідом, приєдналася до *misto.media*, коли видання тільки зароджувалося. Натоді вона перебувала в декретній відпустці й просто хотіла писати тексти. Команда ж розгледіла у ній фахівчиню, здатну задати тон новому медіа. Посада головної редакторки стала для Тетяни викликом і водночас можливістю.

Експерименти й пошук відповідей на запитання «чому?» — звична для редакції справа. Взяти термометри й виміряти різницю між температурою у центрі міста та в парку, коли надворі літня спека. Куди — й чому — зникла річка Глушець? Навіщо місту дерева?

// Це не просто експерименти заради досвіду, — зауважує Тетяна. — Це пошук рішень, як облаштувати життя у місті комфортніше. Це спроба відчувати місто тілом, не лише розумом.

Люди, що працюють у редакції, мають різний досвід і спільну любов до своєї громади. Є ті, хто працює з новинами, щоб читачі відчували щоденний ритм життя Луцька. Є ті, хто занурюється в аналітику та людські історії. Хто пропонує відчувати місто через репортажі й інтерв'ю. Хто розповідає історії через колір, кадр і композицію.

Із сайту *misto.media* Луцьк постає повним життя, подій та ініціатив. Сучасність переплітається з минулим у щоденних маршрутах лучан. Вивіски хіпстерських кав'ярень сусідять із тінями старих фасадів.

Сила, що об'єднує: проект «Місто, рухайся!»

За півтора року повноцінної роботи редакція виплекала простір для людей, які змінюють місто своїми вчинками. Митці, музиканти, підприємці, волонтери, учителі — ті, хто не чекають змін, а самі їх творять, — в особі misto.media знаходять союзника й партнера. Серед них проект «Місто, рухайся!», втілений з програмою Urban Vision Lutsk, що визначає потенціал міста й залучає лучан до формування спільної візії, та Луцькою міською радою. «Місто, рухайся!» заохочує містян до активного способу життя й водночас об'єднує їх у спільноту. Тренування просто неба — від спортивного орієнтування до велопрогулянок, від вправ на турніках до скандинавської ходьби — мали на меті показати, що вуличний простір добре надається для спілкування й фізичних активностей.

У проекті є аналітична частина, що досліджує різні сторони міського життя — зокрема й доступність спортивної інфраструктури. Команда вивчає, де розташовані спортивні й рекреаційні простори в Луцьку, у якому вони стані і як їх можна розвивати, щоб місто було зручним для активного відпочинку. Це формує нове розуміння спортивної інфраструктури: не як будівель чи стадіонів, а як живого середовища, де спорт — спосіб бути частиною міста.

Лучанка Світлана Васькевич — професійна боксерка, фітнес-тренерка, кандидатка в майстри спорту з боксу та кікбоксингу — вперше ступила на ринг, коли їй було 11 років. Із misto.media Світлана познайомилася, коли отримала запрошення провести відкрите тренування з боксу в межах «Місто, рухайся!».

Усі вони стали такою собі спортивною родиною: позитивною, легкою на підйом, — розповідає тренерка. — Люди напрацювали між собою зв'язки, спілкуються. Хоч мають різні професії та досвід, згуртувалися.

Дослідження
«Місто рухається»:

Напередодні заняття Світлана хвилювалася: мала проводити його поза спортзалом, у незвичних для себе умовах. Тривога вщухла, коли всі почали рухатися: спортивний адреналін давався знаки. Світлана демонструвала, як правильно тримати стійку, завдавати удару і зберігати легкість у русі. Перед собою Світлана Васькевич бачила юрбу нових, відкритих, активних людей різних професій. Упізнає їх тепер у місті на різних подіях або й просто на вулицях.

Для самої ж Світлани участь у проекті стала точкою особистого зростання. Якщо раніше жінка вважала себе тренеркою тренувального залу, то завдяки участі в проекті почала позиціонувати себе як тренерка з боксу. «Місто, рухайся!» спрацювало для неї як своєрідна реклама — про неї дізналося більше людей, зросла впізнаваність і кількість клієнтів.

Це тренування переросло в постійну співпрацю — Світлана тренує дівчат, які приходять до неї на бокс не за спортивними перемогами, а за емоційним розрядом: щоб випустити пару після важкого дня або відновити сили.

Подібні ініціативи розвивають місто й надихають громаду, вважає тренерка. Також вона виношує ідею організувати проєкт на підтримку військових, зокрема тих, хто має ампутації: щоб спорт допомагав їм не лише фізично, а й емоційно.

Спільнота навколо проєкту «Місто, рухайся!» зібрала людей різного віку, життєвого досвіду та фізичної активності. Серія відкритих тренувань засвідчила, що спорт може бути безплатним і доступним кожному: двір власного будинку, міський парк або стадіон легко перетворити у спортивний майданчик.

Книжковий клуб: розмови про літературу і не тільки

Торік у вересні лучанка Наталія завітала на першу зустріч книжкового клубу «Місто читає», який редакція misto.media започаткувала спільно з Літературною платформою «Фронтера». Того дня обговорювали роман Анастасії Левкової «За Перекопом є земля». Наталія, хоч і прочитала книгу, соромилася доєднуватися до розмови. Але прийшла вдруге. Втретє. Наважилася підняти руку. Говорила, вливалася, знаходила людей, із якими їй є про що поспілкуватися. Тепер вона постійна учасниця книжкового клубу — і не лише.

Про книжкові зустрічі, як і про саме misto.media, Наталія дізналася з рекомендацій інстаграму. Відкрила для себе видання як голос рідного міста, що оповідає про історію, локальних постатей, архітектуру й гастрономію. Згодом і сама стала його героїнею.

Адвокатка за фахом, Наталія консультує військовослужбовців у юридичних питаннях, працює із господарськими й адміністративними справами. Наталія — і сама дружина військового й мама двох дітей. У читанні вона подекуди відволікається від новин довкола, часом — від реальності, з якої по-іншому не втекти. Книжки повертають їй внутрішній баланс та дозволяють відчути спокій. А публічні обговорення допомагають у роботі — Наталія почувається впевненіше під час виступів у суді, може переконливіше донести власну позицію та ліпше розчутити опонента, навіть якщо той думає по-іншому.

Наталія стала героїнею тексту misto.media «Географія кохання», що розповідає про те, як війна змінила життя пар і родин в Україні. Журналістка Іванна Реброва читала її дописи у соцмережах про чоловіка, який служив біля Краматорська. Після довгої попередньої розмови з Іванною Наталія вирішила поділитися своєю історією з читачами — не як прикладом чи порадою, а радше як свідченням того, що важливо підтримувати емоційний зв'язок у родині під час війни. Кохання розтягується на кілометри, коли чоловіки воюють на фронті, а жінки залишаються вдома, виховуючи дітей та чекаючи звісток, — таким є приклад Наталії та ще кількох героїнь. Реальні історії розповідають про нове явище — географію міст, де живуть закохані, дороги, якими вони добираються одне до одного, короткі побачення між боями чи відпустками. Знайома написала, що саме цей приклад надихнув її вирушити хай на небезпечне, але таке бажане побачення.

«Ми зібрали спільноту людей, які готові чути одне одного. Вони виділяють дві години свого часу, щоб прийти й поговорити про книжку, яку, можливо, самі б у реальному житті й не обрали, — каже Тетяна Приймачок. — Обговорення переходять, наприклад, на тему фемінізму чи родинних стосунків. Це розмова про те, що справді хвилює людей».

За цей рік організували 12 подій, де зародилися десятки знайомств і не порахувати скільки нових думок. Редакція друкує закладки з цитатами з прочитаних книг — як сувенір-згадку для учасників книжкового клубу.

// Коли мої знайомі дивуються, мовляв, звідки ти знаєш про всі цікаві події Луцька, то раджу їм: підписуйтеся на соцмережі misto.media, — сміється Наталія.

Видання misto.media стало для неї ще одним місточком, спільнотою людей зі схожими інтересами та однаковою любов'ю: до Луцька. Якби вона не відчула раніше взаємопідтримки, не знати, чи наважилась би поділитися власною історією назагал. А тепер — радить це й іншим:

«Коли дозволяєте собі бути відвертими, ваша історія може надихнути інших. Коли ділишся, це збагачує та додає сил. З таких оповідей складається й жива луцька спільнота».

Усе тримається на людях: герої misto. media

Кожна історія misto.media розпочинається з людини. А закінчується — конкретними рішеннями та маленькими перемогами. Такими історіями повниться видання. Про альтернативну Вальдорфську школу, де немає оцінок, звичних підручників та друкованих робочих зошитів, але є ліплення, рухове мистецтво й ремесла. Про «Пласт» на Волині — від його появи до заборони, підпілля та еміграції. Про приміські села, які зберігають пам'ять про чеські колонії (один з епізодів локальної історії) та великі переселення. Про втрату цілісності й ідентичності вуличного простору через рекламні вивіски. Про власника пекарні, для якої вже шість років смачний хліб — не тільки робота, а й турбота про містян.

Кожна така історія наче запрошує до дії: знай, що відбувається, бери участь, змінюй своє місто.

«Почати власну справу — це сміливість. Переформатувати своє життя — теж, — вважає Людмила Яворська. — Коли ми про це пишемо, люди відчувають підтримку і мотивацію рухатися далі». Живе тіло міста — його ритм, культура, люди, які по-різному проживають війну, — у фокусі тем misto.media.

«Я зрозуміла, що люди люблять спостерігати за горем, тоді, коли ті, хто підписався на мене після загибелі Діми, почали відписуватися, як тільки я стала транслювати: «я живу»», — розповіла misto.media лучанка Христина Чумаченко, вдова пілота Дмитра Чумаченка.

Її опублікована історія — про втрату та як із нею жити — розійшлася містами й соцмережами. Текст про те, як суспільство стигматизує горе та як жінці не дозволяють бути живою у своїй втраті, викликав співчуття й розуміння читачів.

«Через півтора року у війську сприймаєш все по-іншому і радієш простим речам: теплій воді, чистому рушнику, свіжій постелі», — каже журналістці видання Богдан Климчук, власник торговельної мережі, а тепер — військовий. Богдан — герой документального проєкту «Всі пішли на фронт». У кожному тексті — військові, які донедавна були архітекторами, фармацевтами, спортсменами, інженерами, підприємцями. Цивільні, які обрали бути військовими, вже одягнені у піксель, повертаються до місць, де донедавна жили й працювали. Кожен із них на своєму колишньому робочому місці ділиться спогадами, мріями та сподіваннями про повернення.

Плекати історію: проєкт «Караїмщина»

Наприкінці чотирнадцятого століття в Луцьку поселилися караїми. У наступні століття вони розрослися до громади, що гуртувалася навколо кенаси — молитовного храму. Караїми — корінний народ України та національне надбання Луцька зокрема. Друга світова війна грянула переслідуваннями й репресіями: для українців, для лучан, для караїмів. Ті з них, хто вижив під німцями, емігрував, коли повернулися радянці. Кенаса спорожніла й стихла, Луцьк втратив своє багатоголосся. Караїми поїхали, здавалося б, безповоротно. Але їхня залишена спадщина чекала свого часу, щоб одного дня її відкрили, як скриньку з забутими скарбами.

Редакція misto.media повернула лучанам пам'ять про спільноту, коли втілила проєкт «Караїмщина» — перший грантовий в історії медіа, підтриманий House of Europe. Тексти, дослідження культури караїмів, відеоекскурсії слідами й вулицями луцьких караїмів оживили для лучан минуле. Як смакує історія, написали у виданому друком журналі «Караїмщина». Він розповідав про останню луцьку караїмку, історію появи караїмів у Луцьку та постання кенаси, вів читачів вулицями, де проживали караїмські родини. З-поміж іншого, журнал містив давні автентичні рецепти й ліг на стіл у misto.cafe. Редакція зібрала охочих лучан на тематичну вечерю, таку собі гастроподорож у минуле. Проєкт «Караїмщина» проклав місток між історією і сьогоденням: у луцькому misto.cafe запровадили караїмське меню — щоб кожен охочий міг спробувати кіниш, кибин та інші смаколики.

Редакція ще довго отримувала відгуки від тих, у кому проєкт «Караїмщина» сколихнув власні спомины або відкрив незнану досі культуру.

“ Чи досі існує в Луцьку вулиця Караїмська? — запитувала в листі читачка. — Це ж родзинка вашого міста. Пам'ятаю її.

Така вулиця в Луцьку існує. Простягається у Старому місті й закликає зазирнути за старі фасади її покинутих будівель.

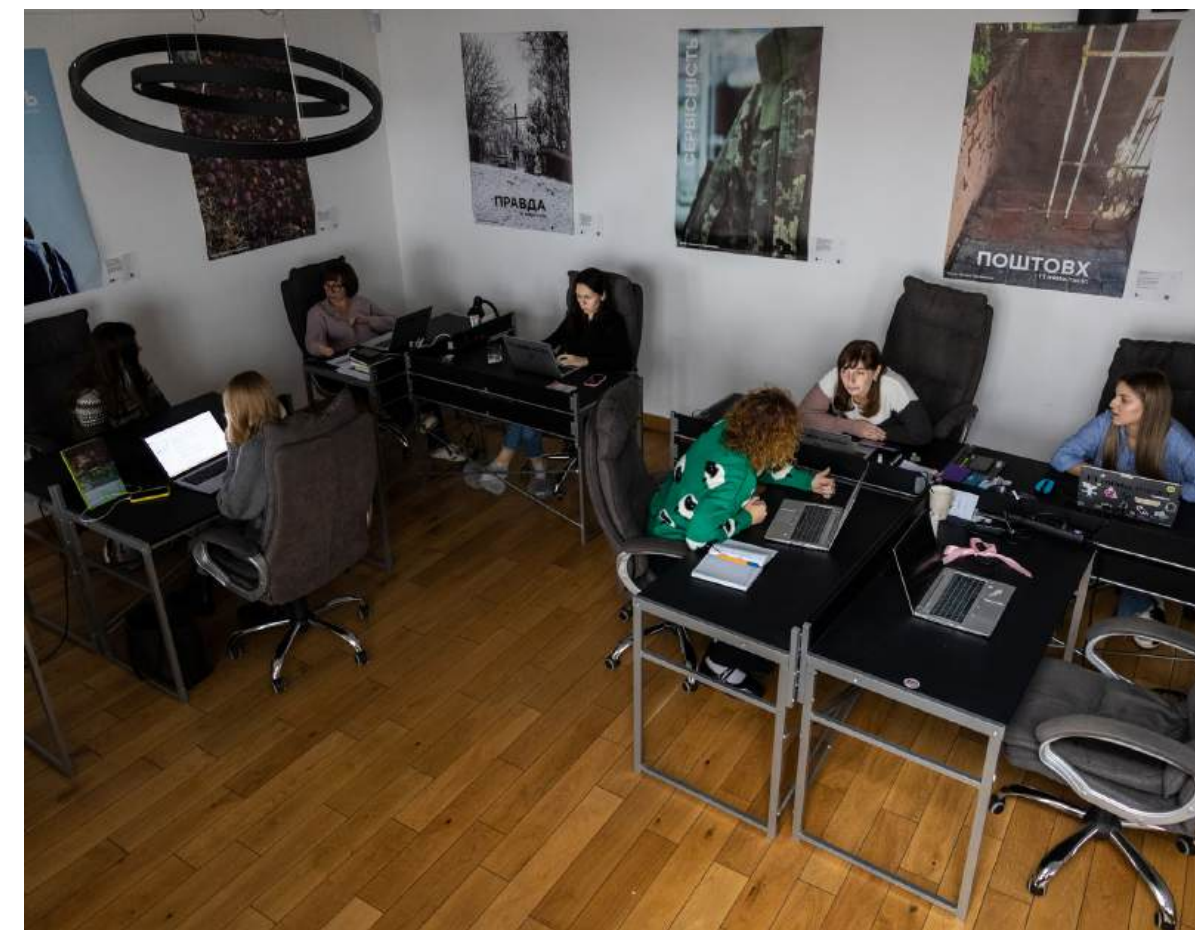
Поїздка до музею караїмів

Опори правильного шляху

Журналістика подекуди не знає графіків та вихідних, чого не скажеш про втому. Щоб уникнути передчасного виснаження, важливо розуміти, куди й для чого рухаєшся, кажуть у редакції. Допитливість, любов до людей та бажання бачити світ як є — без прикрас та спотворень — стали для misto.media опорами для побудови численних містків. Це книжковий клуб, де формується культура вдумливого читання; історії з сайту, що розростаються до проєктів та продовжують жити в міському просторі, діях та думках людей; звернення до минулого, щоб надати нову перспективу майбутньому; втілення спортивних, урбаністичних, кулінарних ініціатив, що, на відміну від клікбейту, не забудуться на завтра.

Керівниця проєкту Людмила Яворська стверджує, що їм є куди рости: наприклад, розвивати ютуб.

**Водночас я впевнена:
ми на правильному шляху, —
каже вона.**

Редакція dbaє не лише про зміст, а й візуальну якість історій, додає Людмила. На її думку, стрімкість онлайн-журналістики далеко не завжди дозволяє сайтам перейматися добром ілюстрацій, виправленням помилок тощо. Та в misto.media питання мови й візуалу мають особливе значення — над цим постійно працюють літературна редакторка, графічна дизайнерка та б'льд-редакторка.

Аналіз охоплення свідчить, що сайт збирає не лише лучан, а й жителів інших міст, які шукають відповідей на універсальні запитання. Менш ніж за два роки misto.media досягло поставленої цілі — стало міським медіа без географічної прив'язки до конкретної локації.

Містки, які редакція будувала передусім для власного міста, пролягли далеко поза Луцьком.

Текст: Олеся Богдан

Середовище взаємного підсилення

// Як екосистема «Алгоритму дій» робить Луцьк містом-магнітом для України і світу

Для успішного міста недостатньо, щоб у ньому просто існувала певна кількість громадських організацій, ініціатив чи лідерів. Якщо вони розрізнені, користі небагато. Проте в системі зі спільними цінностями всі ці гравці підсилюють одне одного та розвивають місто зсередини. Таке середовище будує команда «Алгоритму дій».

«Екосистема навколо «Алгоритму» — це не мережа організацій. Найвлучніше сказати — це радше спільнота спільнот, живе середовище взаємного підсилення», — каже Іванна Антонюк, операційна менеджерка «Алгоритму дій».

Для команди платформи важливо спрямовувати сили не винятково на власне зростання, а й на розвиток

інших місцевих організацій. «Алгоритм дій» пропонує обмін експертністю, контактами, а часом і фінансову підтримку.

«Ми знаходимо сильних гравців із різних секторів, які не бояться конкуренції й готові заходити в партнерства. Адже це підсилює продукт і збільшує аудиторію», — керівниця платформи «Алгоритм дій» Елла Яцута пояснює, як будується екосистема.

Одна із цілей «Алгоритму дій» та і всієї екосистеми — зробити Луцьк містом-магнітом, куди хочеться не тільки приїхати на вихідні, а й оселитися тут назавсім. Містом, що має майбутнє. Силу якого будують разом. Великі й регулярні події є одним зі способів розповідати про Луцьк.

Урбаністика та наука.

Обличчя міста і його зміни

Архітектор Тарас Пахолюк вже кілька разів переїжджав із Луцька, але щоразу повертався. Знаходив для себе причини, щоб жити й працювати тут. Із-поміж інших: щоб на своїй візитівці поруч з іменем та професією дописувати локацію — місто Луцьк.

Тарас — голова ГО «місто.ребут», що бере початок у 2021 році, а в 2022-му запрацювала повноцінно. У «місто.ребут» сфокусовані на середовищі, урбаністиці, на якісних фізичних змінах у місті й навколо нього. Мають просту ціль — вивести Луцьк на новий рівень у містобудуванні.

Першим кроком співпраці з «Алгоритмом дій» було спільне дослідження Urban Vision Lutsk, що виявило потреби міста та його особливості. А далі зав'язалося все більше спільних проєктів. А UVL стало повноцінною програмою платформи й тепер взаємодіє з «місто.ребут».

«Чудово, коли є люди, які не просто роблять зміни, а й підтримують їх і підтримують середовище», — вважає Тарас.

І зміни у місті є: ще кілька років тому у Луцьку практично не було чого робити — а зараз водночас кілька цікавих подій, зауважує Тарас. А головне, що думка міської спільноти врахована.

Зараз «місто.ребут» разом із Управлінням туризму й промоції Луцької міської ради досліджує територію навколо давньої костелу Святих апостолів Петра і Павла у Старому місті. Це місце з високим потенціалом стати частиною туристичних маршрутів Луцька.

Щоби прислухатися до думки людей, які живуть поруч, у серпні 2025 року провели День сусіда й поспілкувалися з жителями. Тепер урбаністичну концепцію створюють із врахуванням голосу громади — зберігають запитність місця. Серед ідей — перетворити залишки колишнього рову біля Окольного замку на дощовий сад, а також додати тихий майданчик для дорослих для дозвілля та активних ігор.

До організації «місто.ребут» звернулося Управління охорони спадщини Луцька з проханням розробити пропозиції, як розміщувати вивіски та рекламні конструкції, щоб не порушувати архітектуру будівель. «місто.ребут» також розробляли дизайн-код Луцька: продумували, як облагородити вивіски на будівлях, щоб зменшити візуальний шум. Часто звертаються і просто місцеві, що хочуть порадитися щодо вигляду й дизайну своїх будинків чи дворів.

Ще один приклад співпраці — трансформація вхідного холу Волинської обласної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки. Для книгозбірні команда «місто.ребут» розробила нову рецепцію, прибрала гардероб й облаштувала зону очікування. Тут проводять чимало своїх заходів організації з екосистеми «Алгоритму дій».

У 2024–2025 роках громадська організація розробляла концепцію із реконструкції міської набережної спільно зі студентським архітектурним об'єднанням «Асиметрія» на основі воркшопу Urban Vision Lutsk та глибинних інтерв'ю міських спільнот.

Це була реакція на отримання містом гранту на будівництво тут екопарку в межах проєкту «Дике життя у великому місті». Ідеєю «місто.ребут» було створити пропозицію розвитку території від громадськості. Окрім мінімального втручання в природу, концепція містила облаштування не лише зручних доріжок для прогулянок, а й укриття, додаткового мосту через річку Стир, громадської вбиральні, місця для риболовлі, вуличної галереї. Публічна презентація проєкту зібрала понад 90 учасників.

Тарас розповідає, що його друзі з інших міст схвально відгукуються про Луцьк. Мовляв, якби й в їхньому місті хоча б кілька таких же активних організацій, воно мало б інший вигляд. Архітектор впевнений, що секрет — в активній спільноті:

Люди зі спільними інтересами здатні до великих справ.

Розвивати критичне мислення

«Брейншторм» працює у Луцьку ще з 2015 року. Назва організації говорить сама за себе: команда проводить інтелектуальні ігри, дебати й займається робототехнікою. У спільноті «Брейншторму» є люди, які професійно дебатують вже понад десяток років. Філософія цього заняття — у пошуку рішень та розвитку критичного мислення.

«Брейншторм» співпрацює і з Федерацією дебатів України, і з європейською дебатною спільнотою. У Луцьку проходить одна з найбільших дебатних ліг країни. А якщо рахувати й шкільні дебатні ліги — то й найчисельніша (понад 150 школярів за сезон). Тому луцька спільнота часто менторить клуби з інших регіонів.

Співпраця з «Алгоритмом дій» та всією екосистемою дає можливість робити ще більше. У 2024-му платформа стала партнером Сімейного фестивалю повітряних зміїв на території майбутнього центру відновлення українців, що постраждали від війни, RE:Ukraine Housing Lutsk, а також підтримала Volyn debate camp 2024. У 2025-му партнерилися з Brainstorm RoboFest II, ще одним фестивалем повітряних зміїв і дебатним табором.

«Партнерства забезпечують обмін інформацією, контактами і взаємне підсилення, — вважає Антон. — Гуртом можемо робити значно яскравіші, масштабніші проєкти з суттєво більшим впливом».

Літературна платформа «Фронтера»: сила у взаємодії

Інтегрувати книжку у повсякдення людей — таку глобальну мету ставить перед собою Літературна платформа «Фронтера». Без партнерств і співпраць тут не обійтися. У платформи є флагманський проєкт — одноіменний міжнародний літературний фестиваль. Це велика культурна подія для міста, що проходить ще з 2018 року. А з 2024-го — відбувається в оновленому форматі з новими цілями.

І впродовж року, і перед самою подією не вщухає робота. У «Фронтери» є спільний із *misto.cafe* проєкт: літературно-гастрономічний клуб «Читаємо ложками», де охочі можуть долучитися до унікальної вечери за мотивами рецептів із певної книжки. У 2026-му році Центр Дія.Бізнес Луцьк започатковує спецпроєкт «Бізнес між сторінок» — простір, де знання з бізнес-книг оживають через досвід практиків. Підприємці не просто говоритимуть про літературу — вони демонструватимуть, як ідеї з книг працюють у реальному бізнесі, і надихатимуть інших на розвиток. Платформа «Фронтера» допомагатиме проведенню та консультуватиме.

Влітку 2025-го, перед фестивалем, у закладах Луцька можна було посмакувати авторським літературним пирогом за рецептом Ольги Кобилянської та косачівським кексом. Елла Яцута пригадує, що люди розкуповували смаколики за години.

Не забувають і про благодійність — разом із брендом одягу «Шипелик» та БФ «Ангар Україна» в Луцьку відбувся благодійний ярмарок «Книжковий двіж». У дворіку біля шоуруму «Шипелик» розмістили кільканадцять коробок із книжками. Містяни могли приносити свої на продаж або ж купувати видання, які вподобали. За три дні вдалося зібрати майже 268 тисяч гривень і купити 17 FPV-дронів для війська.

Попрацювати над інклюзивністю останнього міжнародного літературного фестивалю «Фронтера» допомогла саме співпраця з «місто.ребут». Команда урбаністів підказала, як краще облаштувати інклюзивну кімнату для батьків із дітьми, яким має бути доступний ярмарковий простір та навіть фотозони.

Крім того, із 2024 року фестиваль підсилила креативна агенція *FeelGood*: повністю взяла на себе організаційну частину підготовки, що стосується локації, — облаштування простору, фотозони, фудкорт, співпраця з підрядниками тощо. А команда «Фронтери» зосередилася на змістовній частині та партнерствах.

// У нас немає часу на невдалі рішення. Класний продукт треба робити швидко, але водночас — якісно. А це можливо тільки у взаємодії, — каже Елла Яцута. — Партнерство не є панацеєю від усіх проблем. Тут діляться і успіхи, і поразки. Та від налагодженої співпраці залежить результат.

«Фестиваль — це також майданчик для культурної дипломатії, адже ми показуємо іноземцям місто та його креативні індустрії, проводимо перемовини, розповідаємо про життя в Україні, набуваємо цінних союзників», — додає Микита Москалюк, куратор програм і міжнародних проєктів літературної платформи. — Він важливий для формування спільного і відчуття «своїх». Так, наприклад, познайомившись під час «Фронтери», луцький бренд взуття ikos та письменниця Ірена Карпа втілили колаборацію. Наша сила — у партнерствах із медіа, інституціями в Україні та за кордоном».

Розвивати волинський стиль

Візуальне мистецтво, музика, танці, вулична культура — всім цим займається Волинська культурна платформа або ж громадська організація «Де це було?» (DCBL). Засновник платформи Влад Почебула каже: для них важливо бути частиною екосистеми з «Алгоритмом дій», щоб разом розвивати креативні індустрії Луцька і говорити про місто голосно.

«Взаємодія в екосистемі створює синергію, якої неможливо досягти окремо: колаборації відкривають масштаб, видимість і спроможність, що виводить локальні ідеї на всеукраїнський та міжнародний рівень», — каже Влад.

За три роки команда організувала понад 20 власних подій і долучилася до понад 50. Наприклад, артвікенд «Спадень», що поєднує візуальне та музичне мистецтво, або ж COZY JAM для танцювальної спільноти Луцька. Вони активно підтримують локальних музикантів, просуваючи їхню творчість.

Також ГО бере участь у масштабному проєкті ревіталізації фабрики «Лучанка», де креативна молодь зможе проводити дозвілля, а артисти — втілювати ідеї. Спортивні та стріт-спільноти, своєю чергою, матимуть Urban Center для тренувань та спільних подій.

Мистецтво у серці Луцька

Цьогоріч у середмісті Луцька, у квартирі будинку з левом, з'явилася ще одна варта уваги локація — LU Gallery. Це перший із мережі артпросторів українського сучасного мистецтва, що активно підтримує та показує роботи наших митців за кордоном. Коли повсюди бракує порозуміння між Україною та зовнішнім світом, саме мистецтво може ставати тією мовою, яка знайде відгук і буде поміченою.

«Часто не вистачає прямого, живого зв'язку між міжнародною аудиторією та українською мистецькою спільнотою. Ми прагнемо, щоб українське мистецтво говорило про власні історичні досвіди, локальні феномени, досягнення та унікальні культурні коди», — розповідає кураторка галереї й дослідниця Крістіна Борхес.

Нещодавно LU Gallery запартнерилася зі швейцарською інституцією Residency, завдяки чому українські художники отримують можливість брати участь у резиденції в Берні. Але не забувають і про митців, які залишаються в Україні.

«Трава понад нами» — таку назву має перша виставка у LU Gallery в Луцьку. Вона про природу і людину, про втрати, руйнування, але водночас — і про оновлення. Виставка об'єднує роботи з приватної колекції Adam Harber Foundation та представляє 11 художників із різних поколінь.

LU Gallery не обмежується локальним контекстом і найближчим часом відкриється у Парижі й Відні. Галерея від початку має гібридну природу, каже Крістіна. Саме тому міждисциплінарність і відкритість до обміну знаннями є природною цінністю артпростору.

“ Ми переживаємо період децентралізації культурних процесів: кожному місту важливо мати свою екосистему, яка здатна самоорганізуватися, продукувати змісти і представляти локальну самобутність на національному та міжнародному рівнях, — вважає Крістіна Борхес.

Адже концентрація культурних ініціатив створює ефект прискорення: місто поступово займає своє місце у загальноукраїнському дискурсі, впевнена кураторка. А саме мистецтво стає чеснішим, безпосереднішим, сміливішим.

Характер і рух: як розповідати про місто через події

Масштабні події — це один з інструментів екосистеми, а не її мета, каже Елла Яцута. Адже вони сприяють тому, що місто стає цікавим для людей зовні. Мало хто приїде на невеликий захід на 20 людей з іншого регіону, але на унікальну велику подію — охоче. А ще це дає змогу підсвітити місцевих фахівців та ініціативи.

Також події дозволяють відвідувачам розширити враження про місто, погуляти між заходами або після них, поки чекають потяга додому. Тож варто пропонувати додаткові активності гостям Луцька — наприклад, відвідати музей сучасного мистецтва Корсаків чи пообідати у [misto.cafe](#).

Створити зв'язки між потрібними людьми

Urban Vision Lutsk стали партнерами Lviv Urban Forum у 2024 році. Тоді Лідія Гонтар, керівниця проєкту, під час однієї з подій отримала повідомлення від команди: щось подібне варто зробити й у Луцьку. Тож Лідія почала збирати ідеї, шукати знайомства та партнерів. Перед реалізацією такої масштабної події команді вдалося потренуватися на меншій: форумі «Комплексне просторове планування громад — основа сталого розвитку України».

Це звітна подія проєкту USAID «ГО-ВЕРЛА», де «Алгоритм дій» виступив організатором другого дня форуму. Лідія каже, що старалися сформувати програму так, аби створити зв'язки між організаціями чи активістами.

Наприклад, команда Urban Vision Lutsk познайомила італійського архітектора Франческо Фреза, який проєктував школу в Херсонській області та госпіталь на Житомирщині, з фондом SavED, що відновлює українські школи. У форумі взяли участь близько 400 людей.

Після цього Лідія не сумнівалася, що команда зможе підготувати ще одну масштабну подію з урбаністики. Тож їхали на Український урбаністичний форум у Чернівцях від урбаністичного бюро Cedos з чіткою метою — заявити про Луцьк як про наступне місто, що готове приймати форум у себе.

Так і сталося. Український урбаністичний форум-2025 відбувся восени у Луцьку. Вдалося зробити насичену програму — від лекцій до воркшопів, від майстер-класу з містопланування до урбан-екскурсій, як-от Старим містом та Гнідавським болотом. Тому досвід Луцька могли приміряти на себе й інші міста.

Також форум показав, наскільки добре співпрацює влада з громадськістю, адже Управління туризму презентувало концепцію розвитку та захисту Гнідавського болота, для екскурсій

надали тролейбус і працівники ЖКГ розповідали про зміни у місті.

Долучився і бізнес: мережа пекарень Harry Bakery сама запропонувала стати партнерами і пригощати гостей під час кава-пауз. Відгуки відвідувачів форуму приємно здивували.

Люди за два дні побачили стільки механізмів, проєктів, можливостей, які можна частково впроваджувати у себе. Луцьк вразив: комфортний, відкритий, чистий, — каже Лідія.

І справді, коли гості міста повертаються додому з будь-якої події, то вони везуть із собою згадки про Луцьк, розповідають про побачене іншим — і про місто починають говорити.

«За три роки, що проводимо події, ми помітили, що після фестивалю «Фронтера» багато авторів чи видавців самі пишуть нам. Хочуть взяти участь у наступній події, бо колеги розповіли, як було гарно», — зауважує Елла Яцута.

Цьогоріч фестиваль відвідало 2500 гостей, було 23 події — від презентацій до дискусій та публічних розмов. Долучилися як українські, так і закордонні учасники.

Діалоги про журналістику довіри в Луцьку

Чому якісні медіа є опорою для демократії? Перед якими головними викликами вони постають сьогодні, в умовах війни? Як плекати довіру аудиторії та як локальні історії розповідають глобальну історію України сьогодні? Якою є роль медіа у формуванні пам'яті про війну? Про це і не тільки говорили під час «Медіадня Премії імені Георгія Гонгадзе» у Луцьку.

Захід проходив 11 січня 2026 року й зібрав близько сотні журналістів, редакторів, культурних діячів та активістів, які вели професійні розмови про журналістику, довіру, регіональний досвід та його значення для формування національного наративу, пам'ять і відповідальність. Партнерами Медіадня стали медіаплатформа «Алгоритм дій» та видання misto.media.

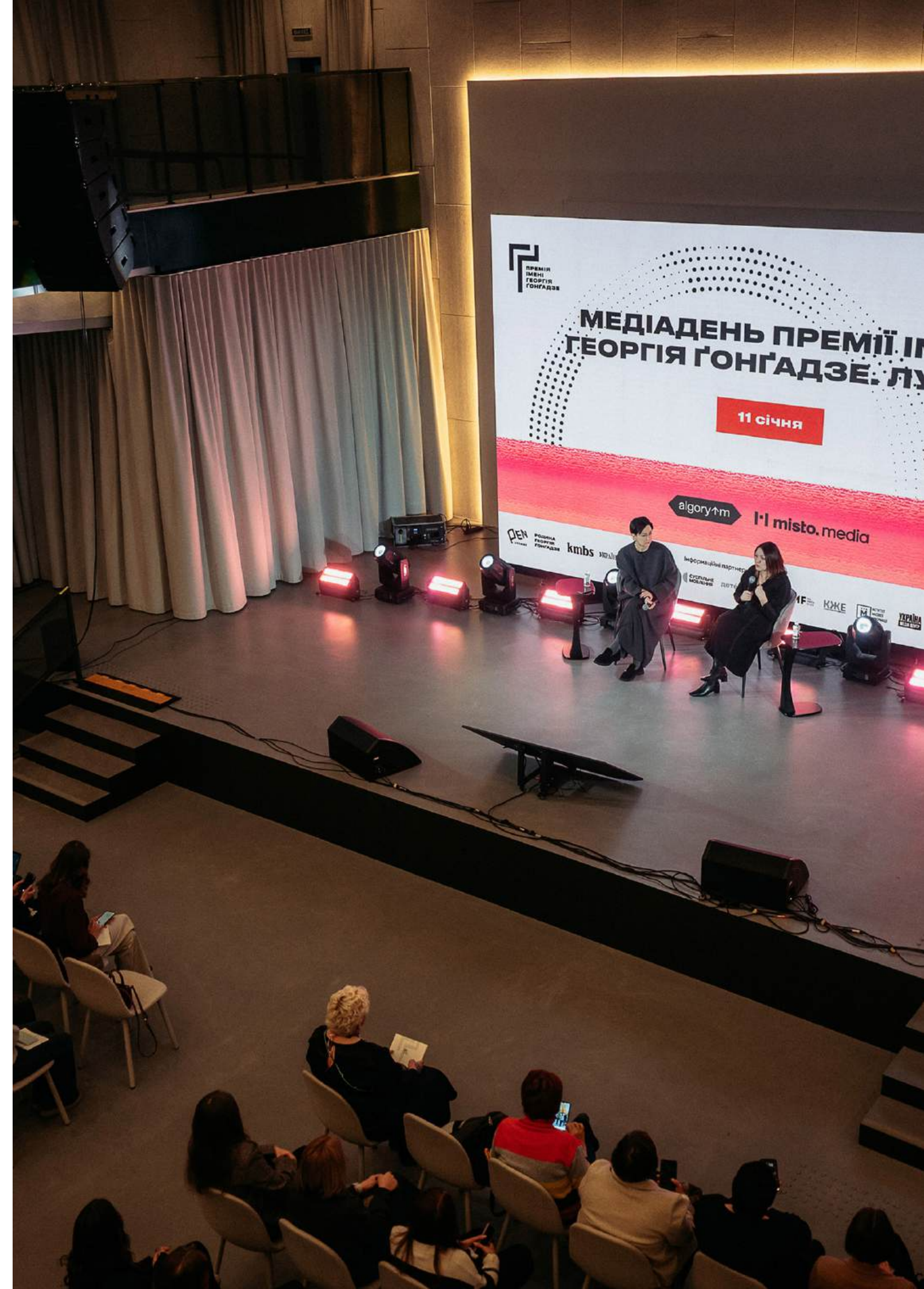
Команда «Алгоритму» переконана, що незалежні медіа — це одна з основ розвитку як міст, так і держави загалом. Тому команда долучилася до організації події в Луцьку. А ідейник та співзасновник платформи Адам Харлампович також є меценатом Премії Гонгадзе.

У межах Медіадня відбулася публічна бесіда між журналісткою, лауреаткою Премії Гонгадзе 2021 року Мирославою Барчук та її колегою, експерткою з питань безпеки й демократії у Східній Європі Мирославою Гонгадзе. А на панельних дискусіях говорили про те, як медіа плекати довіру аудиторії, як творити пам'ять про війну та як працювати з локальними історіями.

Окремою частиною події стала експозиція «Щоденник Гонґадзе», приурочена до 25-х роковин загибелі журналіста, — серія знакових цитат Георгія Гонґадзе з ілюстраціями українських художників. Присутні також переглянули фільм-спомин про журналіста — з архіву його дружини Мирослави Гонґадзе.

Керівниця проекту misto.media Людмила Яворська підкреслила важливість такого діалогу для Луцька: «Той факт, що така потужна організація, як Премія Гонґадзе, тримає у фокусі уваги медіа на місцях, приїздить у регіони, для нас є надзвичайно важливим. А такі діалоги — цінними. Адже медіа, які працюють не з Києва, за останні роки суттєво змінили своє звучання, формат і роль. Читаючи видання з різних міст України, я щоразу відчуваю цю спільність — у людських історіях, темах і цінностях. Ми в misto.media пишемо з Луцька, але бачимо, що ці історії цікаві значно ширшій аудиторії».

Повернути місту музику

Луцьк — не лише місто літератури, а й джазу. До повномасштабного вторгнення джаз-фестивалі проходили тут щороку. Елла Яцута каже, що лучани ностальгували за таким дійством. Звичкі, що раніше в останні дні сезону музика заповнювала місто.

У 2025 році до «Алгоритму дій» звернулися спів організатори фестивалю з Рівного, що шукали партнерів у місті. Луцьк погодився. Мирослав Кіруєв, засновник JAM Music school, а нині військовослужбовець Національної гвардії, взявся за організацію.

На ART JAZZ завітало понад 400 людей. Елла каже, що хотіли знову об'єднати музикантів і показати місту, що музичне середовище у Луцьку є і воно потужне. Важливою стала підтримка творців-початківців: молоді музиканти, які лише вчаться, виступили на одній сцені зі світовими зірками. Ансамбль JAM Music School за участю учнів музичних студій Луцька під керівництвом Мирослава Кіруєва відкрив подію і «розіграв» сцену для старших колег.

«Джаз — не проста форма музикування та сприйняття, але щоразу, коли торкаєшся його світу, стаєш на крок ближче до його розуміння. Якість культурної затребуваності росте разом із цим», — каже Мирослав Кіруєв.

Музикант вважає, що важливо залучати молодь до якісного продукту, занурювати у процес його створення — це допомагає розвивати професіоналізм. Молоді хлопці й дівчата були у захваті від такої можливості, як пригадує Елла.

Вони ретельно готувалися й хвилювалися перед виступом. Кілька людей після концерту записалися до цих музичних шкіл — сподіваються, їм вдасться виступити наступного разу. Мирослав каже, що вдалося змінити зв'язки і з українськими джазовими музикантами, вже сплановані майстер-класи (а один й провели) і концерти.

«Алгоритм дій» планує фестиваль і у 2026 році. Закордонні музиканти вже пишуть, що хотіли б виступити ще раз і кличуть своїх колег.

Оселитися в місті після події

Чотири останні роки Денис Старостін працював в Аспен Інституті Київ керівником комунікацій. У липні 2025-го організація проводила в Луцьку День ідей у партнерстві з Єгором Гребенніковим та місцевими партнерами, наприклад, співзасновником платформи «Алгоритм дій» Адамом Харламповичем. Серед спікерів Днів ідей був, наприклад, міністр освіти і науки Оксен Лісовий, соціологиня Елла Лібанова, архітектор Марко Савицький. Встигли поговорити про роль сім'ї у стійкості суспільства, фактори, що формують привабливість міського життя, та поміркувати, яким може бути Луцьк майбутнього.

Тож масштабні події у Луцьку стають можливістю збирати у місті експертів та небайдужих людей, що готові вкластися у зміни й надалі.

Одна зі складових нашої великої мети — видимість Луцька в Україні і світі, — каже Денис. — Ми називаємо це нанесенням міста на мапу.

Луцьк готовий до сміливості

Луцьк приймає у себе і найбільший міжнародний артпроект 2023 року в Україні — MOT, або ж Модуль тимчасовості. Це інсталяція, втілена у формі контейнерів, що з'єднуються у виставковий простір. І символізує плинність життя, невизначеність в умовах війни й — попри це — бажання жити. Привезти артпроект на Волинь було ініціативою команди «Алгоритму дій», яка покрила всі фінансові та організаційні витрати.

Більше того: цей проєкт став для платформи «Алгоритм дій» першим. Тетяна Зубрик, керівниця Центру розвитку креативних індустрій «Або Або», каже, що вони чітко відчули: місто готове до масштабного, сміливого мистецького проєкту.

«Для нас було важливо, щоб Луцьк з'явився на карті проєкту поруч із Києвом, Дніпром і Львовом — не як «менше місто», а як середовище, в якому є жива, готова до взаємодії спільнота», — наголошує Тетяна.

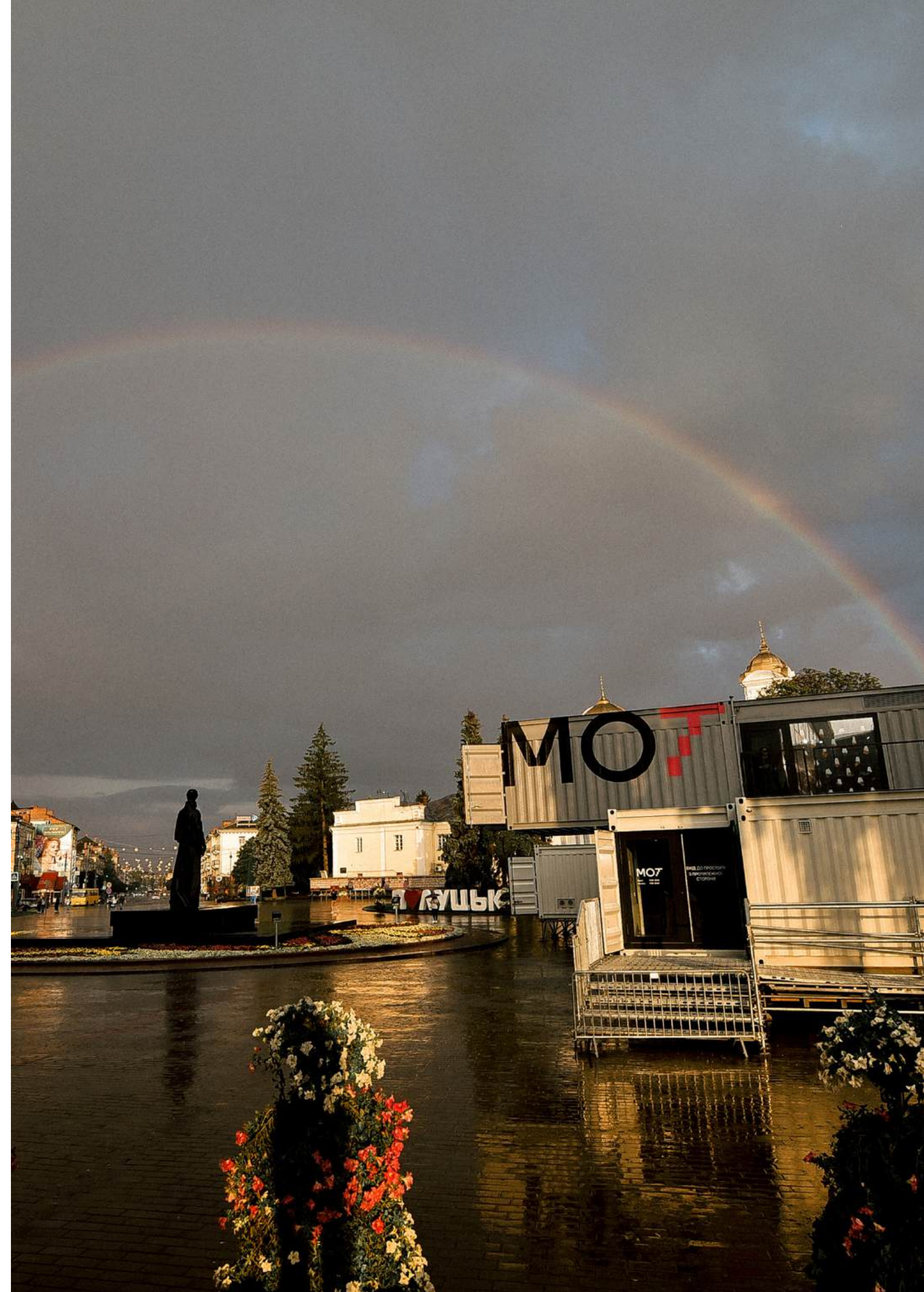
27 контейнерів, 40 виставкових експозицій, 28 митців із 10 країн — такий масштаб передбачає складну логістику, години й дні на збирання конструкцій. Зусилля знайшли відгук — за понад місяць проєкт відвідали більш як 7 тисяч людей. Такий результат важливий і для мешканців, які мали куди сходити на вихідні, і для гостей міста, бо є заради чого приїжджати.

Весь прибуток від проведення екскурсій, продажу квитків і сувенірної продукції з гіфтстору — а це 10 мільйонів гривень — скерували у фонд MOT на відновлення пошкоджених обстрілами артінституцій в Україні.

«MOT у Луцьку, без перебільшення, запустив незворотні процеси. Розворушив місто, дав поштовх новим ідеям, змістам, розмовам. Для нас це не просто успішний проєкт. Це — точка активації. Ми точно не зупиняємось», — наголошує Тетяна Зубрик.

Тож екосистема працює на повну — знаходить важливі зв'язки між командами, підсилює й підтримує, аби разом робити Луцьк кращим.

“ Ми організація, яка дає імпульс, концептуалізує ідеї і допомагає вибудовувати інституційність і сталість, — каже операційна менеджерка «Алгоритму дій» Іванна Антонюк. — Це головні опори у громадському секторі.

Взаємодія з АКТИВНИМИ

// Екосистема платформи
«Алгоритм дій» як спосіб
примножувати вплив

У співпраці з «Алгоритмом дій» різні ініціативи, організації, команди та лідери взаємообмінюються досвідом, ресурсами й ідеями. Таким чином утворюється екосистема, учасники якої взаємно підсилюють одне одного. Про це розповідає операційна менеджерка платформи Іванна Антонюк.

«Усе базується на спільних цінностях і має одну мету — розвивати своє місто. Платформа «Алгоритм дій» свідомо спрямовує значну частину зусиль на розвиток інших, — каже Іванна. — Ми даємо імпульс тим, хто вже активний: допомагаємо розкривати потенціал, запускати нові проєкти або масштабувати ті, що вже працюють. Це — про спільність, відповідальність і довгострокову стійкість».

Виходити за рамки

Жовті двері, театр у сквері, артпроменад — це все про «Гармидер». Невипадково у цього театру така хвацька назва: за 22 роки свого існування тут пробували різні форми й проекти. І всі вони про спільнотворення — як із глядачами, так і з партнерами.

«Це було і залишається головною нашою філософією: разом можемо більше, цікавіше, потужніше», — каже Руслана Порицька, керівниця та режисерка театру «Гармидер».

У театрі цінують експертність і без вагань просять про підтримку, наприклад, у музейної спільноти, якщо роблять виставу-дослідження. Така взаємодія дуже важлива для міста, вважає Руслана: «Ми створюємо не просто проекти, а реальні зміни. Завдяки взаємодії з громадою виникає новий спосіб мислення. Новий погляд на власну спадщину».

На повернення забутих імен, переконання публічних просторів».

Так у 2019 році театр «Гармидер» перетворив промисловий ангар на мистецький простір — вперше скористалися «Спільнокоштом» і зібрали гроші на такий амбітний проект. Вхідні двері пофарбували у жовтий — як символ яскравості у сірій промзоні. У лютому 2022 року «Гармидер» готувався до прем'єри, але декорації в ангарі довелося розібрати: почалося вторгнення. Без підказок і оголошень саме туди 24 лютого прийшло багато активних лучан і представників креативних індустрій — ангар став простором не лише мистецтва, а й підтримки одне одного.

Так півтора року на базі ангару діяв волонтерський штаб, що переріс у благодійний фонд «Ангар.Україна», а театр переїхав із цього простору.

Станом на грудень 2025 року волонтери фонду зібрали 148 мільйонів гривень на потреби війська.

Режисерка зауважує, що найціннішою у співпраці «Гармидеру» та «Алгоритму дій» є стабільність — постійна щоденна взаємна підтримка. З-поміж іншого, платформа підтримала гастролі театру. Одна з найуспішніших вистав «Гармидеру» — «П'ять пісень Полісся» — поїхала до Києва. А вистава-дослідження про Олену Пчілку — до Полтави та Гадяча.

Руслана каже, що за роки вони змінили погляд лучан на театр. Показали, що він може бути експериментальним, документальним. Що можна вийти за рамки сцени.

LU Gallery — мережа галерей, що почала свій шлях із Луцька з виставкою «Трава понад нами». Нині команда мережі галерей зосереджена на відкритті філій у Відні, інші міста — у планах. LU Gallery репрезентує сучасних українських художників, хоча її діяльність не обмежується національним контекстом. Основна мета галереї — представити українське мистецтво в глобальному вимірі. Мережа галерей підтримала низку мистецьких проєктів. Одним із них стала ретроспектива Тіберія Сільваші (Український музей сучасного мистецтва / UMCA та Українській Дім). Також завдяки підтримці галерея видала книгу «Крихке місто» Юлії Беляєвої в межах проєкту Центру сучасного мистецтва OK Linz.

**Кураторка і дослідниця
LU Gallery Крістіна Борхес:**

«Незалежно від географії, Луцьк завжди залишатиметься нашим джерелом ідентичності та культурним корінням. Справжнє значення галереї формується через живу діяльність: проєкти, партнерства, митців, яких ми підтримуємо. Самі ці дії визначатимуть, ким ми є і яким змістом наповнюємо простір сучасного мистецтва. Ми хочемо говорити про сенси, контексти й унікальний досвід українського мистецтва. Наша місія — відкривати українське мистецтво новим аудиторіям, стимулювати його розвиток та сприяти сміливим експериментам».

«Брейншторм» — спільнота з 10-річним досвідом, яка гуртує довкола себе людей, зацікавлених в інтелектуальних іграх та дебатах, а також популяризує громадську участь і науку. У 2026 році команда планує провести всеукраїнські дебатні турніри, експедиції науково-екологічного спрямування, публічні дебати з актуальних питань міста, Луцьку шкільну дебатну лігу, дебатний турнір серед студентів, турнір із запуску повітряних зміїв, обласний турнір з робототехніки, дебатний табір, фестиваль повітряних зміїв і наукові пікніки, всеукраїнський турнір з робототехніки і фестиваль робототехніки.

**Засновник
«Брейншторму»
Антон Євтушок:**

«Наша організація об'єднує людей, які хочуть змінювати місто, привносити в нього щось хороше і справді готові це робити. Уся наша спільнота зараз розбудована навколо дебатів, навколо практики осмисленого дискурсу, критичного мислення, бажання розуміти, як влаштований цей світ. Йдеться про потребу не просто знайти базовий матеріал чи інформацію, а справді дебатитися, протидіяти маніпуляції, думати раціонально. Ми розвиваємо критичне і раціональне мислення, популяризуємо науку».

Громадська організація «Де це було?» (DCBL) — це Волинська культурна платформа у Луцьку. Фокус організації не обмежується музикою та її жанрами. Команда розвиває волинське візуальне мистецтво, підтримує креативні спільноти та ком'юніті вуличних культур. У 2025 році «Алгоритм дій» запросив «Де це було?» стати одним із партнерів ревіталізації фабрики «Лучанка» — історичний промисловий об'єкт перетворюється на креативний кластер. «Де це було?» працює з резидентами, бере участь у розробці рішень і сама стане резидентом хабу. У 2026-му пріоритет команди — розвиток спільнот на базі «Лучанки», створення незалежної локальної музичної сцени, що здатне посилювати креативний сектор, відкривати нові економічні можливості та урізноманітнювати міський культурний ландшафт. Побудова музичної екосистеми Луцька створить синергію між гравцями, які творитимуть нові культурні продукти та ініціативи локального, національного і міжнародного рівня.

**Засновник платформи
«Де це було?»
Владислав Почебула:**

«У 2026 році ми прагнемо дослідити музичне середовище Луцька та вибудувати діалог між усіма його ключовими учасниками: державними, приватними та освітніми інституціями, артистами, культурними менеджерами та митцями. Одним із наших фокусів є розуміння того, як формування незалежної локальної музичної сцени здатне посилювати креативний сектор, відкривати нові економічні можливості та урізноманітнювати міський культурний ландшафт. Побудова музичної екосистеми Луцька створить синергію між гравцями, які разом творитимуть нові культурні продукти та ініціативи локального, національного та міжнародного рівня».

Громадська організація «місто.ребут» — це урбаністична громадська організація, яка опікується спільнотами, просторами та аналітикою громади. Місія організації — турбота про місто та розкриття його потенціалу. Серед втілених проєктів: — Розробка стратегії та партисипаційні події щодо розвитку пішохідного зеленого коридору вздовж річки Сапалаївки в Луцьку. — Дослідження, аналітика та формування громадської концепції нової набережної в Луцьку та розвиток Смарагдової мережі Луцька. — Розвиток безбар'єрності Луцька, зокрема спільно з ГО ЛУНмісто. — Екопарк у долині річки Топілля спільно з урбаністичною коаліцією Ro3Kvit та Підгайцівською громадою. — Дослідження та розробка концепції двору біля дзвіниці костелу в Луцьку спільно з Управлінням туризму та промоції міста. Надалі команда «місто.ребут» прагне розкривати потенціал міста через об'єднання людей і творення середовища, у якому кожен може долучитися до змін.

**Голова громадської
організації «місто.ребут»
Тарас Пахолюк:**

«Ми працюємо над тим, щоб Луцьк та Волинь ставали місцями, в яких зручно жити, працювати, навчатися та відпочивати. Відкритість до нових ідей, системний підхід до міського планування та залучення громади — ось три наші ключові принципи. Наша команда працює, щоб підсилювати потрібні, цікаві та стратегічно важливі точки об'єднання і розвитку. Ми спираємось на сформовані спільноти, культурні аспекти, історичні матеріальні та нематеріальні пам'ятки з обов'язковим підсиленням природних ресурсів».

Громадська організація «Стін.Опис» — це об'єднання художників, графіті-райтерів, стріт-артистів, культурних менеджерів та небайдужих громадян, створене для дослідження, фіксації, архівації, популяризації розпису стін та інших сегментів візуального мистецтва. «Стін.Опис» об'єднує такі тематичні проєкти: «Алярм», «4/8 Галерея», LutskWalling. «Стін.Опис» взаємодіє з культурною платформою «Де це було?» (DCBL) з планування культурних заходів і взаємодії між ними. «4/8 Галерея» нині готує великий проєкт із залученням студентів. Для цього запросять й інших учасників, яких підтримує «Алгоритм дій».

Засновник організації «Стін.Опис» Андрій Присяжнюк:

«Наша місія — турбуватися про міський простір та додавати якісні й професійні акценти у місцях, які цього потребують. Хочемо, щоб настінні розписи у публічних просторах були результатом фахових цілісних проєктів, які створені з урахуванням середовища, архітектури, дизайн-особливостей із їхніми власними баченнями та неповторними техніками виконання. В Україні є багато талановитих художників, яких варто популяризувати та давати їм можливість розвивати власну художню мову».

Театр «Гармидер» — це мистецький осередок, який формує новий погляд на роль театру в житті громади та впливає на суспільство, виходячи за усталені межі театру. Місія театру — бути простором творчої свободи, у якому театральне мистецтво порушує важливі соціальні, філософські та національно-культурні питання. Візія — стати центром розвитку актуального театрального мистецтва на Волині, де поєднуються творчість, освіта, соціальні ініціативи і втілюються проєкти всеукраїнського та міжнародного масштабу. Основними цінностями театру є свобода творчості, соціальна відповідальність, інноваційність і розбудова спільноти. У партнерстві з платформою «Алгоритм дій» створили події у сквері «Зерно» (або долучалися до них): театралізований квест для школярів «Місія Зерно», спільно з ДСНС; подія з циклу «вірші.live.вино» — «Покальчук-Шишко», спільно з літературною платформою «Фронтера»; перформанс «Заголовок Зерно», спільно з артцентром «Монтаж» (Вінниця), показ вистави «Трипільські видіння» у просторі «Або Або».

Співзасновниця, керівниця та режисерка «Гармидеру» Руслана Порицька:

«У нашій роботі важливі теми самодослідження, людських взаємин, соціальної відповідальності, свободи думки. Нам йдеться про плекання сучасного театру, який виходить за межі класичних канонів. Важливо залучати громаду до процесу творення, поширювати філософію «театру для всіх»».

Благодійний фонд «Ангар.Україна» створили на базі волонтерського штабу «Ангар», який заснували близько 40 представників творчих і креативних індустрій та професій у Луцьку 24 лютого 2022 року заради допомоги Силам оборони. За понад три роки повномасштабного вторгнення волонтери фонду зібрали більш як 120 мільйонів гривень на потреби війська. Впродовж 2024 року фонд передав допомогу для 256 військових частин на суму близько 18 млн грн. Сила БФ «Ангар.Україна» — у партнерствах, людях, всередині команди й навколо. Фонд не просто залучає кошти для потреб Сил оборони і безпеки, а робить це зокрема через спільні проєкти з культурним, громадським сектором і владою.

Засновниця фонду «Ангар.Україна» Оля Валянік:

«Місія фонду — «Або у військо, або для війська». Благодійний фонд створили представники творчих і креативних індустрій та професій заради єдиної мети: допомоги Силам оборони і безпеки України. Працюємо до перемоги. Найбільше пишаємося нашою ініціативою B2U: Business to Ukraine. Це проєкт, який об'єднує понад сотню представників українського свідомого й відповідального бізнесу, що постійно донатять на підтримку Сил оборони і безпеки України через БФ «Ангар.Україна». Нині маємо понад 200 бізнесів, що об'єдналися у спільноту та підтримують військо через БФ «Ангар.Україна»».

Літературна платформа «Фронтера» — це культурна інституція, що виросла зі студентської ініціативи у платформу, яка системно розвиває літературну екосистему Луцька та працює з українською літературою як інструментом культурної дипломатії. 2018 року започаткували Міжнародний літературний фестиваль «Фронтера», а 2024-го — переосмислили візію й цілі та здійснили ребрендинг. Фестиваль є флагманською подією Літературної платформи «Фронтера» й проходить щороку. Із 2024-го «Алгоритм дій» долучився як співорганізатор події. У 2025-му фестиваль запросив 82 учасників та 80 журналістів із різних країн, його відвідали 2522 людини, а в світових медіа Frontera International Literary Festival згадали 550 разів. За налагоджені партнерства довкола фестивалю «Фронтера» відібрали до короткого списку премії відповідальності фонду родини Богдана Гаврилишина 2024, а 2025-го платформа увійшла до короткого списку ініціатив Премії «Читомо» у категорії «Книжкова ініціатива з промоції читання».

Співзасновниця «Фронтери» Елла Яцута:

«Ми починали з ідеї промоції сучасної української літератури й формування в Луцьку читацької спільноти. Поступово вибудовували мережу зв'язків із літературними спільнотами інших міст і країн. За ці роки Луцьк став постійною точкою на мапі турів українських авторів і авторок. Маючи досвід, контакти й довіру партнерів, «Фронтера» працює над просуванням українських наративів, розбудовою сталих культурних партнерств і інтеграцією української літератури у світовий процес».

Благодійна фундація «VOL.Foundation» — фундація, діяльність якої базується на відповідальності за збирання, збереження й осмислення спадщини, прицільній роботі з її дослідження, публічній репрезентації та адаптації до сучасного контексту. Це — вистави, фільми, події, резиденції, архіви, експозиції, інші формати. Фундація об'єднала команди, експертизу й попередні напрацювання, перетворивши спорадичну роботу на послідовну, стратегічну діяльність. Поступово фундація об'єднуватиме довкола себе фахову спільноту, підсилюючи роботу музейників, дослідників, культурологів, мистецтвознавців і менеджерів культури та формуючи майданчик для міжсекторної взаємодії.

Координаторка проєктів фундації
Марина Ковальчук:

«VOL.Foundation — наш наступний крок до формування системного, комплексного й інституційного підходу до роботи зі спадщиною митців, пов'язаних із Луцьком та Волиню. Фундація заснувала громадські організації, які впродовж років досліджують локальну культурну спадщину, повертають імена митців у публічний простір, осмислюють їхній вплив на формування ідентичності міста й регіону, вписують Луцьк у загальноукраїнський та міжнародний контекст».

Кафе суспільного впливу misto.cafe — це платформа для змін у місті, місце, де поєднуються бізнес і громадська активність. Кожен візит сюди, кожна кава чи десерт — це внесок у громаду, бо 80% прибутку йде на підтримку локальних ініціатив. Це робить кафе не лише простором для зустрічей, а й інструментом конкретних змін. misto.cafe існує для того, щоб давати людям можливість впливати на розвиток свого міста — через підтримку проєктів, участь у подіях, обмін ідеями та натхнення. Кафе працює не тільки як заклад/кава-пойнт, а й як майданчик для подій, дискусій, крамниця українських виробників із локальним характером, простір для зустрічей і натхнення.

Проєктна менеджерка
Анастасія Гуліта:

«Наша місія — показати, що навіть маленькі кроки можуть створювати великі зміни, і що відповідальний бізнес здатен стати каталізатором для соціального прогресу. Особливість misto.cafe також у тому, що ми не просто прагнемо підтримувати тренди, а й самі стаємо прикладом для наслідування. Показуємо, як можна поєднати непоєднуване: сортувати відходи як перший заклад у місті, поєднувати кримськотатарську кухню з локальними смаками, бути гнучкими, розвивати шеф-амбасадорство, розуміти каву на глибокому рівні. Все це — щоб відображати місто таким, яким воно є: місце для кожного, простір для різних людей, ідей та ініціатив».

Дія.Бізнес — це національний проєкт із розвитку підприємництва, який працює як точка входу до знань, сервісів, партнерств і можливостей для росту. Центр у Луцьку функціонує на перетині екосистем Дія.Бізнес та «Алгоритм Дій». Ключове завдання центру — не просто консультувати бізнес, а підсилювати підприємницьку спроможність регіону. Фокусні напрями центру: — розвиток малого та середнього бізнесу, зокрема у сфері креативних індустрій; — підтримка стартапів та інноваційних команд; — робота з класичним малим і середнім бізнесом, який прагне цифровізації, масштабування або виходу на нові ринки. У центрі особливо радіють, коли підприємці залучають фінансування: гранти, інвестиції, програми підтримки. Ці результати легко вимірюються, а резиденти вчаться виходити на нові ринки, масштабуються або запускають нові продукти. А це — як створюються нові робочі місця, зростають обороти, відкриваються нові точки продажу.

Керівник центру
Максим Шуляка:

«Ми не є класичною бізнес-структурою, не є громадською організацією у звичному розумінні і не є органом влади. Ми — те, що між. Я описую це як «мезорівневий якір» підприємницької екосистеми Луцька: простір, який поєднує між собою бізнес, освіту, громаду, інституції та можливості фінансування. Саме на цьому рівні народжується довіра, стаються партнерства і довготривалі ефекти для регіону».

misto.media — це незалежне медіа, яке розповідає про історію Луцька та сучасне життя містян у ньому. Воно об'єднало журналістів, фотографів, дизайнерів, контентмейкерів, які працюють із відчуттям відповідальності перед містом і людьми.

Керівниця проєкту
misto.media
Людмила Яворська:

«Наша місія — пропонувати зрозумілий та сервісний контент. Ми формуємо спільноту, щоб лучани знали своє місто, розуміли, де воно росте, де можна знайти і проявити себе у ньому. Іншими словами: розповідаємо про Луцьк так, щоб тут хотілося жити, сюди приїжджати, реалізовуватись і брати приклади та натхнення».

Текст: Антоніна Андрійчук

Синергія взаємодії

// Експедиція з локального — у спільне:
як «Алгоритм дій» підтримує важливі
всеукраїнські організації

Надати Луцьку й усій Волині всеукраїнського звучання — одна з ключових цілей платформи «Алгоритм дій». Лише один із прикладів — коли співвласник луцької пивоварні надихнувся відео з експедиції Ukraïner і вирішив, що й сам має зробити щось на Волині, варте уваги і визнання. Його історія ввійде до циклу відеоісторій Ukraïner у 2026 році.

Партнерство «Алгоритму дій» із мультимедійним проєктом Ukraïner, а також RE:Ukraine Villages і RE:Ukraine Shelters від balbek bureau, дає змогу відкривати неznані історії й локації Волині для України і світу.

Оператор Ukraïner Олексій Петров

Ukraïner: відкривати Волинь для світу

Платформа «Алгоритм дій» стала партнером у проведенні експедиції Ukraïner Волиню, матеріали якої вийдуть у 2026 році. Команда Ukraïner не їздила в експедиції з 2021-го — це була перша під час повномасштабної війни, що не обійшлася без ризиків та викликів. Тож підтримка «Алгоритму» стала особливо цінною. (Також співзасновник «Алгоритму дій» Адам Харлампович є у дорадчій раді Ukraïner і постійно підтримує проект.)

Під час цієї експедиції Ukraïner ґрунтовно підійшов до теми збереження пам'яті. Вона по-новому зазвучала після повномасштабного вторгнення Росії, коли запит на справедливість та відновлення історичної пам'яті став гострішим. Тож цього разу знімали історії про генеалогію, дослідження родоводу, а також — історії різних родів і місць. Хтось із героїв професійно досліджує рід і збереження пам'яті, а хтось — продовжує зберігати традиції своєї сім'ї через пісні й вивчення регіону.

Працівниця лабораторії пивоварні «Лучан» за роботою

Крім того, команда знімала історії про Волинську трагедію, спілкуючись із нащадками очевидців тих подій та істориками. У фокусі експедиторів — розповісти малопроговорені досі людські історії, показати місця вшанування померлих, передати політичну й соціальну складність 1940-х, яка багато в чому зумовила трагедію.

Також команда знімала історії про волинян, які розвивають бізнес у регіоні. Не переїхали до Києва чи деінде аж за кордон, хоча і там мали можливості. Ба більше, ці підприємці маркують згадку про регіон у своїй продукції, переосмислюючи таким чином сенси свого бізнесу. Наприклад, пивоварня «Лучан» створила етикетки у колаборації з митцем Юрієм Чайкою, який малював мурали зі знаковими для Луцька посталями.

У багатьох волинян ми запитували про їхні асоціації з регіоном. «Луцький квас» чи «луцьке пиво» — ось що вони відповідали. І це класно, — розповідає ведуча експедиції Ukraïner Ольга Шор. — Це про розвиток бізнесу, про підтримку місцевого, про внесення сенсів, важливих для регіону, в бізнес. Нам було приємно поспілкуватися з людьми, які горять справою і розвивають Волинь.

Ще одна пивоварня, «Блукач», особливо запам'яталася команді Ukraïner. Кілька років тому один із братів-співзасновників так надихнувся експедицією проєкту, що вирішив відкрити власну справу.

«Для того, щоб Ukraïner приїхав про нас знімати, треба зробити щось цікаве у своєму регіоні! І про нього», — розповів чоловік.

Волинь теж постраждала від російських обстрілів. Юкрейнерівці бачили зруйновані будівлі, розпитували про це людей і намагалися відобразити їхні рефлексії у своїх роликах. Обстріли і особисті втрати через війну посилили втому й тривогу людей, із якими спілкувалися експедитори.

Волиняни ділилися, як впливає на них війна і як по-іншому вони почали ставитися до життя, до рідних, до того, що для них важливо. Чи не в кожного хтось із друзів, знайомих, родичів воює на передовій — війна не проходить повз навіть для тих, хто живе далеко в тилу.

«Це будуть історії з втомою, тривогою, подекуди розпачем, — каже Ольга Шор. — Але вони точно не позбавлені надії».

«Ми показуємо регіони і людей у них для того, щоб відкрити Україну українцям. У Києві, Одесі чи деінде можуть не знати, що відбувається на Волині. Наші цілі тут збігаються — ми відкриваємо Україну для українців і для світу, — міркує Ольга Шор. — Це все про відкриття, розширення кордонів регіональних і виведення місцевого на більш масштабний рівень. Тут у нас відбулася синергія».

Працівниця лабораторії пивоварні «Лучан» за роботою

RE:Ukraine Shelters: культура цивільної безпеки

Восени 2024 року команда balbek bureau ініціювала проєкт RE:Ukraine Shelters, адже на третій рік повномасштабного вторгнення нові укриття з'являлися у невеликій кількості, і ті не завжди відповідають рівню комфорту або рівню загрози. Необлаштовані сховища потребували змін.

Ми зрозуміли, що потрібні перетворення, але не просто точкові. Потрібно розробити нову культуру цивільної безпеки, щоб люди розуміли, що в укриття ходити варто. В Україні не вистачає сучасної й цілісної, єдиної системи сховищ, яка була б адаптована і до сучасних загроз війни, і до сучасного рівня комфорту, — пояснюють у команді balbek bureau.

Візуалізація інтер'єру сховища на 100 осіб. Автор: команда RE:Ukraine Shelters

Візуалізація інтер'єру сховища для відкритих просторів у густонаселених районах. Автор: команда RE:Ukraine Shelters

Як приклад цього, команда balbek bureau наводить протирадіаційні укриття, які захищають від загроз різного рівня, але часто не мають розеток і місця, де можна лягти поспати. «Алгоритм дій» стали першими, хто допоміг ініціативі. Платформа підтримала проєкт фінансуванням соціологічного дослідження і перших стадій його роботи.

Дослідження охопило як міркування пересічних громадян, так і глибинні розмови з архітекторами, посадовцями, технічними спеціалістами й представниками бізнесу, а також тематичні фокус-групи. Крім цього, у команді вивчали практики і стандарти Швейцарії та Фінляндії, а також США, Японії та Ізраїлю.

Команда оцінила рівень обізнаності про наявні сховища та готовності ними користуватися, з'ясувала, що заважає це робити і що потрібно врахувати при створенні укриттів нового покоління.

Шацьк, Волинська область. Фото з експедиції RE:Ukraine Villages. Авторка: Юлія Варениця

RE:Ukraine Villages: зберегти минуле

Команда balbek bureau позиціонує цей проєкт як той, що має на меті збереження української культурної спадщини у сфері традиційної сільської архітектури. Учасники їздять в експедиції селами України і досліджують будинки, зведені у проміжку від XIX до середини XX століття.

Цей проєкт складається з великої кількості польових досліджень і опрацювань наукової літератури та відкритих джерел, як-от YouTube і OLX. Результати досліджень команда інтегрує в онлайн-конструктор RE:Ukraine Villages — безкоштовний інтерактивний ресурс для проєктування, де користувач на будь-якому кроці може змінити бажаний параметр (наприклад, планування чи тип покрівлі) — і в результаті отримує готову інструкцію з кресленнями, планами і рекомендаціями для будівництва потрібного йому помешкання.

Волинь стала першою областю, яку команда balbek bureau аналізувала за підтримки «Алгоритму дій». Характерним елементом планування будинків для Волині виявилась веранда — цей елемент відзначений на онлайн-конструкторі RE:Ukraine Villages.

“Більшість фотографій робимо з самого авто: підставляємо камеру до вікна або, дивлячись у відчинені вікна, просто збираємо масив візуальних даних про те, як виглядає екстер’єр та внутрішнє облаштування хат, — кажуть у команді balbek bureau.

Онлайн-конструктор, у якому зберігають дизайн-код українського села, для кожної області різний. Команда створювала конструктор передусім для того, щоб під час відбудови зруйнованих унаслідок російської агресії будинків люди розуміли, як їм зберегти те, що у них було раніше.

В Україні зараз багато молодих людей мріють купити хату в селі і відреставрувати її, навіть попри те, що це буває дорожче, ніж просто побудувати свій дім з нуля. Тому що для них важливо зберегти культурну пам'ять і асоціацію з тим, що це бабусина хата, до якої можна приїхати, як колись у дитинстві на канікули влітку, — ділиться команда balbek bureau.

Седлище, Волинська область. Фото з експедиції RE:Ukraine Villages. Авторка: Юлія Варениця

Восени 2024 року balbek bureau домовились про стратегічне партнерство з «Алгоритмом дій» для появи онлайн-конструктора у п'яти областях заходу України. Крім Волинської, у межах співпраці з «Алгоритмом дій» відкрили Львівську, Івано-Франківську та Рівненську області і зараз працюють над дослідженням архітектури хат Чернівецької області.

«Алгоритм дій» надав грант на дослідження п'яти областей і всіляко підтримував із поширенням інформації про результати дослідження у місцевих медіа. Адже для balbek bureau було важливо збільшити охоплення людей на місцях, щоб проєкт мав користь для відбудови або зведення свого житла.

«Тімлід проєкту Віталіна Гошовська, яка курує проєкт RE:Ukraine Village, з Волині, Шацька, — розповідають у команді balbek bureau. — Через це експедиція була насиченою враженнями. Віталіна в цілому довго жила у цьому контексті й розуміла, що є більш, а що менш характерним для Волині. Волинь — це особлива, сентиментальна історія для нас».

Онлайн конструктор
Re:Ukraine Villages:

Текст: Богдана Садомська

Партнерства зростають у мережі

// Від локальних ініціатив до міжнародних кооперацій: як формується нова візія розвитку Волині

У партнерствах «Алгоритму дій» цінують не разові колаборації, а спільну роботу на довгі дистанції. Сім команд — від бізнесу до міжнародних організацій — по-різному підсилюють платформу й разом із нею творять якісні зміни на Волині.

Кожна взаємодія починалася з конкретного запиту: створити цифровий інструмент, запустити простір, провести дослідження, підтримати підприємців або відродити забуту локальну історію. З часом ці запити переросли у системну роботу. Екосистема, де кожен множить вплив, відкрита до співпраці.

Катерина Давидюк та Юлія Нікітюк

ideil. Від цифрового супроводу до самотійного плавання

Кожне місто, що прагне ефективних змін, потребує незалежного медіа. У Луцьку таким стало *misto.media* — крафтове видання, що пише про місто й гуртує активну спільноту для якісних змін. «Цей ресурс якісно вирізняється контентом, з технічними рішеннями», — каже Вадим Махомед, співзасновник «Алгоритму дій», CEO і засновник компанії *ideil.*, яка підтримувала його зі створення.

ideil. — українська компанія, що 20 років займається розробкою цифрових рішень та диджитал-маркетингом. Команда створює сайти для медіа і працює з найбільшими редакційними платформами «Published». Це дозволяє швидко запускати медіаресурси, які стабільно функціонують під час високих навантажень. Серед клієнтів — Бабель, Форбс, Громадське, UNITED24Media, а також *misto.media* — один із проєктів екосистеми «Алгоритму дій».

Партнерство компанії та платформи почалося з відкриття центру підтримки підприємців Дія.Бізнес у Луцьку. Команда *ideil.* розробила цілісну систему: створила сайт центру, забезпечила SMM-супровід і поділилася технічною експертизою.

— Для адміністраторів центрів ми створили мобільний додаток, який дозволяє сканувати квитки відвідувачів і автоматично позначає їхню присутність. Для мережі просторів Дія.Бізнес важливо розуміти, які події цікавлять відвідувачів, та надавати якісний сервіс, — каже Катерина Давидюк, проєктна менеджерка команди, яка займається розробкою.

Кожен сайт центру має такий застосунок: він доповнює функціональність сервісів для адмінів, полегшує опрацювання та позначення присутності на онлайн-подіях. У листопаді 2025-го компанія запустила *Pop Up* — платформу, яка об'єднує всі зареєстровані в Україні бізнеси та дозволяє їм ділитися інформацією про свої продукти та послуги й знаходити партнерів. Додатковий інструмент уже інтегрований в екосистему Дія.Бізнес.

Кожен спільний проєкт «Алгоритму дій» та *ideil.* відрізняється від попереднього. Робота над створенням кафе суспільного впливу *misto.cafe* починалася з запуску сайту для краудфандингу, розробки айдентики та комунікаційного дизайну. За цю диджитал-кампанію *ideil.* отримала міжнародну премію *Red Dot Design Award* — найпрестижнішу сайтову нагороду, яку щороку вручають за досягнення в дизайні.

Зараз сайт *misto.cafe* трансформувався: там можна знайти графік грантових сезонів та ознайомитися з підтриманими ініціативами.

Проект із популяризації імені скульптора-наївіста Станіслава Сарцевича передбачав абсолютно інший напрям роботи, — Юлія Нікітюк, менеджерка команди диджитал-маркетингу, розповідає про створення сайту, присвяченого митцеві. — «Алгоритм дій» добре попрацював над збором великого обсягу інформації. Ми мали показати все так, щоб було цікаво дивитися, нічого не залишивши поза увагою.

ideil. так чи інакше супроводжує цифровий напрям усіх проєктів «Алгоритму дій».

— Ми намагаємося підтримувати, направляти й з часом вирощувати ініціативи до того рівня дорослішання, коли вони можуть функціонувати самі. Найкращий варіант — коли вдається відбрунькувати проєкт, щоб він сам міг упевнено рухатись цифровим світом, — пояснює Вадим Махомед.

Зараз компанія працює з сайтом «Алгоритму дій», СММ-ить *Urban Vision Lutsk*, розробляє дизайн соцмереж та SMM-стратегію центру розвитку креативних індустрій «Або Або». Забезпечує дизайн-супровід проєктів «Алгоритму дій» та працює над дизайном *misto.cafe*. А також створила айдентики «Дому Пако» та комунікаційної академії «Кома».

Вадим розповідає: підсилення експертизою, підтримка некомерційних проєктів є проявом соціальної відповідальності *ideil.* Щоб Луцьк ставав магнітом для людей, брендів і подій. Містом, у якому можна навчатися, розвиватися й реалізовувати ідеї.

Міністерство цифрової трансформації України: соціальна і фінансова підтримка

Понад 500 подій, 18 тисяч відвідувачів і більш як тисяча консультацій для підприємців — так сьогодні виглядає робота центру Дія.Бізнес у Луцьку. Відкритий 21 березня 2023 року, він швидко став простором, де підприємці знаходять ресурси для розвитку. За два з половиною роки роботи Центр залучив і розподілив понад п'ять мільйонів гривень фінансової підтримки для бізнесів.

Центри Дія.Бізнес — мережа просторів підтримки, де підприємці можуть отримати безоплатні консультації, орендувати приміщення для події, пройти навчання та отримати фінансову допомогу.

Дія.Бізнес у Луцьку з'явився завдяки партнерству Міністерства цифрової трансформації України, платформи «Алгоритм дій» та ГО «Диджитал вектор», яка взяла на себе роль локального оператора та співтворця простору.

— Центри працюють за моделлю франшизи: локальні громадські організації чи бізнеси створюють окрему юридичну особу й беруть на себе адміністрування простору, співпрацюючи з Мінцифрою та Офісом з розвитку підприємництва та експорту, — пояснює Максим Шуляка, керівник центру підтримки підприємців Дія.Бізнес у Луцьку.

Коли Волинська облдержадміністрація шукала локальних партнерів для Мін-

цифри, «Алгоритм дій» саме розпочав активну діяльність у місті і проводив комплексне урбаністичне дослідження Urban Vision Lutsk.

Так за пів року в Луцьку відкрився центр Дія.Бізнес.

Мінцифра працює за принципом «нуль гривень з держбюджету», тож Дія.Бізнес не фінансується з державної чи місцевої казни. Натомість міністерство допомагає просторам знаходити міжнародних партнерів для акселераційних програм та іншої допомоги бізнесам. Наприклад, на втілення програми підтримки жіночого підприємництва «Відважна» Мінцифра спільно з командами різних центрів залучила фінансування від ПРООН і уряду Японії.

— Вони допомагають нам заводити партнерів, щоб ми розширювали свій спектр послуг на місцях. Також міністерство сприяє тому, щоб центри різних міст функціонували як одна велика екосистема, — каже Максим. Ці простори, вважає він, показують, що громадський сектор та бізнес може продуктивно працювати з державними ініціативами:

«Таким чином локальні команди можуть гучніше розповідати про своє місто та залучати в нього інвестиції. Це напругу перетинається з місією «Алгоритму дій»».

Український культурний фонд: національний масштаб локальної історії

Перш ніж почати ревіталізовувати приміщення колишнього «Укртелекому» у Центрі розвитку креативних індустрій «Або Або», команда «Алгоритму дій» почала досліджувати територію довкола. Тоді з'ясували: колись в одному з луцьких дворів красувався диво-сад скульптур. Так виринуло, здавалося б, давно забуте ім'я Станіслава Сарцевича — скульптора-наївіста. Розуміючи масштаб феномену Сарцевича, команда «Алгоритму дій» почала шукати фінансування, щоб повернути пам'ять про митця.

Проект «Сарцевич: віртуальне повернення луцького генія наївного мистецтва» підтримав Український культурний фонд — державний інвестор розвитку культури та креативних індустрій.

// Ми дослідили життя і творчість Сарцевича. Команда Skeiron створила 3D-моделі його скульптур — 15 за фото і 18 із тих, що збереглися у музеї Гончара. Київський театр «ШАРЖ» презентував у Києві та Луцьку виставу «Раптова казка серед міста», — розповідає Марина Ковальчук, менеджерка проекту. — Руслана Порицька, культурологиня та режисерка, зняла документальний фільм «Genius Loci/Дух місця» та курувала дослідження про скульптора, а команда ideil. упорядкувала всю зібрану інформацію в єдиний сайт.

Грант УКФ покрив 75% витрат проекту. Ще 25% надав МБФ «Фонд Адама Харбера».

Публічна лекція «Мистецтво наїву. Луцький контекст» у «Або Або»

// Завдяки підтримці Українського культурного фонду локальна історія набула національного масштабу, — пояснює Марина.

Наразі команда шукає фінансування на продовження роботи з цим іменем: хочуть створити VR-сад, повернути збережені скульптури до Луцька та видати книжку про Сарцевича.

Триденний буткемп «Теплиця ідей» у Луцьку

UCORD: дослідження ідентичності та її інтеграція в бізнес

У жовтні 2025 року стартував прийом грантових заявок за програмою «Теплиця ідей». Волинь стала лідером за кількістю охочих отримати фінансування на власну справу. 37 учасників обґрунтували свої ідеї та чекають результатів відбору.

UCORD — це швейцарсько-український проєкт «Згуртованість та регіональний розвиток України», що комплексно підтримує регіональні реформи. Програму «Теплиця ідей» UCORD запустив у червні в шести пілотних областях спільно з формацією Lanka.pro та локальними креативними хабами. На Волині партнерами програми стали платформа «Алгоритм дій» і Центр креативних індустрій «Або Або».

У жовтні 2025 року в Луцьку провели триденний буткемп. Підприємців-креативників навчали формувати ціннісну пропозицію бренду, розвивати маркетинг і продажі, а також прописувати бізнес-модель. Затим Lanka.pro провела навчання й мережування керівників та представників креативних індустрій. Третій етап програми «Теплиця ідей» передбачав грантову підтримку.

— Це історія про те, що волинські підприємці прагнуть розвиватися, створювати, масштабувати свої бізнеси — і саме такі програми дають їм реальний інструмент дії, — так керівниця «Або Або» Тетяна Зубрик пояснює лідерство Волині.

Гранти розміром до 250 тисяч гривень для новостворених підприємств або тих, хто лише планує реєстрацію, та до 500 тисяч для бізнесів, що працюють понад рік, покривають до 90% витрат.

— Попри те, що ми вже три роки працюємо з креативною спільнотою в регіоні, було багато нових заявок. Мені приємно їх вивчати, познайомитися з цими людьми, тому що дуже цінно вийти за межі бульбашки та розширювати аудиторію, — додає Тетяна.

«Алгоритм дій» також є партнером проєкту «Полісся Перезавантаження: створення економічної спільноти» за підтримки UCORD. Проєкт реалізовує ГО «місто.ребут» у партнерстві з misto.media та Центром підтримки підприємців Дія.Бізнес у Луцьку. Його ідея — у формуванні кластера для розвитку культури, туризму та малого бізнесу в регіоні.

— 36 громад дослідили свою ідентичність, культурну спадщину та природні надбання. Далі — інтегрують у ці процеси бізнес, — розповіла керівниця проєкту Катерина Степчук.

Одним із результатів проєкту має стати створення дорожньої карти регіону.

ICAP «Єднання»: стратегія задля росту

Розуміти напрям руху, наявні проблеми та варіанти, як їх подолати — для цього щороку збирається вся команда «Алгоритму дій» від співзасновників до адміністраторів просторів. Якісні стратегічні сесії допомагають визначити, чого команда хоче досягти і чи має для цього достатні ресурси.

Платформа «Алгоритм дій» свою першу фасилітовану зустріч провела завдяки програмі організаційного розвитку від ICAP «Єднання» — одного з найбільших українських грантодавців. Громадська організація понад 25 років працює з культурою стратегічної філантропії.

Елла Яцута, CEO платформи, пояснює: «Мати класну ідею та заряджених людей — це супер. Але якщо не буде розуміння, який крок робити наступним і куди він приведе, організація зупиниться через рік-два».

Команда «Алгоритму дій» отримала два гранти від ICAP «Єднання» — на проведення стратегічної та фандрейзингової сесій. Це допомогло упорядкувати процеси, задати платформі курс і масштабувати вплив.

British Council: на шляху до столиці креативних індустрій

На одному з форумів у Вінниці керівниця «Або Або» Тетяна Зубрик познайомилася з представниками British Council. Тоді «Алгоритм дій» запросили долучитися до щорічної конференції для креативних індустрій у Манчестері — Beyond.

Одна з найперших озвучених «Алгоритмом дій» цілей — перетворити Луцьк на столицю креативних індустрій. Досвід Манчестера — особливо цінний, — пояснює Елла Яцута, CEO платформи. — Тож для нас було важливо підглянути за найкращими світовими практиками, знайти нових міжнародних партнерів й презентувати досвід Луцька та України.

Велика Британія відома активним рухом за безбар'єрність, зокрема в культурі. Тож саме British Council допоміг Літературній платформі «Фронтера» та місту.ребут розробити посібник з безбар'єрності — адаптувати британський досвід до українських реалій.

Посібник із доступності для культурних подій:

Катерина Бохинська, Тетяна Зубрик, Елла Яцута, Юлія Філіп'єва
(проектна менеджерка відділу культури Британської Ради)

Адам Харлампович

«Фонд Адама Харбера»: відродження філантропії й підприємницької тяглості

Міжнародний благодійний фонд Адама Харбера — одна з базових опор екосистеми «Алгоритму дій». Його заснував підприємець і філантроп Адам Харлампович, співзасновник однойменної платформи.

«Підприємці — одна з рушійних сил кожного суспільства, — пояснює Адам. — Важливо, щоб тенденція підтримки соціальних, культурних та освітніх ініціатив, яка активізувалась в Україні після повномасштабного вторгнення, набула тяглості».

Фонд підтримує різні напрями роботи «Алгоритму дій» та пов'язаних із ним організацій, робить видимими митців. Йдеться про довгострокову системну співпрацю.

Відкритий воркшоп Urban Vision Lutsk

Спільна візія як принцип взаємодії

Партнерства взаємопідсилюють кожного з гравців, дозволяють обмінюватися досвідом та експертизою.

„ Співпраця й спільнотворення дозволяють кожному швидше та ефективніше рухатися, — каже Елла Яцута про принципи взаємодії з «Алгоритмом дій».

Згадані партнерства різні за масштабом, географією та форматом — від бізнесів і культурних інституцій до державних програм і міжнародних організацій. Але всі вони об'єднані єдиною візією та відповідальністю за результат. Платформа залишається відкритою до нових взаємодій.

Як стати співтворцем проєктів платформи «Алгоритм дій»

Секрет досягнення великої мети — у стратегії та сильному партнерстві.

Ми у платформі «Алгоритм дій» декларуємо амбітні плани, екосистемний підхід та взаємопідсилення. Розглядаємо ідеї й ініціативи з перспективи їхнього впливу на Луцьк, країну та її видимість у світі через 7–10 років. Водночас враховуємо контекст війни й те, як безповоротно змінюється світ.

Прагнемо зробити Луцьк містом, у якому натхненні люди втілюють свої ідеї. Для цього формуємо мережу хабів, де перетинатимуться різні галузі, досвіди та знання, об'єднуємо потужні спільноти, громадські організації й соціально відповідальний бізнес.

Фокус «Алгоритму дій» — економіка й інвестиції, культура й мистецтво, освіта й наука, урбаністика й медіа. Ми укріплюємо фундамент у тилу. Водночас у кожен проєкт інтегруємо підтримку українського війська, ветеранів і ветеранок, людей, які постраждали від війни.

Журнал перед вами — історія нашого руху й — що головне — заклик до співпраці. Ми готові разом втілювати окреслені ініціативи — через розбудову національних та міжнародних партнерств, взаємоінтеграцію ідей та проєктів, обмін експертизою та фандрейзинг.

Елла Яцута,
керівниця платформи «Алгоритм дій»

Якщо ви так само прагнете системних змін у Луцьку, пишіть: partners@algorytm.ngo.

Тексти

Ярослава Тимощук
Олена Лівіцька
Дар'я Свистуха
Іванна Лук'янчук
Антоніна Андрійчук,
Богдана Садомська
Олеся Богдан

Фотографії

Валентина Поліщук
Данило Павлов,
Катерина Москалюк
Юлія Варениця
Людмила Герасимюк

Редагування

Ярослава Тимощук

Фоторедагування

Валентина Поліщук
Данило Павлов

Коректура

Ірина Климко

Дизайн та верстка

Shum design

Артдирекшин

Анастасія Струк

Випускові редакторки

Ярослава Тимощук
Ольга Перехрест

**Менеджмент та координація
з боку The Ukrainians Media**

Лариса Беспалюк
Ольга Перехрест
Катерина Самборик

Координація з боку «Алгоритму дій»

Денис Старостін
Елла Яцута

ISBN
УДК